

Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano
Dunajska 22
1000 Ljubljana

DODATEK ZA PRESOJO SPREJEMLJIVOSTI VPLIVOV NA VAROVANA OBMOČJA

za Okoljsko poročilo za Strateški načrt Skupne kmetijske politike 2023 – 2027 za Slovenijo

Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja: Evropa investira v podeželje

julij 2022

DODATEK ZA PRESOJO SPREJEMLJIVOSTI VPLIVOV IZVEDBE PLANA NA VAROVANA OBMOČJA

Organ upravljanja, določen za izvajanje Programa razvoja podeželja 2014–2020, je Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano.

julij 2022

Naročnik:	Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano Dunajska 22 1000 Ljubljana
Ime dokumenta:	Dodatek za presojo sprejemljivosti vplivov na varovana območja za Okoljsko poročilo za Strateški načrt Skupne kmetijske politike 2023 – 2027 za Slovenijo
Izdelovalec:	IPSUM, okoljske investicije, d.o.o. Ljubljanska 72 1230 Domžale
Številka pogodbe:	2330-21-310015
Vodja projekta:	Nataša Zupančič, univ. dipl. biol., mag. posl. ved
Podpis in žig:	
Sodelovali:	<u>Ipsum d.o.o.</u> Tanja Sunčič, univ. dipl. biol. Lucija Česnik, mag. varstva narave Ivo Kejžar, univ. dipl. inž. kem. (IZS TK-0582) Aleksander Jenko, univ. dipl. inž. gozd. Branko Štrekelj, univ. dipl. inž. grad., IZS, G-0953 <u>Sodelavci:</u> <u>Agrarius, tla in okolje, Tomaž Kralj s.p.</u> (kmetijska zemljišča) dr. Tomaž Kralj, univ. dipl. inž. agr.
Ključne besede:	varovana območja (Natura 2000 območja, zavarovana območja), kvalifikacijske vrste, habitatni tipi, vplivi, omilitveni ukrepi

KAZALO VSEBINE

1. UVOD.....	5
2. IME IN KRATEK OPIS NAČRTA	6
2.1 OSNOVNI PODATKI O SN 2023 – 2027	7
2.2 NAMEN, DOLOČITEV IN INTERVENCIJE SN 2023 – 2027.....	7
2.3 POTREBE PO NARAVNIH VIRIH, PREDVIDENE EMISIJE, ODPADKI IN ODPADNE VODE TER RAVNANJE Z NJIMI	11
2.1 UVRSTITEV POSEGOV PO PRAVILNIKU O PRESOJI SPREJEMLJIVOSTI VPLIVOV IZVEDBE PLANA V NARAVO NA VAROVANA OBMOČJA	12
3. PODATKI O VAROVANIH OBMOČJIH	13
3.1 VARSTVENI CILJI VAROVANIH OBMOČIJ	13
3.2 PRIKAZ VARSTVENIH, VAROVANIH, ZAVAROVANIH, DEGRADIRANIH IN DRUGIH OBMOČIJ	14
3.2.1 <i>Območja Natura 2000</i>	14
3.2.2 <i>Zavarovana območja</i>	15
3.2.3 <i>Ekološko pomembno območja</i>	16
3.2.4 <i>Naravne vrednote</i>	17
3.2.5 <i>Varovalni gozdovi in gozdni rezervati</i>	18
3.2.6 <i>Poplavna območja</i>	19
3.2.7 <i>Območja in objekti kulturne dediščine</i>	19
3.3 POVZETEK PRAVNIH REŽIMOV NA VAROVANIH OBMOČJIH ALI NJIHOVIH DELIH, PODATKI O PRIDOBITVI PRVIH MNENJ.....	20
3.3.1 <i>Pravni režimi</i>	20
3.3.2 <i>Podatki o pridobitvi naravovarstvenih smernic in stopnja upoštevanja v načrtu</i>	24
3.4 PRIKAZ OBMOČIJ DEJANSKE RABE	24
3.5 VRSTE IN HABITATNI TIPI, ZA KATERE SO VAROVANA OBMOČJA DOLOČENA	24
3.6 NAČRTI ZA UPRAVLJANJE VAROVANIH OBMOČIJ IN USMERITVE, KI IZHAJAJO IZ NJIH	24
3.7 OPIS OBSTOJEČEGA IZHODIŠČNEGA STANJA OBMOČJA.....	25
3.7.1 <i>Območja Natura 2000</i>	25
3.7.2 <i>Zavarovana območja</i>	37
3.8 KLJUČNE ZNAČILNOSTI KVALIFIKACIJSKIH VRST IN HABITATNIH TIPOV NA OBRAVNAVANIH OBMOČJIH	39
3.9 PODATKI O SEZONSKIH VPLIVIH NARAVNIH MOTENJ NA KLJUČNE HABITATE ALI VRSTE	41
4. METODE PRESOJE VPLIVOV NA VAROVANA OBMOČJA	43
5. PODATKI O UGOTOVLJENIH VPLIVIH NAČRTA.....	46
5.1.1 <i>Vpliv SN 2023 – 2027 na splošne cilje varovanih območij</i>	46
5.2 VPLIV SN 2023 – 2027 NA DOSEGANJE VARSTVENIH CILJEV ZA KVALIFIKACIJSKE HABITATNE TIPE OBMOČIJ NATURA	69
5.3 VPLIV SN 2023 – 2027 NA DOSEGANJE VARSTVENIH CILJEV ZA KVALIFIKACIJSKE VRSTE OBMOČIJ NATURA.....	76
5.4 VPLIV SN 2023 – 2027 NA DOSEGANJE VARSTVENIH CILJEV ZA ZAVAROVANA OBMOČJA	83
5.5 OMILITVENI UKREPI	85
5.6 PRIPOROČILA.....	87
5.7 ALTERNATIVNE REŠITVE	88
5.8 NAVEDBA MOREBITNIH NAČRTOVANIH ALI OBRAVNAVANIH POBUD ZA OHRANJANJE NARAVE.....	89
6. PODLAGE ZA IZDELAVO DODATKA ZA PRESOJO SPREJEMLJIVOSTI VPLIVOV NA VAROVANA OBMOČJA.....	90
6.1 ZAKONODAJA	90
6.2 VIRI	91

Tabele

Tabela 1: Specifični cilji SN 2023 – 2027 in predlagane intervencije.....	8
Tabela 2: Ocena stanja HT, katerih stanje je bilo v obdobju 2007-2012 ali 2013-2018 ocenjeno kot neugodno ali slabo ter trend stanja	27

Tabela 3: Prikaz kratkoročnih in dolgoročnih trendov velikosti populacij ptic in velikosti populacij gnezdilk glede na poročanje po 12. členu Direktive o pticah v letu 2018	31
Tabela 4: Trendi indikatorskih vrst ptic SIPKK za obdobje 2008-2021	33
Tabela 5: Trendi kvalifikacijskih vrst ptic spremljanih v letu 2021, na posameznih območjih (¹ HPa – število gnezdečih parov, ² JZG – število poletelih mladičev)	34
Tabela 6: Kazalniki okolja spremljanja stanja biotske raznovrstnosti	38
Tabela 7: Ogroženost živalskih in rastlinskih vrst po skupinah	39
Tabela 8: Lestvica velikostnih razredov vplivov izvedbe plana na varovana območja	43
Tabela 9: Razvrstitev potencialnih vplivov	43
Tabela 10: Potencialen vpliv intervencij SN 2023 – 2027 na varovana območja	43
Tabela 11: Predvideni posegi financirani s SN 2023 – 2027 in predviden postopek za presojo vplivov	66
Tabela 12: Vpliv SN 2023 – 2027 na varstvene cilje kvalifikacijskih habitatnih tipov območij Natura	69
Tabela 13: Vpliv SN 2023 – 2027 na varstvene cilje kvalifikacijskih vrst območij Natura	76

Slike

Slika 1: Shematski prikaz SN 2023 – 2027	6
Slika 2: Splošni in specifični cilji SN 2023 – 2027	6
Slika 3: Območje izvajanja SN 2023 – 2027	7
Slika 4: Območja Natura 2000	15
Slika 5: Zavarovana območja	15
Slika 6: Ekološko pomembna območja	16
Slika 7: Naravne vrednote - območja	17
Slika 8: Naravne vrednote – točkovne in jame	17
Slika 9: Varovani gozdovi	18
Slika 10: Gozdni rezervati	18
Slika 11: Poplavna območja	19
Slika 12: Območja in objekti kmetijske dediščine	19
Slika 13: Stanje habitatnih tipov v Sloveniji po poročanju po 17. členu Direktive o habitatih	26
Slika 14: Stanje vrst v Sloveniji po poročanju po 17. členu Direktive o habitatih	30
Slika 15: Stanje habitatnih tipov, vezanih na sektor kmetijstva po PUN 2000 v obdobju poročanja (2013 – 2018)	31
Slika 16: Stanje vrst (razen ptic), vezanih na sektor kmetijstva po PUN 2000 v obdobju poročanja (2013 – 2018)	32
Slika 17: Kratkoročni in dolgoročni trend ptic, vezanih na sektor kmetijstva po PUN 2000 v obdobju poročanja (2013 – 2018)	32
Slika 18: Grožnje in pritiski po sektorjih, definirani za ptice, ki so del PUN 2000 za kmetijski sektor	35
Slika 19: Grožnje in pritiski po sektorjih, definirani za habitatne tipe, ki so del PUN 2000 za kmetijski sektor	36
Slika 20: Grožnje in pritiski po sektorjih, definirani za vrste (brez ptic), ki so del PUN 2000 za kmetijski sektor	36
Slika 21: Delež zavarovanih površin po kategorijah v Sloveniji	38

1. UVOD

Dodatek za presojo sprejemljivosti vplivov na varovana območja za Okoljsko poročilo za Strateški načrt Skupne kmetijske politike 2023 – 2027 je izdelan v skladu s *Pravilnikom o presoji sprejemljivosti vplivov izvedbe planov in posegov v naravo na varovana območja*.

Strateški načrt skupne kmetijske politike za obdobje 2023 – 2027 je pripravilo Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano (verzija: december 2021). SN 2023 – 2027 je strateški dokument, ki vsebuje ključne strateške usmeritve za izvajanje Skupne kmetijske politike (v nadaljevanju: SKP) v Republiki Sloveniji in podaja nabor predlaganih intervencij za njihovo izvajanje v praksi. Prvič je v enotnem dokumentu opredeljena celotna SKP, tako I. steber, ki obsega neposredna plačila in kmetijske trge, kot tudi II. steber, ki obsega politiko razvoja podeželja.

Na podlagi Odločbe Ministrstva za okolje in prostor št. 35409-22/2020/20, 23. 3. 2020, je v postopku priprave SN 2023 – 2027 treba izvesti celovito presojo vplivov na okolje. V okviru postopka CPVO se izvede tudi presoja sprejemljivosti na varovana območja narave.

2. IME IN KRATEK OPIS NAČRTA

Ime presojanega plana je **Strateški načrt skupne kmetijske politike 2023–2027 za Slovenijo**.

Strateški načrt skupne kmetijske politike za obdobje 2023–2027 (v nadaljevanju: SN 2023 – 2027) vsebuje ključne strateške usmeritve za izvajanje Skupne kmetijske politike (v nadaljevanju: SKP) v Republiki Sloveniji in podaja nabor predlaganih intervencij za njihovo izvajanje v praksi.

Slika 1: Shematski prikaz SN 2023 – 2027

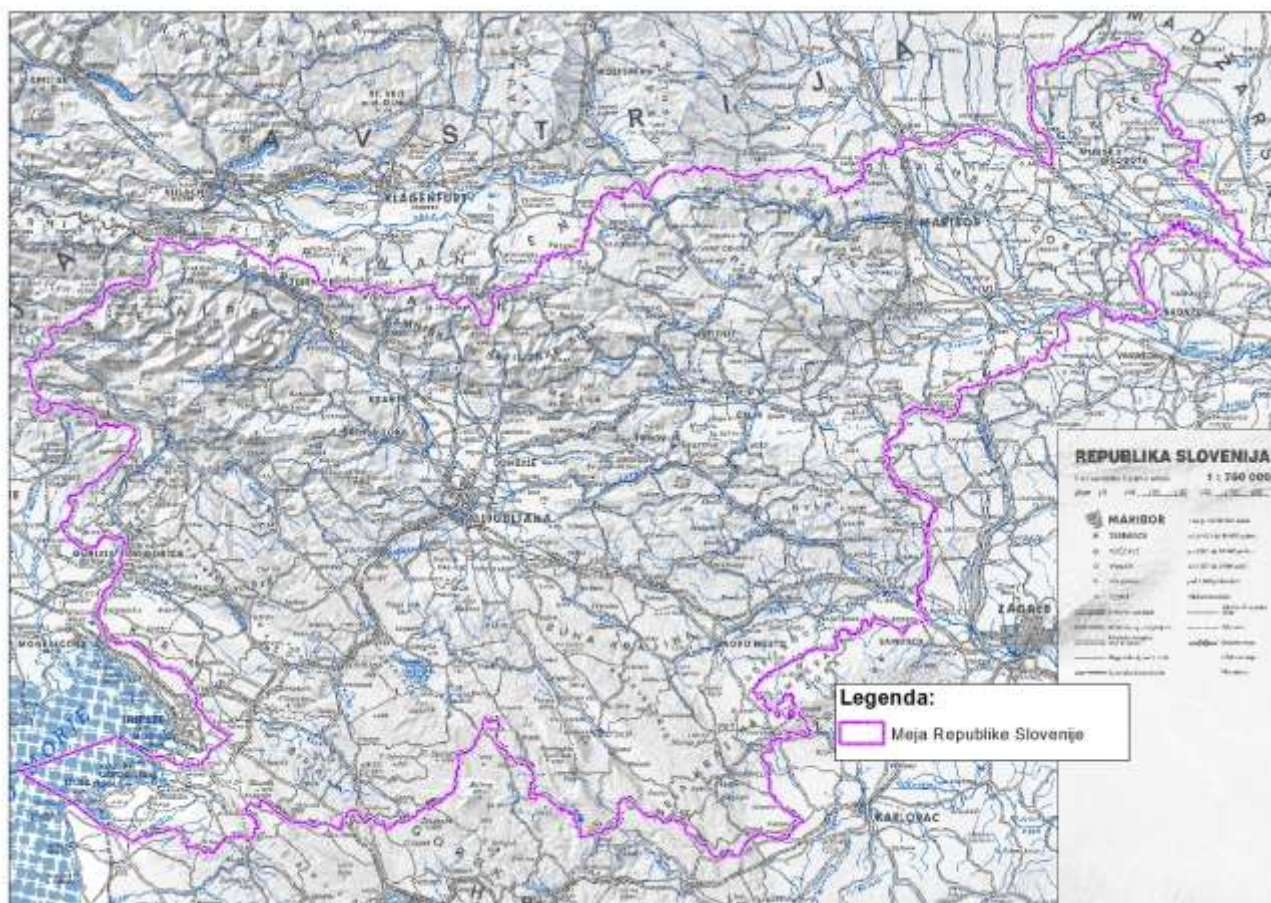
Reforma SKP temelji na treh splošnih in devetih specifičnih ciljih, ki so podkrepljeni s horizontalnim ciljem spodbujanja prenosa znanja, inovacij in digitalizacije v kmetijstvu in na podeželskih območjih.

Spodbujanje pametnega, konkurenčnega, odpornega in raznoličnega kmetijskega sektorja, ki zagotavlja dolgoročno prehransko varnost	Podpora in krepitev varstva okolja, vključno z biotsko raznovrstnostjo, in podnebnih ukrepov ter prispevanje k doseganju okoljskih in podnebnih ciljev Unije, vključno z njenimi zavezami iz Pariškega sporazuma	Krepitev socialno-ekonomskega tkiva podeželja
(1) Podpora vzdržnim dohodkom kmetij in odpornosti kmetijskega sektorja po vsej Uniji, da se poveča dolgoročna prehranska varnost in kmetijska raznolikost ter zagotovi gospodarska trajnost kmetijske proizvodnje v Uniji	(4) Prispevanje k blaženju podnebnih sprememb in prilagajanju nanje, vključno z zmanjšanjem emisij toplogrednih plinov in povečanjem sekvenciranja ogljika, ter spodbujanje trajnostne energije	(7) Privabljanje in zadrževanje mladih kmetov in drugih novih kmetov v tem poklicu ter spodbujanje trajnostnega razvoja podjetij na podeželju
(2) Krepitev tržne usmerjenosti in povečanje tako kratko- kot dolgoročne konkurenčnosti kmetij, tudi z večjim poudarkom na raziskavah, tehnologiji in digitalizaciji	(5) Spodbujanje trajnostnega razvoja in učinkovitega upravljanja naravnih virov, kot so voda, tla in zrak, vključno z zmanjšanjem odvisnosti od kemikalij	(8) Spodbujanje zaposlovanja, rasti, enakosti spolov, vključno s participacijo žensk v kmetovanju, socialne vključenosti in lokalnega razvoja na podeželju, vključno s krožnim biogospodarstvom in trajnostnim gozdarstvom
(3) Izboljšanje položaja kmetov v vrednostni verigi	(6) Prispevanje k zaustavitvi in obratu trenda izgube biotske raznovrstnosti, krepitev ekosistemskih storitev ter ohranjanje habitatov in krajine	(9) Izboljšanje odziva kmetijstva Unije na zahteve družbe glede hrane in zdravja, vključno z visokokakovostno, vamo in hranljivo hrano, pridelano na trajnostni način, zmanjšanje živilskih odpadkov ter izboljšanje dobrobiti živali in zatiranje protimikrobne odpornosti
Horizontalni cilj Modernizacija kmetijstva in podeželja s spodbujanjem in razširjanjem znanja, inovacij in digitalizacije		

Slika 2: Splošni in specifični cilji SN 2023 – 2027

2.1 Osnovni podatki o SN 2023 – 2027

Ime programa:	Skupni strateški načrt 2023 – 2027
Kratica imena programa:	SN 2023 – 2027
Ime programa v angleščini:	Common Strategic Plan 2023 – 2027 for Slovenia
Cilji načrta:	Krepitev odpornega in trajnostno naravnega prehranskega sistema
Območje izvajanja:	Republika Slovenija
Področje izvajanja	Kmetijska politika v Republiki Sloveniji
Namenska raba prostora:	SN 2023 – 2027 ne določa namenske rabe prostora in ne obravnava posameznih posegov v prostor.
Odgovornost:	Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano
Datum izdelave:	december 2021
Postopek odločanja:	Vlada RS bo potrdila SN 2023 – 2027; za implementacijo Načrta bo Vlada RS sprejela ustrezne izvedbene predpise (uredbe)
Obdobje načrtovanja:	2023 – 2027

Slika 3: Območje izvajanja SN 2023 – 2027
(vir kart. podlag: Državna pregledna karta, M 1 : 750.000, GURS, avgust 2021)

2.2 Namen, določitev in intervencije SN 2023 – 2027

Evropska komisija je 1. junija 2018 predstavila zakonodajne predloge o prihodnosti skupne kmetijske politike, katere namen je povečati odzivnost kmetijske politike EU na sedanje in prihodnje izzive,

obenem pa še naprej podpirati evropske kmete. Predlogi opisujejo prihodnost SKP z oblikovanjem enostavnejše in učinkovitejše politike, ki bo vključevala trajnostne ambicije evropskega zelenega dogovora, uspešno podpiranje evropskega kmetijstva, kar bo omogočilo uspešnost podeželskih območij in proizvodnjo visokokakovostne hrane. Prihodnji SKP naj bi se začel izvajati po 1. januarju 2023. SN 2023 – 2027 predstavlja slovenski del te evropske kmetijske politike.

Osnova za pripravo SN 2023 – 2027 so bili trenutno stanje, trendi ter naravne in strukturne danosti slovenskega podeželja ter dejanske potrebe kmetijstva, živilstva, gozdarstva, podeželja, potrošnika in širše družbe. Upoštevani so bili tudi vsi relevantni evropski in nacionalni dokumenti, ki se nanašajo na področje, ki ga pokriva SN 2023 – 2027. Na evropski ravni so pomembna predvsem priporočila Evropske komisije (v nadaljevanju: EK) za strateški načrt ter cilji evropskega zelenega dogovora v okviru Strategije "od vil do vilic" in Strategije za biotsko raznovrstnost 2030. Na nacionalni ravni pa je podlaga za enovit SN 2023 – 2027 predvsem Resolucija »Naša hrana, podeželje in naravni viri od leta 2021«. Upoštevani so bili tudi številni drugi nacionalni strateški dokumenti, predvsem s področja varovanja okolja in podnebnih sprememb.

Tabela 1: Specifični cilji SN 2023 – 2027 in predlagane intervencije

Specifični cilj	Naziv intervencije	Oznaka interv.
Specifični cilj 1 Podpora vzdržnim dohodkom kmetij in odpornosti kmetijskega sektorja po vsej Uniji, da se poveča dolgoročna prehranska varnost in kmetijska raznolikost ter zagotovi gospodarska trajnost kmetijske proizvode v Uniji	Osnovna dohodkovna podpora za trajnostnost	INP1
	Dopolnilna prerazporeditvena dohodkovna podpora za trajnostnost	INP2
	Vezana dohodkovna podpora za rejo drobnice	INP3
	Vezana dohodkovna podpora za rejo govedi	INP4
	Vezana dohodkovna podpora za krave dojlje	INP5
	Vezana dohodkovna podpora za mleko v gorskih območjih	INP6
	Vezana dohodkovna podpora za beljakovinske rastline	INP7
	Plačilo za naravne ali druge omejitve	IRP1
Specifični cilj 2 Krepitev tržne usmerjenosti in povečanje kratko- kot dolgoročne konkurenčnosti kmetij, tudi z večjim poudarkom na raziskavah, tehnologiji in digitalizaciji	Podpora čebelarjem in čebelarским društvom	SI2
	Vzreja čebeljih matic	SI3
	Raziskovalno delo na področju čebelarstva	SI4
	Promocija in raziskava trga sektorja čebelarstva	SI5
	Kakovost in varnost čebeljih pridelkov	SI6
	Prestrukturiranje in preusmeritev vinogradov	SI7
	Promocija vina v tretjih državah	SI8
	Ukrepi informiranja o vinih Unije v državah članicah	SI9
	Naložbe v dvig produktivnosti in tehnološki razvoj, vključno z digitalizacijo kmetijskih gospodarstev in živilskopredelovalne industrije	IRP2
	Kolektivne naložbe v kmetijstvu za skupno pripravo kmetijskih proizvodov za trg in razvoj močnih in odpornih verig vrednosti preskrbe s hrano	IRP3
	Naložbe v razvoj in dvig konkurenčnosti ter tržne naravnosti ekoloških kmetij	IRP4
	Izvedba agromelioracij in komasacij kmetijskih zemljišč	IRP5
	Naložbe v ureditev gozdne infrastrukture	IRP6
	Naložbe v nakup nove mehanizacije in opreme za delo v gozdu	IRP7
	Naložbe v primarno pridelavo lesa in digitalizacijo	IRP8
	Naložbe v ustanovitev in razvoj gozdnega drevesničarstva	IRP9
	Izgradnja namakalnih sistemov	IRP13
Specifični cilj 3	Sektorske intervencije za sadje in zelenjavo – naložbe v raziskave in razvoj	SI10.1

Specifični cilj	Naziv intervencije	Oznaka interv.
Izboljšanje položaja kmetov v vrednostni verigi	Sektorske intervencije za sadje in zelenjavo – svetovanje in tehnična pomoč	SI10.2
	Sektorske intervencije za sadje in zelenjavo – usposabljanje in izmenjava dobrih praks	SI10.3
	Sektorske intervencije za sadje in zelenjavo – ohranjanje kakovosti pridelkov	SI10.4
	Sektorske intervencije za sadje in zelenjavo – promocija, obveščanje in trženje	SI10.5
	Sektorske intervencije za sadje in zelenjavo – umik s trga za brezplačno razdelitev	SI10.6
	Sektorske intervencije za sadje in zelenjavo – opustitev pravila	SI10.7
	Sektorske intervencije za sadje in zelenjavo – zavarovanje letine in proizvodnje	SI10.8
	Spodbujanje kolektivnih oblik sodelovanja v kmetijskem in gozdarskem sektorju	IRP10
	Podpora za novo sodelovanje v shemah kakovosti	IRP11
	Regijski pristop povezovanja lokalnih proizvodov s poudarkom na ekoloških proizvodih	IRP12
	Tehnološke posodobitve namakalnih sistemov	IRP14
Specifični cilj 4 Prispevanje k blaženju podnebnih sprememb in prilagajanju nanje, vključno z zmanjšanjem emisij toplogrednih plinov in povečanjem sekvestracije ogljika, ter spodbujanje trajnostne energije	Naložbe v sanacijo in obnovo gozdov po naravnih nesrečah in neugodnih vremenskih razmerah	IRP15
	Naložbe v prilagoditev na podnebne spremembe pri trajnih nasadih	IRP16
	Naložbe v učinkovito rabo dušikovih gnojil	IRP17

Specifični cilj	Naziv intervencije	Oznaka interv.
<u>Specifični cilj 5</u> Spodbujanje trajnostnega razvoja in učinkovitega upravljanja naravnih virov, kot so voda, tla in zrak, vključno z zmanjšanjem odvisnosti od kemikalij	Kmetijsko-okoljska-podnebna plačila <u>A. Upravljavska shema:</u> A.1 Posebni traviščni habitati A.2 Traviščni habitati metuljev A.3 Steljniki A.4 Mokrotni traviščni habitati A.5 Ohranjanje mokrišč in barij A.6 Suhi kraški travniki in pašniki A.7 Visokodebelni travniški sadovnjaki A.8 Strmi travniki A.9 Grbinasti travniki A.10 Ohranjanje mejic A.11 Obvladovanje invazivnih tujerodnih rastlinskih vrst A.12 Sobivanje z zvermi A.13 Planinska paša A.14 Lokalne pasme A.15 Lokalne sorte A.16 Vodni viri A.17 Ohranjanje kolobarja A.18 Integrirana pridelava poljščin A.19 Integrirana pridelava zelenjave A.20 Integrirana pridelava hmelja A.21 Integrirana pridelava sadja in oljk A.22 Integrirana pridelava grozdja A.23 Uporaba biotehniških metod za obvladovanje škodljivih organizmov v trajnih nasadih A.24 Opustitev uporabe herbicidov v vinogradih A.25 Opustitev uporabe insekticidov v vinogradih A.26 Precizno gnojenje in škropljenje A.27 Senena prireja A.28 Izboljšanje kakovosti krme in načrtno krmljenje goved A.29 Krmljenje z zmanjšano količino dušika pri prašičih pitancih A.30 Izboljšanje kakovosti krme in načrtno krmljenje ovc in koz <u>B. Upravljavsko-rezultatska shema:</u> B.1 Habitati ptic vlažnih ekstenzivnih travnikov	IRP18
	Ekološko kmetovanje	IRP19
<u>Specifični cilj 6</u> Prispevanje k zaustavitvi in obratu trenda izgube biotske raznovrstnosti, krepitev ekosistemskih storitev ter ohranjanje habitatov in krajine	Shema za podnebje in okolje <u>Upravljavska shema:</u> 1. Ekstenzivno travinje 2. Tradicionalna raba travinja 3. Stabilizatorji dušika v gnojevki in uporaba dodatkov 4. Gnojenje z organskimi gnojili z majhnimi izpusti v zrak 5. Naknadni posevki in podsevki 6. Ozelenitev ornih površin preko zime 7. Konzervirajoča obdelava tal 8. Uporaba le organskih gnojil za zagotavljanje dušika v trajnih nasadih 9. Ohranjanje biotske raznovrstnosti v trajnih nasadih 10. Kompostiranje hmeljevine 11. Zaplate golih tal za poljskega škrjanca <u>Rezultatska shema:</u> 12. Varstvo gnezd pribe	INP8
	Plačila Natura 2000	IRP20

Specifični cilj	Naziv intervencije	Oznaka interv.
	Naložbe v nakup kmetijske mehanizacije in opreme za upravljanje travniških habitatov ter za optimalno uporabo hranil in trajnostno rabo FSS	IRP21
	Neproizvodne naložbe, povezane z izvajanjem naravovarstvenih podintervencij SN 2023 – 2027	IRP22
	Ohranjanje in vzdrževanje pasišč za prostoživeče rastlinojede	IRP23
	Izvajanje izbranih ukrepov na zavarovanih območjih	IRP33
	Ohranjanje, trajnostna raba in razvoj rastlinskih genskih virov v kmetijstvu	IRP34
Specifični cilj 7 Privabljanje in zadrževanje mladih kmetov in drugih novih kmetov v tem poklicu ter spodbujanje trajnostnega razvoja podjetij na podeželju	Dopolnilna dohodkovna podpora za mlade kmete	INP9
	Podpora za vzpostavitev gospodarstev mladih kmetov	IRP24
Specifični cilj 8 Spodbujanje zaposlovanja, rasti, enakosti spolov, vključno s participacijo žensk v kmetovanju, socialne vključenosti in lokalnega razvoja na podeželju, vključno s krožnim biogospodarstvom in trajnostnim gozdarstvom	Podpora za naložbe v vzpostavitev in razvoj nekmetijskih dejavnosti, vključno z biogospodarstvom in ohranjanje kulturne dediščine	IRP25
	LEADER	IRP26
Specifični cilj 9 Izboljšanje odziva kmetijstva Unije na zahteve družbe glede hrane in zdravja, vključno z visokokakovostno, varno in hranljivo hrano, pridelano na trajnostni način, zmanjševanje živilskih odpadkov ter izboljšanje dobrobiti živali in zatiranje protimikrobne odpornosti	Biotično varstvo rastlin	IRP27
	Dobrobit živali	IRP28
	Naložbe v prilagoditev kmetijskih gospodarstev izvajanju nadstandardnih zahtev s področja dobrobiti rejnih živali	IRP29
Horizontalni cilj Modernizacija kmetijstva in podeželja s spodbujanjem in razširjanjem znanja, inovacij, in digitalizacije	Prenos znanja v čebelarstvu	SI1
	Medgeneracijski prenos znanja	IRP30
	Podpora za projekte EIP ter razvojna partnerstva raziskovalnih institucij	IRP31
	Izmenjava znanja in prenos informacij ter usposabljanje svetovalcev	IRP32

Podrobnejši opisi intervencij so dostopni na: https://skp.si/wp-content/uploads/2021/12/Predlog_SN_SKP_22.12.2021_koncna_cista.pdf

2.3 Potrebe po naravnih virih, predvidene emisije, odpadki in odpadne vode ter ravnanje z njimi

SN 2023 – 2027 je neločljivo povezan z rabo in upravljanjem naravnih virov, kot sta tla in voda. 34 % kopnega ozemlja v Sloveniji je namenjeno pretežno kmetijstvu, 58,2 % pa pokrivajo gozdne površine. Z načrtom se ne načrtuje bistvenih sprememb v obsegu kmetijskih in gozdnih zemljišč. Načrt se osredotoča na način upravljanja s kmetijskimi in gozdnimi zemljišči v bodoče. Poudarek

daje spodbujanju ekološkega kmetijstva, okoljsko-podnebnim ciljem, trajnostnemu upravljanju z gozdom, krožnemu gospodarstvu, ustreznemu gospodarjenju z vodami in upravljanju s tlemi ter zmanjševanju negativnih vplivov kmetovanja. Intervencije so oblikovane na način, da bodo spodbujale trajnostno rabo naravnih virov.

Za razvoj posameznih kmetij bodo najverjetneje potrebni določeni naravni viri (npr. mineralne surovine, les). Glede na strateški nivo SN 2023 – 2027 je težko opredeliti, kateri naravni viri bodo potrebni in uporabljeni ter v kakšnih količinah.

Ukrepi SN 2023 – 2027 ne bodo povzročali emisij hrupa, svetlobnega onesnaženja, elektromagnetnega sevanja, odpadnih voda ali odpadkov. S SN 2023 – 2027 niso predvidene intervencije, ki bi predstavljale povečanje emisij v zrak. SN 2023 – 2027 nasprotno predvideva številne intervencije, ki bodo pripomogle k zmanjšanju obstoječih emisij v zrak.

2.1 Uvrstitev posegov po Pravilniku o presoji sprejemljivosti vplivov izvedbe plana v naravo na varovana območja

SN 2023 – 2027 je strateški dokument, ki v veliki večini nima navedenih konkretnih lokacij posegov. Izjema se nekatere podintervencije pri IRP18 in plačila Natura 2000.

3. PODATKI O VAROVANIH OBMOČJIH

3.1 VARSTVENI CILJI VAROVANIH OBMOČIJ

SN 2023 – 2027 je strateški načrt za območje Republike Slovenije, zato splošne varstvene cilje podajamo na strateški ravni, za vsa območja Natura 2000 skupaj. Cilji so povzeti po *Uredbi o posebnih varstvenih območjih (območjih Natura 2000)*:

- varstveni cilji na območjih Natura se z namenom ohranjati, vzdrževati ali izboljšati obstoječe lastnosti nežive in žive narave, ki prispevajo k ugodnemu stanju rastlinskih in živalskih vrst ter habitatnih tipov, določijo na osnovi ekoloških potreb posameznih vrst in habitatnih tipov, zaradi katerih je Natura območje opredeljeno
- na območju Natura, kjer je prisotnih več habitatov vrst ali habitatnih tipov, zaradi katerih je območje Natura opredeljeno, se upoštevajo med seboj usklajeni varstveni cilji.

Varstveni cilji za konkretne kvalifikacijske vrste in habitatne tipe posameznih območij Natura so podani na spletni strani Programa upravljanja: <http://www.natura2000.si/natura-2000/life-upravljanje/program-upravljanja/>. Opredeljene cilje je treba upoštevati pri presojah planov (OPN, OPPN) in posameznih posegov (npr. PVO in manjši posegi, za katere je treba pridobiti naravovarstveno soglasje). Glede na stanje v naravi podrobnejši varstveni cilji določajo, ali je potrebno zatečeno stanje ohranjati, obnoviti ali izboljšati z namenom, da bi vrste oziroma habitatni tipi ostali ali se povrnili v ugodno stanje ohranjenosti.

Varstveni cilji zavarovanih območij so opredeljeni v aktu o zavarovanju, s katerim je bilo določeno in opredeljeno posamezno zavarovano območje oz. se podrobneje opredelijo v načrtu upravljanja posameznega območja, če je ta predpisan (Zakon določa, da je načrt upravljanja obvezen za narodni in za regijski park):

- Triglavski narodni park: *Uredba o Načrtu upravljanja Triglavskega narodnega parka za obdobje 2016–2025* (Ur. l. RS, št. 34/16)
- Kozjanski (regijski) park je načrt upravljanja pripravil l. 2006, vendar ni bil sprejet, ampak je v pripravi nov načrt upravljanja. Kozjanski regijski park je bil najprej zavarovan z *Zakonom o spominskem parku Trebče*. Z *Zakonom o ohranjanju narave* je bil *Zakon o spominskem parku Trebče* prekvalificiran (166. člen) iz Spominskega parka Trebče v regijski park z imenom Kozjanski park. Do sprejema aktov o zavarovanju območja Kozjanskega regijskega parka se še naprej smiselno uporabljajo določila *Zakona o spominskem parku Trebče*.
- Notranjski regijski park: V sklopu akcije A1 projekta LIFE-Narava: LIFE06 NAT/SLO/000069 »Presihajoče Cerčniško jezero« je bil pripravljen Podrobnejši načrt upravljanja za projektno območje presihajoče Cerčniško jezero (Notranjski regijski park 2009)
- Regijski park Škocjanske jame: Resolucija o Programu varstva in razvoja Parka Škocjanske jame za obdobje 2019–2023 (Ur. l. RS, št. 8/19)

Od preostalih zavarovanih območij jih ima nekaj sprejete načrte upravljanje, nekateri parki, pa so v procesu njihove priprave:

- Naravni rezervat Škocjanski zatok: *Uredba o Načrtu upravljanja Naravnega rezervata Škocjanski zatok za obdobje 2015–2024* (Ur. l. RS, št. 102/15)
- Krajinski park Sečoveljske soline: *Uredba o Načrtu upravljanja Krajinskega parka Sečoveljske soline za obdobje 2011–2021* (Ur. l. RS, št. 53/11)

- Krajinski park Goričko: *Uredba o Načrtu upravljanja Krajinskega parka Goričko za obdobje 2021–2025*(Ur. l. RS, št. 91/21)
- Krajinski park Strunjan: *Uredba o Načrtu upravljanja Krajinskega parka Strunjan za obdobje 2018–2027*(Ur. l. RS, št. 13/19)
- Krajinski park Kolpa: je bil zavarovan l. 2006 in še nima načrta upravljanja – osnutek načrta je bil pripravljen in razgrnjen 2011 (območje je zavarovano z *Uredbo o Krajinskem parku Kolpa* (Ur. l. RS, št. 85/06, 46/14 – ZON-C,54/18))
- Krajinski park Ljubljansko barje: je pripravil osnutek Načrt upravljanja za obdobje 2014 – 2024, ki je še v postopku sprejemanja (območje je zavarovano z *Uredbo o Krajinskem parku Ljubljansko barje* (Ur. l. RS, št. 112/08, 46/14 – ZON-C)),
- Krajinski park Radensko polje: je bil zavarovan l. 2011 in še nima načrta upravljanja; načrt je v pripravi (območje je zavarovano z *Uredbo o Krajinskem parku Radensko polje* (Uradni list RS, št. 104/11, 80/18)
- Naravni rezervat Zelenci: je bil zavarovan l. 2013 in še nima načrta upravljanja; načrt je v pripravi (območje je zavarovano z *Uredbo o Naravnem rezervatu Zelenci* (Ur. l. RS, št. 53/13))

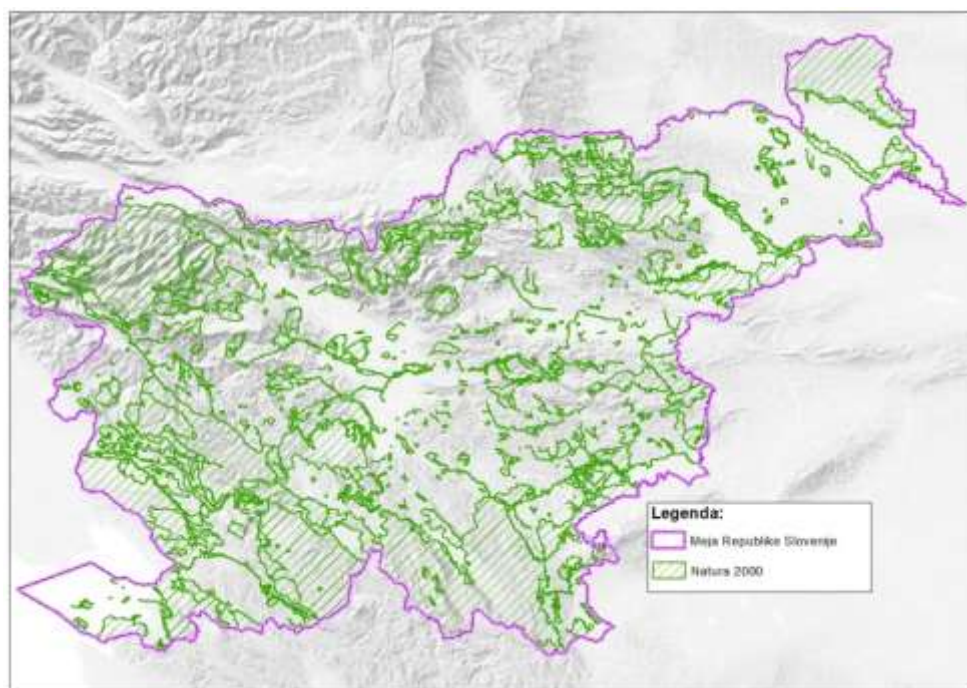
Čeprav se varstveni cilji med posameznimi zavarovanimi območji razlikujejo, zaradi specifičnih lastnosti le-teh, lahko kljub temu oblikujemo nek splošen cilj, ki je skupen vsem:

- Ohranjanje narave (biotske raznovrstnosti), krajine in kulturne dediščine preko usmerjanja in razvoja posameznih dejavnosti (kmetijstvo, gozdarstvo, lovstvo, ribištvo, upravljanje z vodami, rekreacija in turizem, promet, ...).

3.2 PRIKAZ VARSTVENIH, VAROVANIH, ZAVAROVANIH, DEGRADIRANIH IN DRUGIH OBMOČIJ

3.2.1 Območja Natura 2000

V Sloveniji je z *Uredbo o posebnih varstvenih območjih (območjih Natura 2000)* določenih 355 območij Natura 2000, od tega jih je 324 določenih na podlagi Direktive o habitatih in 31 na podlagi Direktive o pticah. Območja Natura 2000 trenutno skupaj obsegajo 7.684 km² (7.678 km² na kopnem in 6 km² na morju) oziroma skoraj 38 % površine Slovenije (ARSO, 2021).

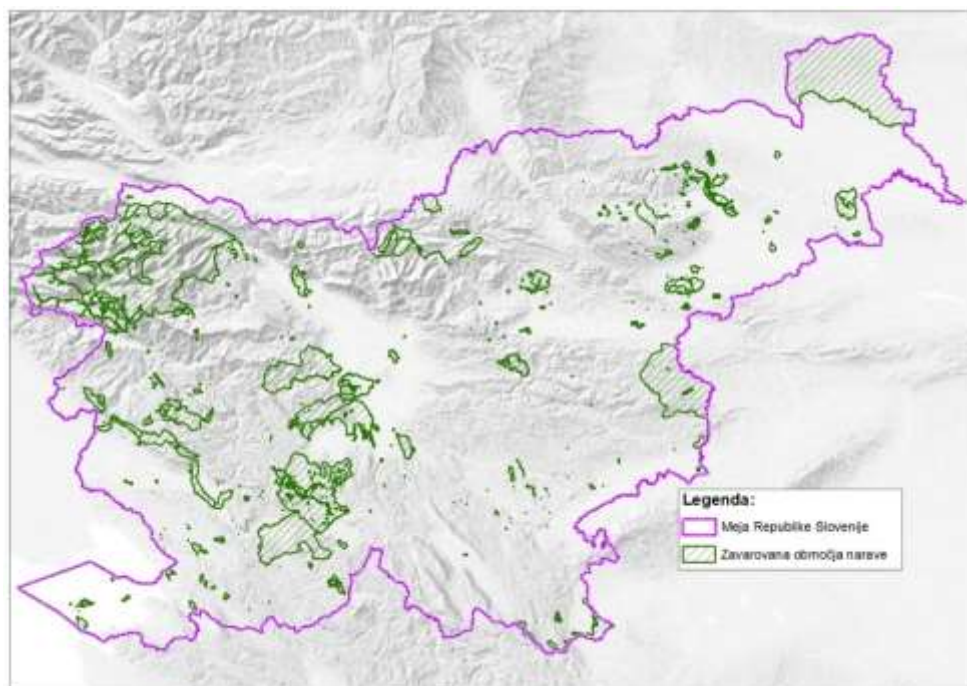

Slika 4: Območja Natura 2000

(vir kart. podlag: Relief, Državna pregledna karta, M 1:250.000, GURS, avgust 2021)

3.2.2 Zavarovana območja

Površina zavarovanih območij v Republiki Sloveniji znaša približno 270.104 ha, kar je 13,19 % celotne površine Slovenije (13,31 % kopnega in 1,57 % morja). Trenutno imamo v Sloveniji: 1 narodni park, 3 regijske parke, 46 krajinskih parkov, 1 strogi naravni rezervat, 56 naravnih rezervatov in 1.161 naravnih spomenikov (ARSO, 2021).

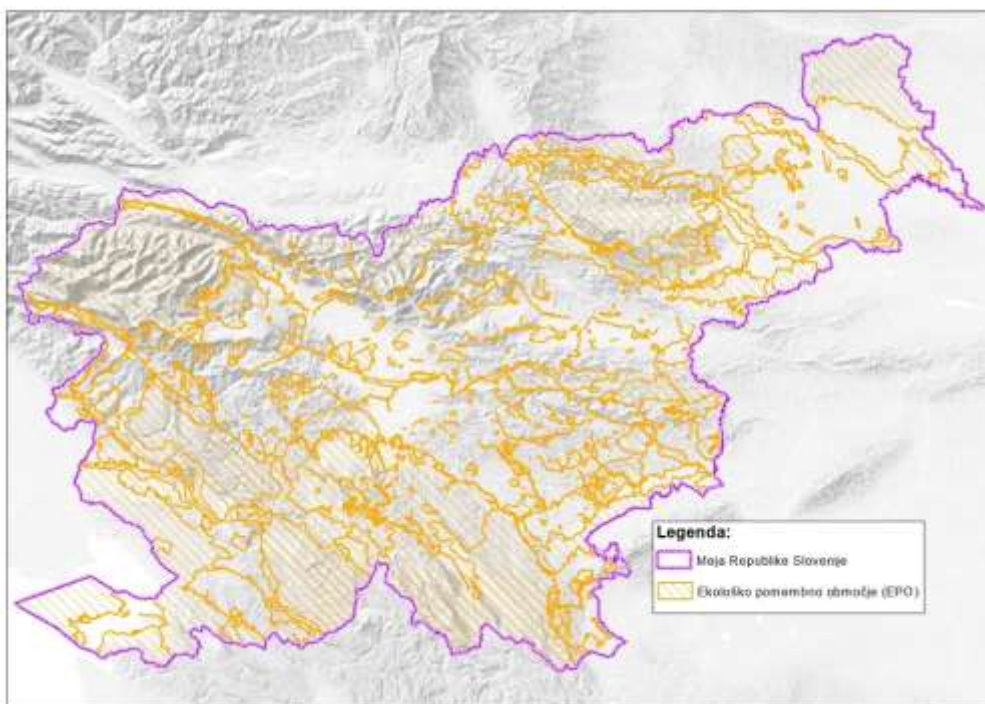

Slika 5: Zavarovana območja

(vir kart. podlag: Relief, Državna pregledna karta, M 1:250.000, GURS, avgust 2021)

3.2.3 Ekološko pomembno območja

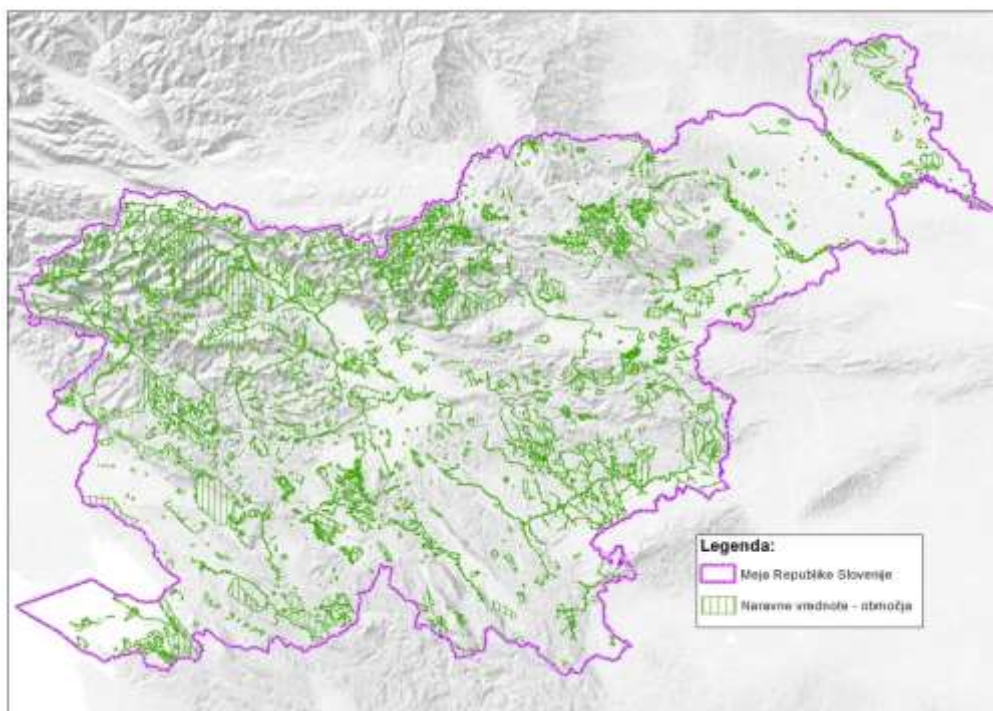
Na območju Slovenije imamo trenutno 337 ekološko pomembnih območij, katerih skupna površina znaša 1.355.292 ha, kar predstavlja 66 % ozemlja Slovenije (NV Atlas, 2021).

Slika 6: Ekološko pomembna območja
(vir kart. podlag: Relief, Državna pregledna karta, M 1:250.000, GURS, avgust 2021)

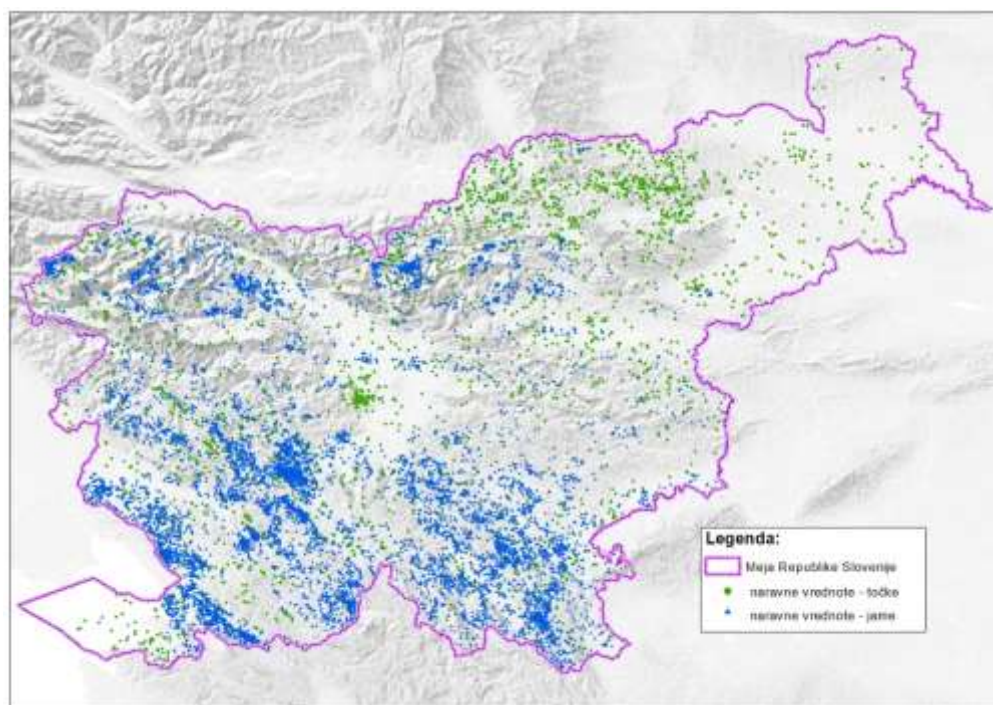
3.2.4 Naravne vrednote

Status naravne vrednote ima na ozemlju Slovenije 17.431 vrednih delov narave (NV Atlas, 2021).

Slika 7: Naravne vrednote - območja

(vir kart. podlag: Relief, Državna pregledna karta, M 1:250.000, GURS, avgust 2021)

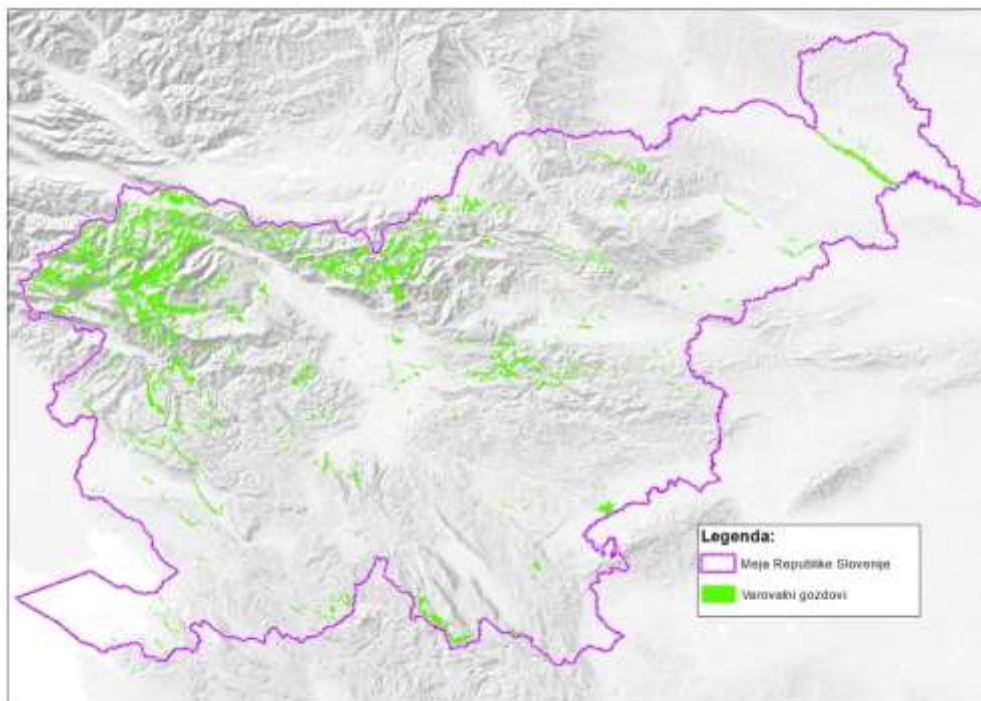

Slika 8: Naravne vrednote – točkovne in jame

(vir kart. podlag: Relief, Državna pregledna karta, M 1:250.000, GURS, avgust 2021)

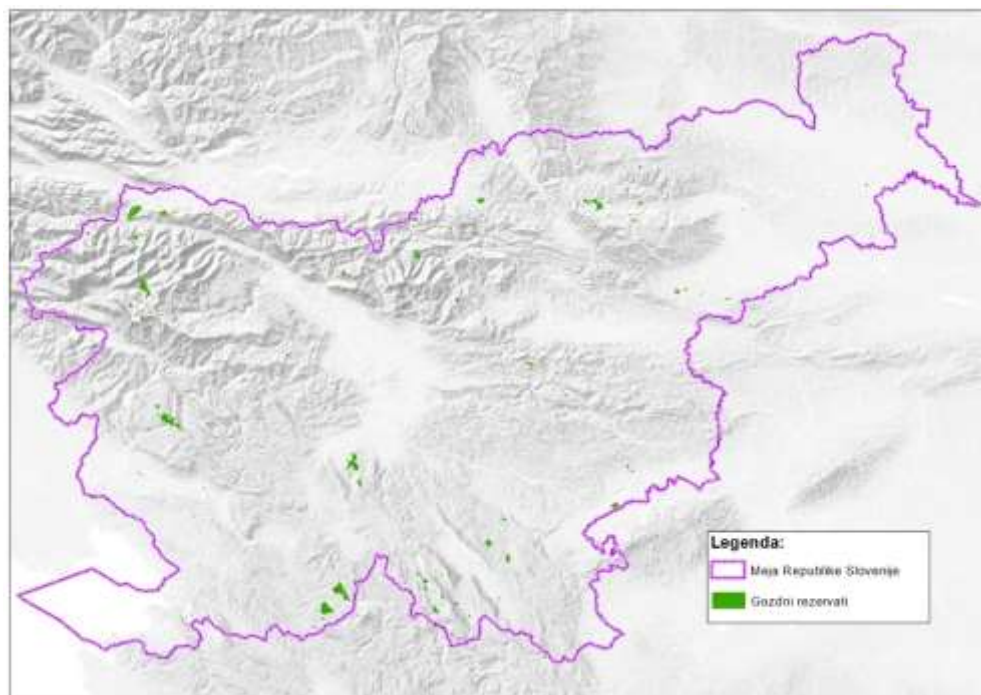
3.2.5 Varovalni gozdovi in gozdni rezervati

Na ozemlju Slovenije je opredeljenih 98.828 ha površin varovalnih gozdov (8,4 % vseh gozdov), status gozdnega rezervata ima 9.426 ha gozdov (0,8 % vseh gozdov) (*Uredba o varovalnih gozdovih in gozdovih s posebnim namenom*).

Slika 9: Varovani gozdovi

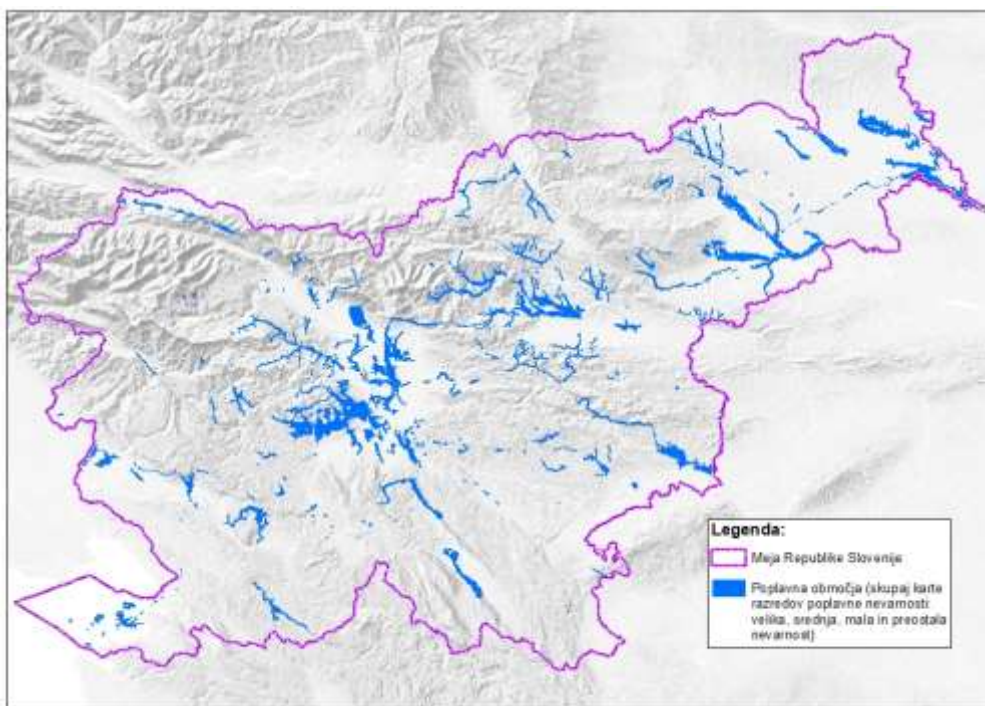
(vir kart. podlag: Relief, Državna pregledna karta, M 1:250.000, GURS, avgust 2021)

Slika 10: Gozdni rezervati

(vir kart. podlag: Relief, Državna pregledna karta, M 1:250.000, GURS, avgust 2021)

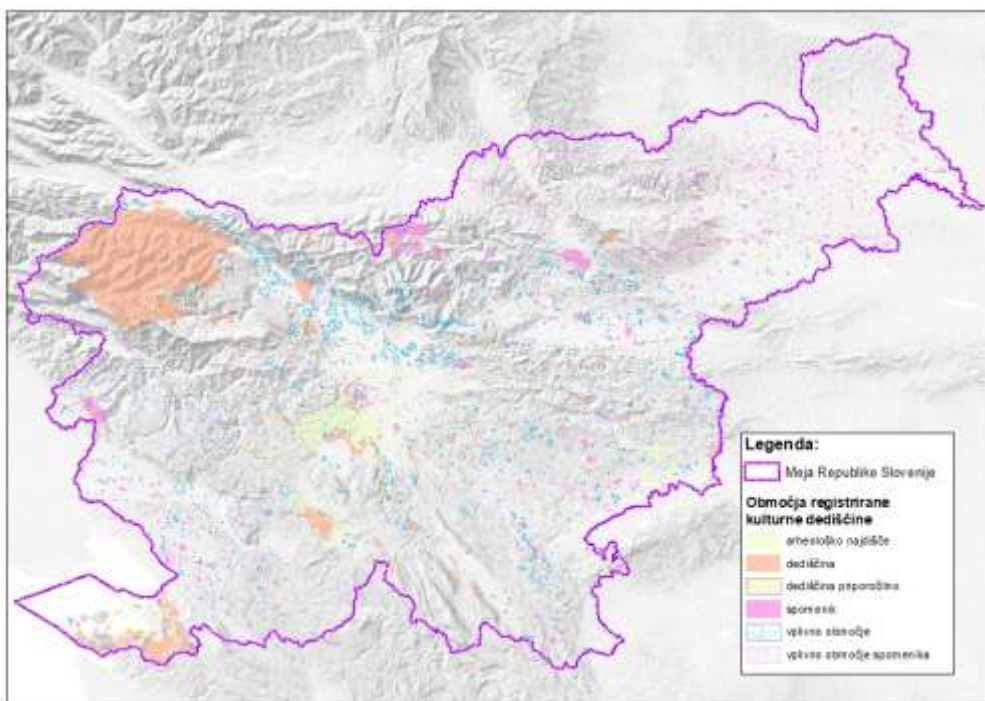
3.2.6 Poplavna območja

Slika 11: Poplavna območja

(vir kart. podlag: Relief, Državna pregledna karta, M 1:250.000, GURS, avgust 2021)

3.2.7 Območja in objekti kulturne dediščine

Slika 12: Območja in objekti kmetijske dediščine

(vir kart. podlag: Relief, Državna pregledna karta, M 1:250.000, GURS, avgust 2021)

3.3 POVZETEK PRAVNIH REŽIMOV NA VAROVANIH OBMOČJIH ALI NJIHOVIH DELIH, PODATKI O PRIDOBITVI PRVIH MNENJ

3.3.1 Pravni režimi

3.3.1.1 Posebna varstvena območja

Območja Natura 2000 imajo varstvene usmeritve opredeljene v *Uredbi o posebnih varstvenih območjih (območjih Natura 2000)*. Pri izvajanju posegov in dejavnosti, ki so načrtovani v skladu z Uredbo, se izvedejo vsi možni tehnični in drugi ukrepi, da je neugoden vpliv na habitatne tipe, rastline in živali ter njihove habitate čim manjši.

Splošne varstvene usmeritve za posege na območjih Natura 2000 določajo, da se tam posege in dejavnosti načrtuje tako, da se v čim večji možni meri:

- ohranja naravna razširjenost habitatnih tipov ter habitatov rastlinskih in živalskih vrst,
- ohranja ustrezne lastnosti abiotских in biotskih sestavin habitatnih tipov, njihove specifične strukture ter naravne procese ali ustrezno rabo,
- ohranja ali izboljšuje kakovost habitata rastlinskih in živalskih vrst, zlasti tistih delov habitata, ki so bistveni za najpomembnejše življenjske faze, kot so zlasti mesta za razmnoževanje, skupinsko prenočevanje, prezimovanje, selitev in prehranjevanje živali,
- ohranja povezanost habitatov populacij rastlinskih in živalskih vrst in omogoča ponovno povezanost, če je le-ta prekinjena.

Čas izvajanja, opravljanja dejavnosti ter drugih ravnanj se kar najbolj prilagodi življenjskim ciklom živali in rastlin tako, da se:

- živalim prilagodi tako, da poseganje oziroma opravljanje dejavnosti ne ali pa v čim manjši možni meri sovпада z obdobji, ko potrebujejo mir oziroma se ne morejo umakniti, zlasti v času razmnoževalnih aktivnosti, vzrejanja mladičev, razvoja negibljivih ali slabo gibljivih razvojnih oblik ter prezimovanja,
- rastlinam prilagodi tako, da se omogoči semenenje, naravno zasajevanje ali druge oblike razmnoževanja.

Na območja Natura 2000 se ne vnaša živali in rastlin tujerodnih vrst ter gensko spremenjenih organizmov. Posegov in dejavnosti se ne načrtuje in izvaja na pomembnejših delih življenjskih prostorov rastlinskih in živalskih vrst, zaradi katerih je določeno posebno varstveno območje (npr. rastišča rastlin, gnezdišča, ketišča, drstišča, selitvene poti), razen tistih dejavnosti, ki pomembno prispevajo k doseganju ciljev varovanega območja.

3.3.1.2 Zavarovana območja

Varstvene usmeritve za zavarovana območja izhajajo iz *Zakona o ohranjanju narave* oziroma iz aktov posameznih zavarovanih območjih. Posegi in dejavnosti na zavarovanem območju se morajo izvajati v skladu s predpisanimi pravili ravnanja iz akta o zavarovanju, s katerim se ustanovi zavarovano območje. Zavarovana območja in vplivna območja so sestavni del prostorskih državnih planov in prostorskih planov lokalnih skupnosti. V nadaljevanju navajamo splošne usmeritve za zavarovana območja, ki izhajajo iz Zakona.

- naravni spomenik

Na zavarovanem območju je prepovedano izvajati posege v naravo na način, ki lahko poslabša stanje, spremeni, poškoduje ali uniči naravno vrednoto, in spreminjati razmere ali stanje tako, da se spremeni, poškoduje ali uniči naravna vrednota ali pa zmanjša njen estetski pomen.

Z aktom o zavarovanju se na zavarovanem območju lahko prepove ali omeji:

- izvajanje posegov v prostor;
- odkopavanje ali zasipavanje terena;
- odkopavanje ali odnašanje kamnin, mineralov ali fosilov;
- odlaganje odpadkov in odvajanje odpadnih voda;
- spreminjanje vodnega režima;
- odzemanje naplavin;
- povzročanje vibracij in eksplozij;
- gospodarsko izkoriščanje naravnih virov;
- plovba in sidranje;
- promet z motornimi vozili in plovili;
- letanje pod določeno višino, vzletanje ali pristajanje zrakoplovov;
- lov in ribolov ter nabiranje rastlin ali živali;
- spreminjanje vegetacije;
- raziskovanje in odnašanje raziskovalnega materiala iz narave;
- športno-rekreativne dejavnosti;
- postavljanje reklamnih in drugih označb;
- obiskovanje in ogledovanje;
- kurjenje;
- opravljanje vojaških dejavnosti;
- vse druge dejavnosti, ki lahko bistveno ogrozijo zavarovano območje.

- strogi naravni rezervat

Na zavarovanem območju je prepovedano izvajati posege ali opravljati dejavnosti, ki ogrožajo ohranitev zavarovanega območja, namerno uničevati rastline in živali in zadrževanje oseb, razen oseb, ki izvajajo nadzor. Izjemoma je dovoljeno zadrževanje na zavarovanem območju zaradi izvajanja znanstvenoraziskovalnega in učno-vzgojnega dela.

- naravni rezervat

Na zavarovanem območju je prepovedano opravljati dejavnosti s sredstvi in na način, ki bi lahko povzročil bistvene spremembe biotske raznovrstnosti, strukture in funkcije ekosistemov, in opravljati dejavnosti v času, ko je lahko ogrožen obstoj rastlin ali živali.

Z aktom o zavarovanju se na zavarovanem območju lahko prepove ali omeji:

- izvajanje posegov v prostor;
- odkopavanje ali zasipavanje zemljišč;
- spreminjanje vodnega režima;
- odzemanje naplavin;
- povzročanje hrupa, eksplozij in vibracij;
- gospodarsko izkoriščanje naravnih virov;

- plovba in sidranje;
 - promet z motornimi vozili in plovili;
 - letanje pod določeno višino, vzletanje ali pristajanje zrakoplovov;
 - izvajanje agro- in hidromelioracij;
 - spreminjanje kemičnih značilnosti tal;
 - spreminjanje vegetacije;
 - odstranjevanje živih meja, posameznih dreves in drugih drobnih naravnih struktur;
 - zasajanje monokultur;
 - nabiranje plodov, gob ali rastlin ter njihovih delov;
 - vznemirjanje, ubijanje ali jemanje živali iz narave;
 - naseljevanje in doseljevanje živali prosto živečih vrst;
 - lov in ribolov ter nabiranje rastlin ali živali;
 - umetno zasneževanje in dosneževanje;
 - raziskovanje in odnašanje raziskovalnega materiala iz narave;
 - športno rekreativne dejavnosti;
 - obiskovanje in ogledovanje;
 - opravljanje vojaških dejavnosti;
 - kurjenje;
 - vse druge dejavnosti, ki lahko bistveno ogrozijo zavarovano območje.
- širša zavarovana območja

Z aktom o zavarovanju širšega zavarovanega območja se na zavarovanem območju glede na vrsto širšega zavarovanega območja lahko prepove, omeji ali drugače uredi:

- izvajanje posegov in dejavnosti, s katerimi se ogroža prvobitnost narave;
- gradnja infrastrukturnih objektov, namenjenih bivanju, lovu, ribolovu, turizmu in športu, razen na za to določenih krajih;
- gradnja novih tranzitnih komunalnih, energetskih in prometnih objektov;
- gradnja sekundarnih bivališč;
- gradnja novih objektov;
- odkopavanje ali zasipavanje zemljišč;
- povzročanje eksplozij ali vibracij;
- gospodarska raba naravnih virov, razen za gradnjo na zavarovanem območju;
- odvzemanje naplavin;
- spreminjanje vodnega režima, razen pri nujnih vzdrževalnih delih;
- promet z vozili in plovili;
- letenje pod določeno višino, vzletanje ali pristajanje zrakoplovov;
- letenje z jadralnimi padali, jadralnimi zmaji ali drugimi toplozračnimi ladjami ali ultralahkimi jadralnimi napravami zunaj za to določenih območij;
- vožnja z zrakoplovi pod 300 m od najvišje točke zavarovanega območja;
- kmetijsko obdelovanje zemljišč z načini in sredstvi, ki bi lahko povzročili bistvene spremembe biotske raznovrstnosti, strukture in vrste ekosistemov ali bistveno spremenili površinsko plast prsti;
- vznemirjanje, ubijanje ali odvzem živali iz narave, razen zaradi ekoloških in drugih opravičljivih razlogov;
- lov in izvajanje lovskogojitvenih ukrepov;
- ribolov in izvajanje ribogojnih ukrepov;
- nabiranje rastlin in njihovih delov;

- postavljanje obor in objektov za rejo živali;
 - vnašanje rastlin ali živali tujerodnih vrst;
 - spreminjanje vegetacije;
 - umetno zasneževanje in dosneževanje;
 - odlaganje odpadkov, ki ne izvirajo iz zavarovanega območja;
 - šotorjenje in kurjenje zunaj določenih mest;
 - raziskovanje in odnašanje raziskovalnega materiala iz narave;
 - prirejanje množičnih športnih, turističnih ali drugih javnih prireditev;
 - izvajanje vodnih in drugih športov zunaj za to določenih območij;
 - opravljanje vojaških dejavnosti;
 - vse druge dejavnosti, ki lahko bistveno ogrozijo zavarovano območje.
- narodni park

Narodni park, namen zavarovanja, razvojne usmeritve, varstvena območja, varstveni režimi, upravljavalec in drugo se določijo z zakonom.

- regijski park

Podrobnejša pravila ravnanja na območju regijskega parka se določijo z aktom o zavarovanju.

- krajinski park

Podrobnejša pravila ravnanja na območju krajinskega parka se določijo z aktom o zavarovanju.

3.3.1.3 Ekološko pomembna območja

Uredba o ekološko pomembnih območjih opredeljuje, da se na ekološko pomembnih območjih posege in dejavnosti načrtuje tako, da se v čim večji možni meri ohranja naravna razširjenost habitatnih tipov ter habitatov rastlinskih ali živalskih vrst, njihova kvaliteta ter povezanost habitatov populacij in omogoča ponovno povezanost, če bi bila le-ta z načrtovanim posegom ali dejavnostjo prekinjena.

3.3.1.4 Naravne vrednote

Uredba o zvrsteh naravnih vrednot opredeljuje: Posegi in dejavnosti se izvajajo na naravi vrednoti, če ni drugih prostorskih ali tehničnih možnosti za izvedbo posega ali opravljanje dejavnosti.

Posegi in dejavnosti zunaj naravnih vrednot, na območju vpliva na naravno vrednoto, se izvajajo tako, da vpliv posega ali dejavnosti ne povzroči uničenja ali bistvene spremembe lastnosti, zaradi katere je bil del narave opredeljen za naravno vrednoto, ali uničenja naravne vrednote. Naravne vrednote se praviloma ohranjajo v obstoječi rabi, ki mora potekati na sonaraven način, da ne ogroža obstoja naravne vrednote in ne ovira izvajanja njenega varstva.

3.3.1.5 Vode

Zakon o vodah opredeljuje, da so na poplavnem območju prepovedane vse dejavnosti in vsi posegi v prostor, ki imajo lahko ob poplavi škodljiv vpliv na vode, vodna ali priobalna zemljišča ali povečujejo poplavno ogroženost območja, razen posegov, ki so namenjeni varstvu pred škodljivim delovanjem voda.

3.3.2 Podatki o pridobitvi naravovarstvenih smernic in stopnja upoštevanja v načrtu

Zavod RS za varstvo narave je k pripravi SN 2023 – 2027 podal:

- Naravovarstvene smernice za pripravo ukrepov skupne kmetijske politike po letu 2020 (junij, 2019)
- Splošne naravovarstvene smernice (330-0001/2020-1 z dne 10. 2. 2020),
- Naravovarstvene smernice za pripravo ukrepov skupne kmetijske politike po letu 2020, 1. dopolnitev (november, 2020),
- Naravovarstvene smernice za pripravo ukrepov skupne kmetijske politike po letu 2020, 2. dopolnitev (3563-0006/2020-3, 22. 4. 2021).

Splošne in podrobne usmeritve iz podanih smernic so bile upoštevane pri pripravi SN 2023 – 2027 .

3.4 PRIKAZ OBMOČIJ DEJANSKE RABE

Dejanske rabe prostora ne prikazujemo iz razloga, da SN 2023 - 2027 predstavlja strateški dokument, ki obsega dobršen del ozemlja Slovenije in prikaz dejanske rabe v tem primeru ni relevanten. Sloj dejanske rabe je podan z veliko natančnostjo, ki je pričujoč dokument ne more prikazati. Prikazovanje dejanske rabe zato v tem primeru nima nobene dodane vrednosti.

3.5 VRSTE IN HABITATNI TIPI, ZA KATERE SO VAROVANA OBMOČJA DOLOČENA

Ker je SN 2023 – 2027 strateški dokument brez konkretnih lokacij posegov, presoja z vidika posameznih kvalifikacijskih vrst in habitatnih tipov ni mogoča.

Kvalifikacijske vrste in habitatne tipe za posamezno območje Natura 2000 določa *Uredba o posebnih varstvenih območjih (območjih Natura 2000)*. Podatki iz standardnega obrazca za območja Natura so dostopni v Naravovarstvenem atlasu (vir: <https://www.naravovarstveni-atlas.si/web/profile.aspx?id=N2K@ZRSVNJ>). Glede na Uredbo z Naturo 2000 v Sloveniji varujemo 205 živalskih in 27 rastlinskih vrst (kvalifikacijske vrste Nature 2000) ter 60 tipičnih naravnih okolij (kvalifikacijski habitatni tipi Nature 2000).

3.6 NAČRTI ZA UPRAVLJANJE VAROVANIH OBMOČIJ IN USMERITVE, KI IZHAJAJO IZ NJIH

Osnovni namen Programa upravljanja območij Natura 2000 (PUN) za obdobje 2015–2020 je določitev podrobnih varstvenih ciljev in ukrepov za njihovo doseganje in tako izpolnjevanje obveznosti varstva posebnih varstvenih območij (območij Natura 2000) oz. zagotavljanje ugodnega stanja ohranjenosti evropsko pomembnih rastlinskih in živalskih vrst ter habitatnih tipov, ki jih Republiki Sloveniji nalagata Direktiva o pticah (*Direktiva 2009/147/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 30. novembra 2009 o ohranjanju prosto živečih ptic*) in Direktiva o habitatih (*Direktiva Sveta 92/43/EGS z dne 21. maja 1992 o ohranjanju naravnih habitatov ter prosto živečih živalskih in rastlinskih vrst*): <http://www.natura2000.si/natura-2000/life-upravljanje/program-upravljanja/>.

S PUN se podrobneje opredeljujejo varstveni cilji in ukrepi na območjih Natura, kot tudi pristojni sektorji in odgovorni nosilci za izvajanje varstvenih ukrepov. V Sloveniji se območja Natura 2000 praviloma upravljajo sektorsko, kar pomeni, da vsak sektor (npr. gozdarstvo, ribištvo, vode ...) v svoje sektorske načrte vključuje tudi naravovarstvene ukrepe oz. ukrepe za ohranjanje ogroženih habitatnih tipov, vrst in njihovih življenjskih prostorov. Tako se strmi k doseganju horizontalnih povezav s strateškimi načrti in razvojnimi programi.

Kmetijski sektor nima upravljaljskega načrta. PUN predvideva povezavo s Programom razvoja podeželja (obstoječi strateški načrt kmetijske politike: <https://skp.si/>), ki med drugim vključuje tudi sektorske ukrepe za ohranjanje in obnovo specifičnih lastnosti, struktur, procesov habitatnih tipov in habitatov kvalifikacijskih vrst.

V Sloveniji so za vse gozdne površine sprejeti gozdnogospodarski načrti gozdnogospodarskih območij ter gozdnogospodarskih enot in gozdno gojitveni načrti (<https://www.gov.si teme/gozdnogospodarsko-nacrtovanje/>). Njihov namen je zagotavljanje ekološke, socialne in proizvodne funkcije gozdov. Načrti se izdelajo za vse gozdove, ne glede na lastništvo in ob upoštevanju posebnosti posameznih območij. Slednje vključuje tudi zahteve, ki izhajajo iz PUN.

Za upravljanje prostoživečih rib in drugih vodnih živali (raki deseteronožci in obloustke) v celinskih vodah država sprejme Program upravljanja rib v celinskih vodah (https://www.zzrs.si/uploads/ZZRS2020/Program_upravljanja_rib_v_celinskih_vodah_v_RS_za_o_bdobje_doleta_2021.pdf). Program upošteva mednarodne obveznosti naše države za ohranjanje naravnih habitatnih tipov ter prostoživečih živalskih in rastlinskih vrst kot tudi PUN.

Načrti upravljanja zavarovanih območij so opredeljeni v aktu o zavarovanju, s katerim se je ustanovilo posamezno zavarovano območje oz. se podrobneje opredelijo v načrtu upravljanja posameznega območja. Zavarovana območja s sprejetimi načrti upravljanja so predstavljena v poglavju 3.1 .

3.7 OPIS OBSTOJEČEGA IZHODIŠČNEGA STANJA OBMOČJA

Med varovana območja v Sloveniji uvrščamo območja Natura 2000 (Direktiva o pticah in Habitatna direktiva) in zavarovana območja.

3.7.1 Območja Natura 2000

Slovenija ima največji odstotek območij Natura 2000 med vsemi državami članicami EU, saj obsegajo kar 37,9 % površine države. Območja Natura 2000 v 70 % pokriva gozd, nekaj več kot 20 % pa kmetijske površine. V Sloveniji je določenih 355 območij Natura 2000 na 7.684 km². 324 Natura območij je določenih po Habitatni direktivi, 31 po Direktivi o pticah.

Število vrst in habitatnih tipov (2021, vir: ZRSVN):

- Število vrst – Direktiva o habitatih: 204
- Število habitatnih tipov – Direktiva o habitatih: 60
- Število vrst – Direktiva o pticah: 250

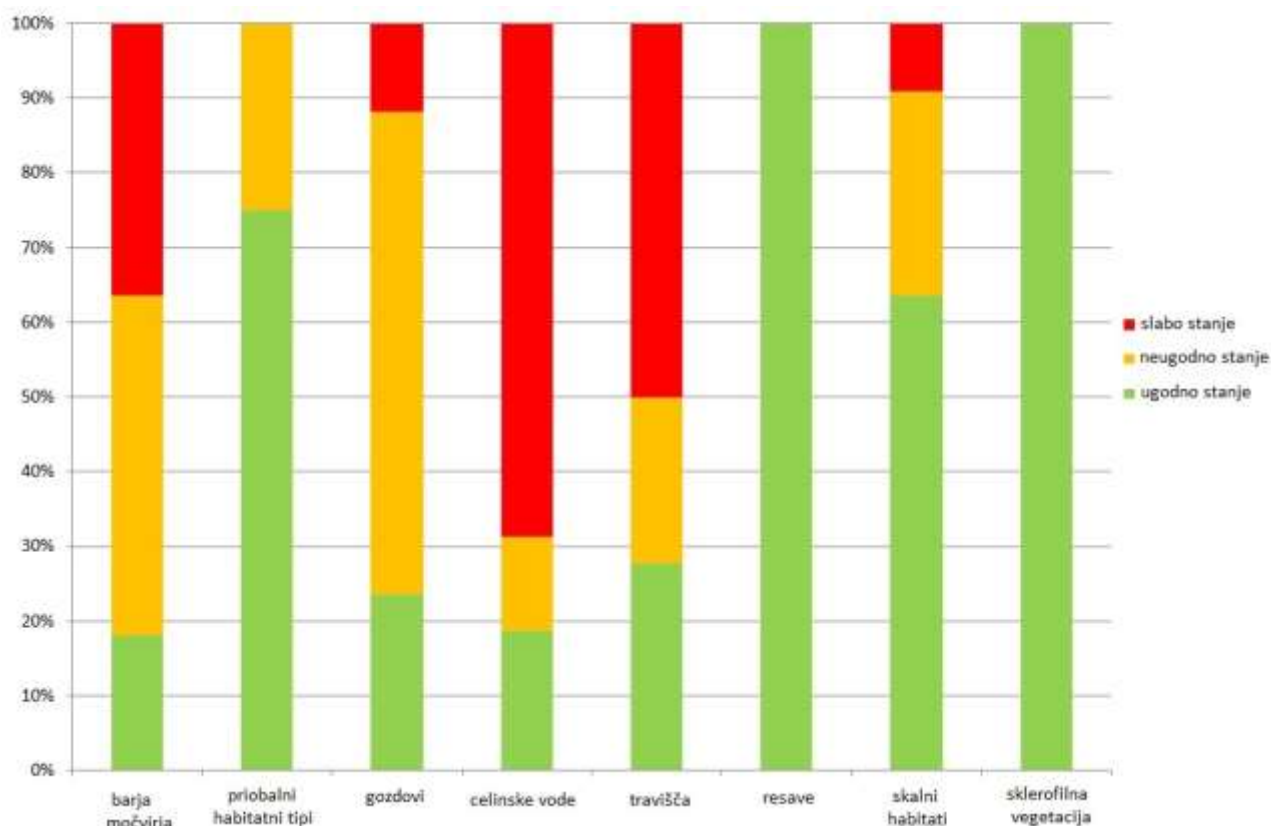
3.7.1.1 Stanje ohranjenosti habitatnih tipov, varovanih po Direktivi o habitatih

Države članice EU morajo po 17. členu Direktive o habitatih vsakih šest let izdelati poročilo o izvajanju ukrepov po tej direktivi. Slovenija je zadnje poročilo pripravila leta 2019 (za obdobje 2013-2018).

V skladu z Zbirnim poročilom po Direktivi o habitatih je bilo v Sloveniji leta 2018:

- 38 % habitatnih tipov v ugodnem stanju ohranjenosti (FV),
- 32 % v neugodnem - nezadostnem stanju (U1),
- 30 % v neugodnem - slabem stanju (U2).

Iz slike spodaj je razvidno, da so v najslabšem stanju habitati celinskih voda. V slabem stanju so tudi nekateri habitati travišč, barij, močvirij, gozdov in skalni habitati.

Slika 13: Stanje habitatnih tipov v Sloveniji po poročanju po 17. členu Direktive o habitatih (vir: ZRSVN, 2021)

Poročilo iz leta 2019 je tretje poročilo, ki ga je pripravila Slovenija. To omogoča primerjavo s prejšnjimi obdobji, ko so se pripravila prejšnja poročila. Glede na oceno stanja iz 2007-2012 je v obdobju 2013-2018:

- 33 HT obdržalo oceno ugodno stanje (FV),
- 22 HT obdržalo oceno neugodno stanje (U1),
- 25 HT obdržalo oceno slabo stanje (U2),
- 1 HT ocena izboljšala iz neugodnega stanja (U1) v ugodno stanje (FV),
- 5 HT ocena poslabšala iz ugodnega stanja (FV) v neugodno stanje (U1),
- 2 HT ocena poslabšala iz neugodnega stanja (U1) v slabo stanje (U2),
- 1 HT ocena spremenila iz ni mogoče določiti (XX) v neugodno stanje (U1).

Tabela 2: Ocena stanja HT, katerih stanje je bilo v obdobju 2007-2012 ali 2013-2018 ocenjeno kot neugodno ali slabo ter trend stanja

Koda HT	Ime HT	Biogeografska regija	Končna ocena stanja 2007-2012	Končna ocena stanja 2013-2018	Trend*
1130	Izlivi rek, estuariji	mediteranska	ugodno stanje	neugodno stanje	-
1170	Morski grebeni	mediteranska	ni mogoče oceniti	neugodno stanje	NDF
1320	Sestoji metličja (<i>Spartinion maritimae</i>)	kontinentalna	neugodno stanje	neugodno stanje	0
3130	Oligotrofne do mezotrofne stoječe vode z amfibijskimi združbami razredov <i>Littorelletea uniflorae</i> in/ali <i>Isoëto-Nanojuncetea</i>	kontinentalna	slabo stanje	slabo stanje	0
3140	Trde oligo-mezotrofne vode z bentoškimi združbami parožnic (<i>Chara</i> spp.)	alpska	slabo stanje	slabo stanje	0
3150	Naravna evtrofna jezera z vodno vegetacijo zvez <i>Magnopotamion</i> ali <i>Hydrocharition</i>	kontinentalna	slabo stanje	slabo stanje	0
3180	Presihajoča jezera	alpska	neugodno stanje	neugodno stanje	0
		kontinentalna	neugodno stanje	ugodno stanje	+
3220	Alpske reke in zelnata vegetacija vzdolž njihovih bregov	alpska	slabo stanje	slabo stanje	0
		kontinentalna	slabo stanje	slabo stanje	0
3230	Alpske reke in lesnata vegetacija z vrbami in nemškim strojevcem (<i>Myricaria germanica</i>) vzdolž njihovih bregov	alpska	slabo stanje	slabo stanje	0
3240	Alpske reke in lesnata vegetacija s sivo vrbo (<i>Salix eleagnos</i>) vzdolž njihovih bregov	kontinentalna	slabo stanje	slabo stanje	0
		alpska	slabo stanje	slabo stanje	0
3260	Vodotoki v nižinskem in montanskem pasu z vodno vegetacijo zvez <i>Ranunculion fluitantis</i> in <i>Callitricho-Batrachion</i>	kontinentalna	neugodno stanje	neugodno stanje	0
		alpska	slabo stanje	slabo stanje	0
3270	Reke z muljastimi obrežji z vegetacijo zvez <i>Chenopodion rubri</i> p.p. in <i>Bidention</i> p.p.	alpska	neugodno stanje	slabo stanje	-
		kontinentalna	slabo stanje	slabo stanje	0
6110	Skalna travišča na bazičnih tleh (<i>Alyssu-Sedion albi</i>)	kontinentalna	neugodno stanje	neugodno stanje	0
6210	Polnaravna suha travišča in grmiščne faze na karbonatnih tleh (<i>Festuco-Brometalia</i>) (*pomembna rastišča kukavicevk)	kontinentalna	slabo stanje	slabo stanje	0
		alpska	slabo stanje	slabo stanje	0
6230	Vrstno bogata travišča s prevladujocim navadnim volkom (<i>Nardus stricta</i>) na silikatnih tleh v montanskem pasu (in submontanskem pasu v celinskem delu Evrope)	alpska	neugodno stanje	neugodno stanje	0
62A0	Vzhodna submediteranska suha travišča (<i>Scorzonneretalia villosae</i>)	alpska	slabo stanje	slabo stanje	0

Dodatek za Okoljsko poročilo za SN 2023 – 2027

		kontinentalna	slabo stanje	slabo stanje	0
6410	Travniki s prevladujočo stožko (<i>Molinia</i> spp.) na karbonatnih, šotnih ali glineno-muljastih tleh (<i>Molinion caeruleae</i>)	kontinentalna	slabo stanje	slabo stanje	0
		alpska	slabo stanje	slabo stanje	0
6430	Nižinske in montanske do alpske hidrofilne robne združbe z visokim steblikovjem	kontinentalna	slabo stanje	slabo stanje	0
6510	Nižinski ekstenzivno gojeni travniki (<i>Alopecurus pratensis</i> , <i>Sanguisorba officinalis</i>)	alpska	slabo stanje	slabo stanje	0
		kontinentalna	slabo stanje	slabo stanje	0
6520	Gorski ekstenzivno gojeni travniki	kontinentalna	neugodno stanje	neugodno stanje	0
		alpska	neugodno stanje	neugodno stanje	0
7110	Aktivna visoka barja	alpska	neugodno stanje	neugodno stanje	0
7140	Prehodna barja	kontinentalna	neugodno stanje	neugodno stanje	0
7150	Uleknine na šotni podlagi z vegetacijo zveze <i>Rhynchosporion</i>	kontinentalna	ugodno stanje	neugodno stanje	-
7210	Karbonatna nizka barja z navadno reziko (<i>Cladium mariscus</i>) in vrstami zveze <i>Caricion davallianae</i>	alpska	neugodno stanje	slabo stanje	-
		kontinentalna	slabo stanje	slabo stanje	0
7220	Lehnjakotvorni izviri (<i>Cratoneurion</i>)	alpska	neugodno stanje	neugodno stanje	0
		kontinentalna	neugodno stanje	neugodno stanje	0
7230	Bazična nizka barja	alpska	slabo stanje	slabo stanje	0
		kontinentalna	slabo stanje	slabo stanje	0
8210	Karbonatna skalnata pobočja z vegetacijo skalnih razpok	kontinentalna	neugodno stanje	neugodno stanje	0
8310	Jame, ki niso odprte za javnost	alpska	ugodno stanje	neugodno stanje	-
		kontinentalna	ugodno stanje	neugodno stanje	-
8340	Ledeniki	alpska	slabo stanje	slabo stanje	0
9110	Bukovi gozdovi (<i>Luzulo-Fagetum</i>)	alpska	neugodno stanje	neugodno stanje	0
		kontinentalna	neugodno stanje	neugodno stanje	0
9180	Javorovi gozdovi (<i>Tilio-Acerion</i>) v grapah in na pobočnih gruščih	alpska	neugodno stanje	neugodno stanje	0
		kontinentalna	neugodno stanje	neugodno stanje	0
91D0	Barjanski gozdovi	alpska	neugodno stanje	neugodno stanje	0
91E0		alpska	neugodno stanje	neugodno stanje	0

Dodatek za Okoljsko poročilo za SN 2023 – 2027

	Obrečna vrbovja, jelševja in jesenovja (mehkolesna loka); (<i>Alnus glutinosa</i> in <i>Fraxinus excelsior</i> (<i>Alno-Padion</i> , <i>Alnion incanae</i> , <i>Salicion albae</i>))	kontinentalna	slabo stanje	slabo stanje	0
91F0	Obrečni hrastovo-jesenovo-brestovi gozdovi (<i>Quercus robur</i> , <i>Ulmus laevis</i> in <i>Ulmus minor</i> , <i>Fraxinus excelsior</i> ali <i>Fraxinus angustifolia</i>) vzdolž velikih rek (<i>Ulmion minoris</i>)	kontinentalna	slabo stanje	slabo stanje	0
91K0	Ilirski bukovi gozdovi (<i>Fagus sylvatica</i> (<i>Aremonio-Fagion</i>))	alpska	ugodno stanje	neugodno stanje	-
91L0	Ilirski hrastovo-belogabrovi gozdovi (<i>Erythronio-Carpinion</i>)	alpska	neugodno stanje	neugodno stanje	0
		kontinentalna	neugodno stanje	neugodno stanje	0
9340	Gozdovi s prevladujočima vrstama <i>Quercus ilex</i> in <i>Quercus rotundifolia</i>	kontinentalna	neugodno stanje	neugodno stanje	0
9410	Kisloljubni smrekovi gozdovi od montanskega do alpinskega pasu (<i>Vaccinio-Piceetea</i>)	alpska	neugodno stanje	neugodno stanje	0

* Trend: "+" : stanje se je izboljšalo; "0" : stanje je ostalo nespremenjeno; "-" : stanje se je poslabšalo; "NDF" : spremembe stanja ni mogoče ovrednotiti

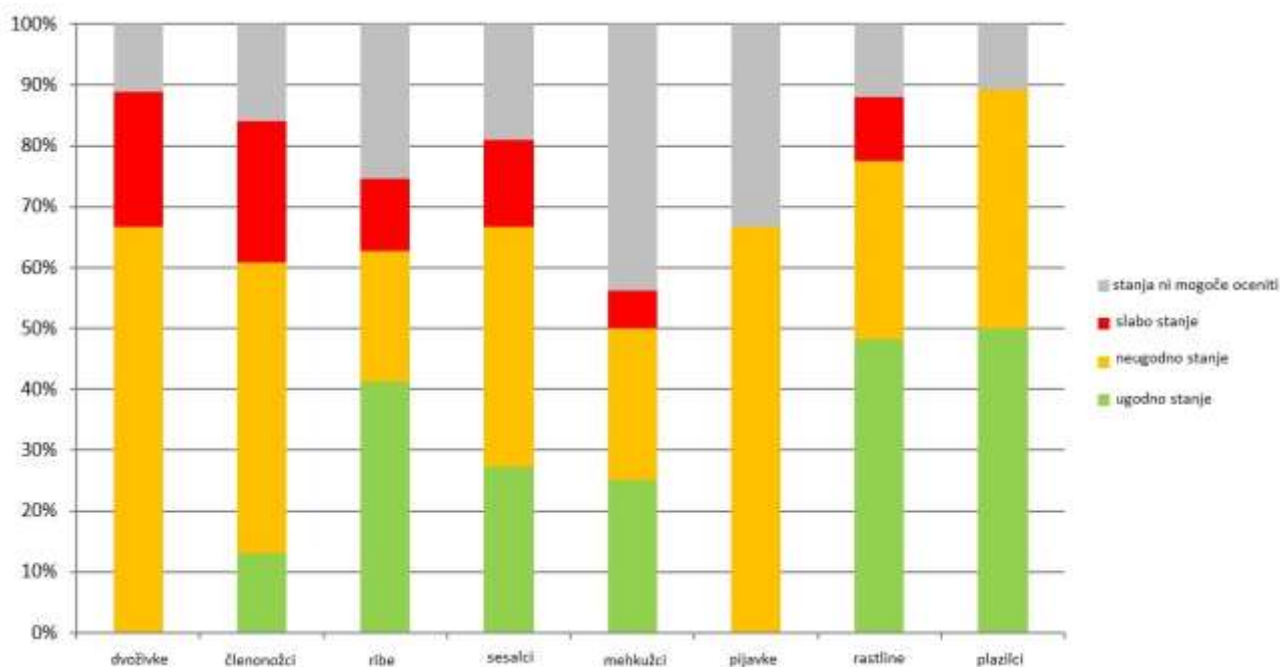
Do izboljšanja je prišlo le v enem primeru, in sicer HT 3180 Presihajoča jezera v celinski biogeografski regiji. Do poslabšanja je prišlo pri 6 HT (glej Tabelo 2).

3.7.1.2 Stanje ohranjenosti vrst, varovanih po Direktivi o habitatih

V skladu z Zbirnim poročilom po Direktivi o habitatih je bilo v Sloveniji leta 2018 naslednje stanje ohranjenosti vrst:

- 30 % vrst v ugodnem stanju ohranjenosti (FV),
- 38 % v neugodnem - nezadostnem stanju (U1),
- 14 % v neugodnem - slabem stanju (U2), za
- 18 % vrst pa stanja ni bilo mogoče oceniti (XX).

Iz slike 14 je razvidno, da so v najslabšem stanju vrste iz skupine dvoživk in členonožcev. Sledijo jim sesalci, ribe, rastline in mehkužci.

Slika 14: Stanje vrst v Sloveniji po poročanju po 17. členu Direktive o habitatih (vir: ZRSVN, 2021)

3.7.1.3 Stanje ohranjenosti vrst, varovanih po Direktivi o pticah

Države članice EU morajo po 12. členu Direktive o pticah vsakih šest let izdelati poročilo o izvajanju ukrepov po tej direktivi. Slovenija je zadnje poročilo pripravila leta 2019 (za obdobje 2013-2018).

V skladu z Zbirnim poročilom po Direktivi o pticah so v spodnji tabeli prikazani kratkoročni in dolgoročni trendi velikosti populacij ptic in velikosti populacij gnezdk.

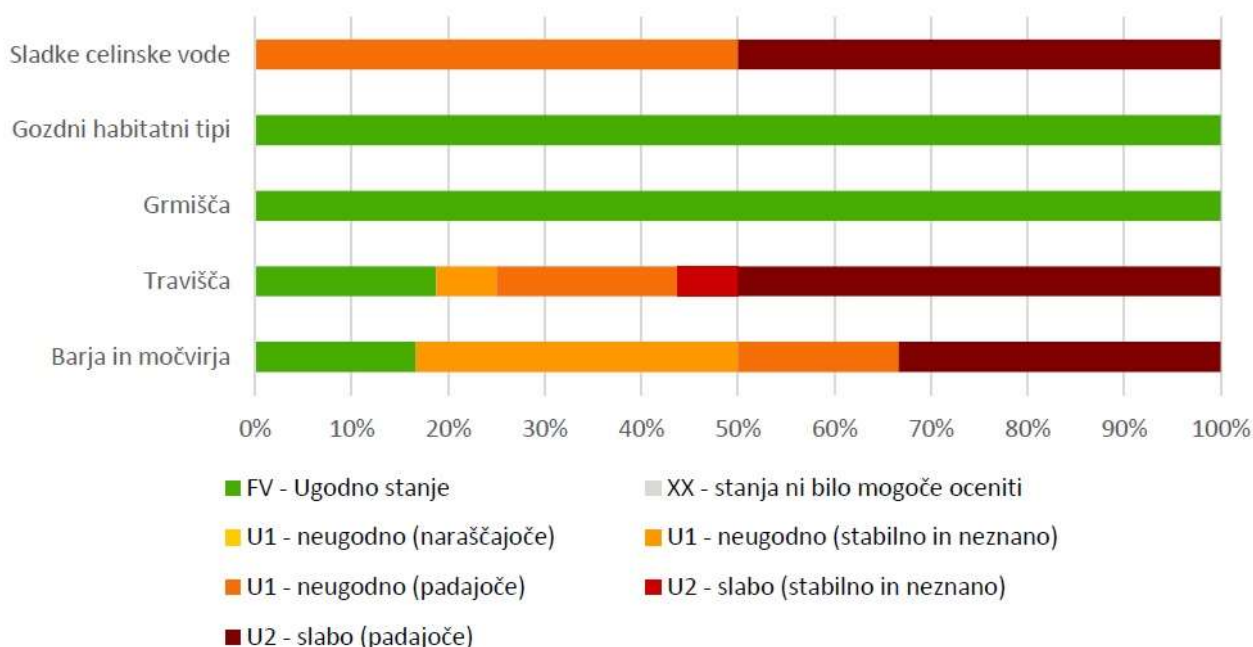
Tabela 3: Prikaz kratkoročnih in dolgoročnih trendov velikosti populacij ptic in velikosti populacij gnezdilk glede na poročanje po 12. členu Direktive o pticah v letu 2018

		Kratkoročni trend velikosti populacij ptic [število ocen]	Dolgoročni trend velikosti populacij ptic [število ocen]	Kratkoročni trend velikosti populacij gnezdilk [število ocen]	Dolgoročni trend velikosti populacij gnezdilk [število ocen]
I	naraščajoč trend	45	49	34	32
S	stabilen trend	46	18	40	7
D	padajoč trend	58	48	40	30
F	nihajoč trend	3	2	3	2
U	negotov trend	36	1	26	1
Ukn	neznan trend	83	153	67	138

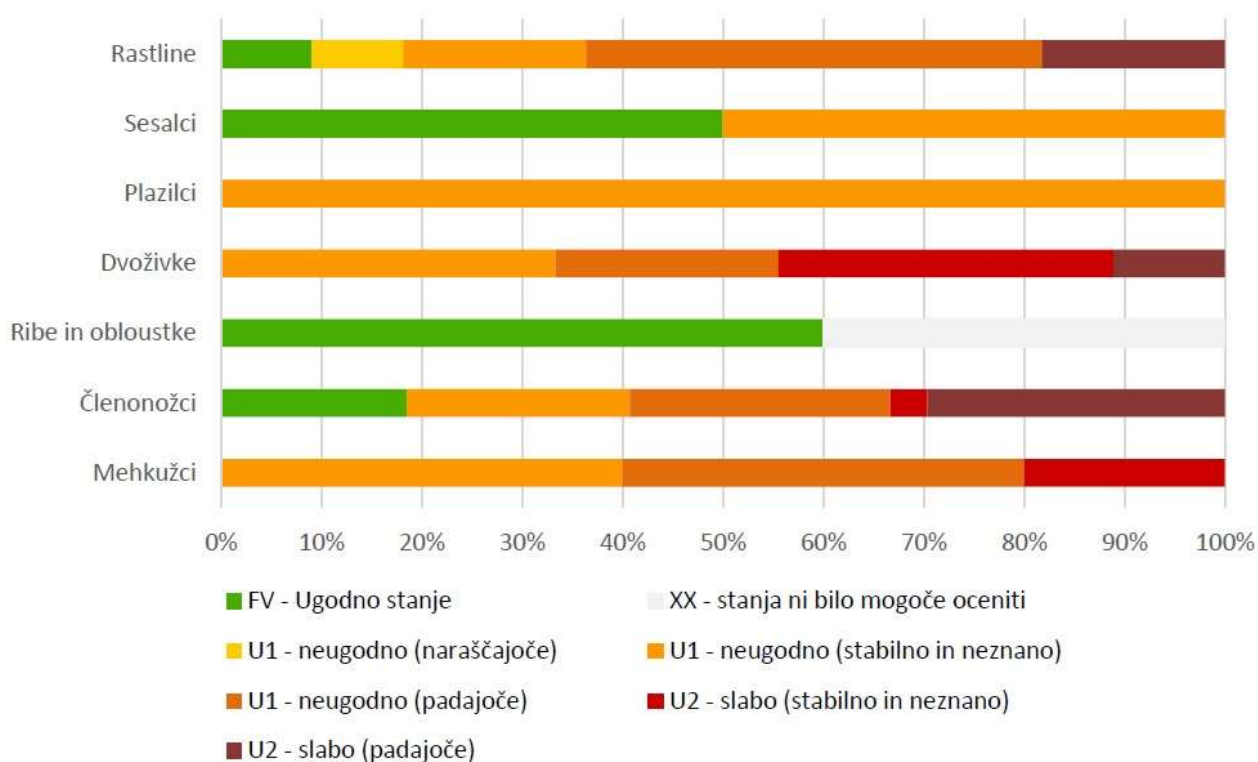
3.7.1.4 Analiza ciljev in ukrepov Programa upravljanja območij Natura 2000 2015-2020 za obdobje 2015-2019

V okviru LIFE integriranega projekta za okrepljeno upravljanje Nature 2000 v Sloveniji je bila izdelana Analiza ciljev in ukrepov Programa upravljanja območij Natura 2000 2015-2020 za obdobje 2015-2019, Sektor kmetijstvo (MKGP, 2020) (v nadaljevanju Analiza). V Analizi so upoštevali le poročila (skladno s 17. členom Direktive o habitatih in 12. členom Direktive o pticah) za vrste in habitatne tipe, ki so vezani na ukrepe za kmetijski sektor po PUN 2000 (Priloga 6). Po pregledu poročil in znanih podatkov monitoringov je bilo ugotovljeno:

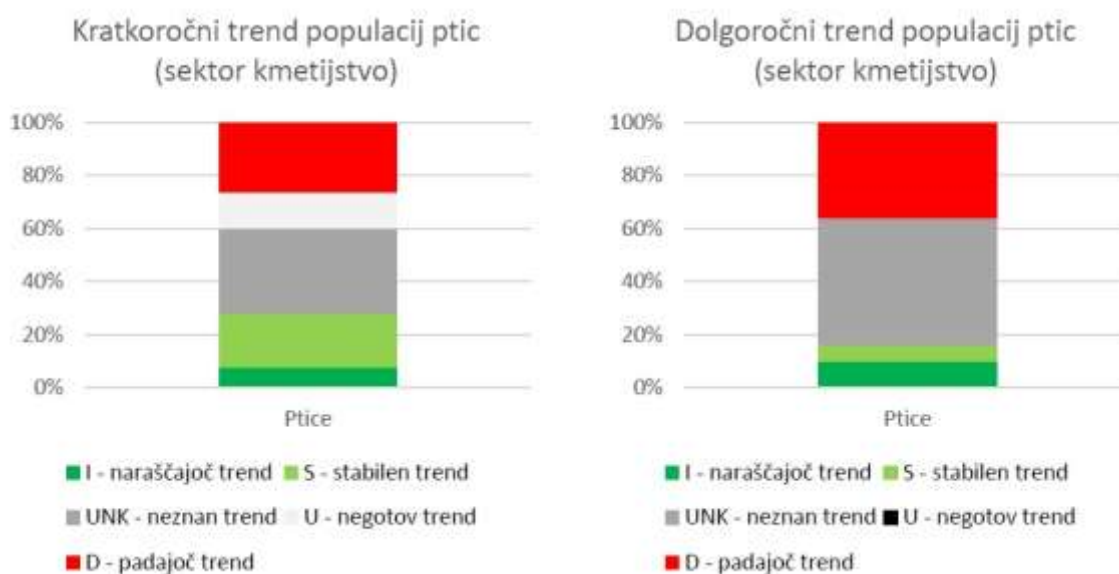
- habitatni tipi, ki so v neugodnem ali slabem stanju, so habitatni tipi travišč in sladkih celinskih voda. V slabem stanju so tudi nekateri habitatni tipi, vezani na barja in močvirja (Slika 15);
- pri vrstah so v najslabšem stanju dvoživke, mehkužci, členonožci in travniške ptice (Slika 16 in Slika 17).

Slika 15: Stanje habitatnih tipov, vezanih na sektor kmetijstva po PUN 2000 v obdobju poročanja (2013 – 2018)
(vir: MKGP, 2020)

Slika 16: Stanje vrst (razen ptic), vezanih na sektor kmetijstva po PUN 2000 v obdobju poročanja (2013 – 2018)
(vir: MKGP, 2020)

Slika 17: Kratkoročni in dolgoročni trend ptic, vezanih na sektor kmetijstva po PUN 2000 v obdobju poročanja (2013 – 2018)
(vir: MKGP, 2020)

Stanje habitatnih tipov je najslabše na traviščnih, barjanskih in sladkovodnih habitatnih tipih, kjer najslabše stanje dosegajo predvsem traviščni habitatni tipi. Traviščni habitatni tipi so tudi pod najbolj neposrednim vplivom kmetijstva. Pri vrstah najslabša stanja dosegajo dvoživke, členonožci,

mehkužci, plazilci in rastline. Ugodno stanje je država poročala večinoma le za ribje vrste in nekatere vrste sesalcev. Pri pticah je stanje večinoma neznano, sledi pa padajoč trend.

Monitoring izbranih ciljnih vrst metuljev (Zakšek in sod., 2019) je pokazal naslednje ugotovitve:

- Stanje ohranjenosti hromega volnoritca (*Eriogaster catax*) je neznano. Hromi volnoritec ni zastopan v okviru PUN 2000 za sektor kmetijstvo.
- Stanje ohranjenosti barjanskega okarčka (*Coenonympha oedippus*) je neugodno. Za barjanskega okarčka je v okviru PUN 2000 za sektor kmetijstvo predvidenih 19 ukrepov¹.
- Stanje ohranjenosti travniškega postavneža (*Euphydryas aurinia*) v severovzhodni Sloveniji je podobno kot v letu 2017, prisotnost vrste so potrdili samo na eni lokaciji na Goričkem. Za travniškega postavneža je v okviru PUN 2000 za sektor kmetijstvo predvidenih 99 ukrepov.
- Stanje ohranjenosti gozdnega postavneža (*Euphydryas maturna*) je neugodno. Za gozdnega postavneža je v okviru PUN 2000 za sektor kmetijstvo predvidenih 23 ukrepov.
- Stanje ohranjenosti velikega mravljiščarja (*Phengaris arion*) je neugodno, saj je zasedenost lokacij v območju sklenjene razširjenosti še vedno nižja kot v prvem letu monitoringa (2010/2011). Stanje v območju robnih in izoliranih populacij kaže na upad območja razširjenosti vrste v Sloveniji. Veliki mravljiščar ni zastopan v okviru PUN 2000 za sektor kmetijstvo.
- Stanje ohranjenosti strašničinega mravljiščarja (*Phengaris teleius*) je neugodno. Za strašničinega mravljiščarja je v okviru PUN 2000 za sektor kmetijstvo predvidenih 79 ukrepov.
- Stanje ohranjenosti temnega mravljiščarja (*Phengaris nausithous*) je neugodno. Za temnega mravljiščarja je v okviru PUN 2000 za sektor kmetijstvo predvidenih 43 ukrepov.
- Stanje lorkovičevega rjavčka (*Erebia calcaria*) je ugodno. Za lorkovičevega rjavčka je v okviru PUN 2000 za sektor kmetijstvo predvidenih 8 ukrepov.
- Stanje močvirskega cekinčka (*Lycaena dispar*) je ugodno. Za močvirskega cekinčka je v okviru PUN 2000 za sektor kmetijstvo predvidenih 71 ukrepov.

3.7.1.5 Indeks ptic kmetijske krajine

Indeks ptic kmetijske krajine je naveden kot eden od kazalnikov stanja v Programu razvoja podeželja RS za obdobje 2014–2020 ter je tudi eden izmed Kazalcev okolja v Sloveniji. Monitoring splošno razširjenih vrst ptic za določitev slovenskega indeksa ptic kmetijske krajine (SIPKK) izvaja DOPPS (DOPPS, 2021). V nadaljevanju povzemamo rezultate poročila Monitoringa za leto 2021. Glede na izračunane trende so indikatorske vrste za obdobje 2008-2019 razdelili na pet skupin (spodnja tabela).

Tabela 4: Trendi indikatorskih vrst ptic SIPKK za obdobje 2008-2021

Trend	Vrste ptic
Strm upad	poljski škrjanec, divja grlica
Zmeren upad	rjavi srakoper, škorec, slavec, poljski vrabec, rumeni strnad, hribski škrjanec, prosnik, grilček, rjava penica, repnik, priba, drevesna čipa, močvirska trstnica, repaljščica
Negotov	čopasti škrjanec
Stabilen	vijeglavka, postovka, zelena žolna, veliki strnad, plotni strnad
Porast	duplar, smrdokavra, pogorelček, rumena pastirica, lišček, grivar, kmečka lastovka

¹ Št. ukrepov predstavlja vse ukrepe, ki so predvideni za to vrsto v PUN Natura 2000 za obdobje 2015-2020. Število je pri nekaterih vrstah visoko, saj je isti ukrep lahko predviden na različnih območjih Natura 2000.

SIPKK za leto 2021 znaša 76,8 %, kar je za 4,6 % manj kot v letu 2020. Indeks travniških ptic je od leta 2020 upadel za 4,8 %. Analiza glajene krivulje nam pokaže, da ima v obdobju 2008–2021 SIPKK zmeren upad in sicer v celotnem obdobju $20,7 \pm 2,4$ %. Trend je v zadnjih osmih letih (od leta 2014 naprej) stabilen. Indeks generalistov prav tako kaže zmeren upad, vendar bistveno manjši, za skupno $2,6 \pm 2,4$ %. Tudi indeksa travniških in netravniških vrst znotraj SIPKK kažeta zmeren upad. Travniške vrste so upadle za $42,6 \pm 3,2$ %, v zadnjih šestih letih se je trend stabiliziral. Primerjava nam pokaže, da je trend SIPKK statistično značilno manjši od trenda generalistov, enako velja za trend travniških vrst, ne pa za netravniške vrste. Trend travniških vrst je statistično značilno manjši tudi od trenda netravniških vrst. Trend selivk in neselivk se ne razlikuje statistično značilno. Zelo podoben našemu je trend indeksa ptic kmetijske krajine v sosednji Avstriji.

Indeks je v zadnjih osmih letih stabilen, vendar je treba biti pri interpretaciji tega trenda previden, saj je lahko kratkoročni trend posledica vremenskih in klimatskih razmer (nenavadno mile zime), razmer na prezimovališčih (intenzivnost ilegalnega lova) ter ostalih vplivov. Takšen razvoj sicer (če se bo nadaljeval tudi v naslednjih letih) lahko vidimo kot pozitiven obrat k izboljšanju biodiverzitete kmetijske krajine, a trenutno serija podatkov, ki jo imamo na voljo še kaže celoten trend kot »zmeren upad« in precejšnje zmanjšanje populacije v obdobju 2008–2021. Trenutno izboljšanje tako še ne kaže nujno izboljšanja dolgoročnega trenda.

3.7.1.6 Monitoringa izbranih ciljnih vrst ptic na območjih Natura 2000

V okviru Monitoringa izbranih ciljnih vrst ptic na območjih Natura 2000 v letu 2021 je potekal popis 17 kvalifikacijskih vrst ptic (Denac in sod., 2021). Rezultati monitoringa so prikazani v spodnji tabeli.

Tabela 5: Trendi kvalifikacijskih vrst ptic spremljanih v letu 2021, na posameznih območjih (¹HPa – število gnezdečih parov, ²JZG – število poletelih mladičev).

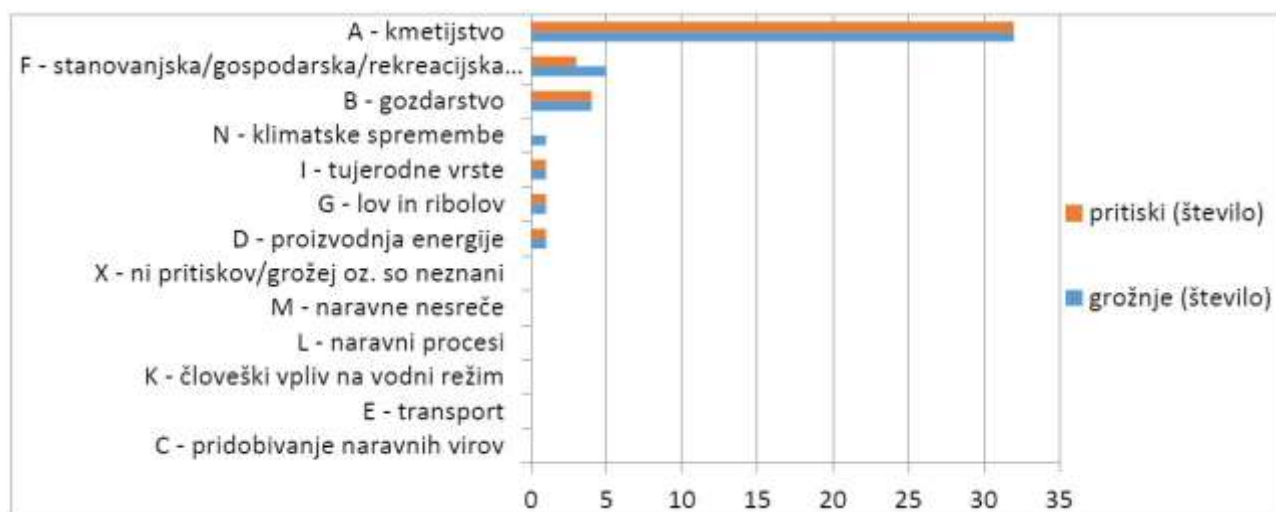
Trend	Vrsta (območje, obdobje veljavnosti trenda)
negotov	vodomec (Drava 2006–2021, glede na max. število parov)
	kotorna (Breginjski Stol 2004–2021, Julijci 2004–2021)
	kostanjevka (Črete 2006–2021 in 2010–2021, na podlagi števila družin in na podlagi števila samcev)
	bela štoklja (SPA, kjer se pojavlja 2004–2021, HPa in JZG)
	kosec (Cerkniško jezero, Planinsko polje, Dolina Reke, Snežnik – Pivka 2004–2021)
	črnočeli srakoper (Vipavski rob 2007–2021, Krakovski gozd – Šentjernejsko polje + Vipavski rob 2004–2021)
	triprsti detel (Pohorje 2015–2021, Kočevsko 2012–2021)
	navadna čigra (Drava 2004–2021)
zmeren upad	kostanjevka (Črete 2014–2021, na podlagi števila družin in na podlagi števila samcev)
	kosec (Ljubljansko barje, Dobrava – Jovsi, vseh 8 redno štetih SPA 2004–2021)
	črnočeli srakoper (Krakovski gozd – Šentjernejsko polje 2004–2021)
	hribski škrjanec (Goričko 2005–2021, Vipavski rob 2006–2021)
	veliki skovik (Goričko 2004–2021)
	pisana penica (Ljubljansko barje 2004–2021, Mura 2006–2021, Ljubljansko barje + Mura + Snežnik – Pivka 2004–2021)
strm upad	kosec (Breginjski Stol 2004–2021)
	vrtni strnad (Kras 2005–2021)
	veliki škurh (Ljubljansko barje 2011–2021)

Trend	Vrsta (območje, obdobje veljavnosti trenda)
stabilen	vodomec (Drava 2006-2021, glede na min. število parov)
	kotorna (Breginjski Stol + Julijci 2004-2021)
	velika uharica (Kras, Vipavski rob, Kras + Vipavski rob 2004-2021)
	kosec (Nanoščica 2004-2021)
	srednji detel (Krakovski gozd, Mura, Krakovski gozd + Mura 2010-2021)
	hribski škrjanec (Snežnik – Pivka 2005-2021)
zmeren porast	podhujka (Kras 2009-2021, Snežnik – Pivka 2013-2021, Kras + Snežnik – Pivka 2013-2021)
	bela štoklja (Slovenija 1999-2021 in 2004-2021, HPa in JZG)
strm porast	podhujka (Kras 2014-2021)
trenda ni mogoče izračunati	poljski škrjanec (Ljubljansko barje, prvo štetje opravljeno 2021)

3.7.1.7 Analiza pritiskov in groženj

V okviru poročanja po Direktivi o habitatih in Direktivi o pticah se za vse vrste in habitatne tipe opredelijo tudi grožnje in pritiski po biogeografskih regijah (EIONET, 2019). Kot pritisk se definira dejavnike, ki so delovali na vrsto ali habitatni tip tekom obdobja poročanja. Grožnje so definirane kot dejavniki, ki vplivajo na vrsto ali habitatni tip tekom dveh obdobj poročanja.

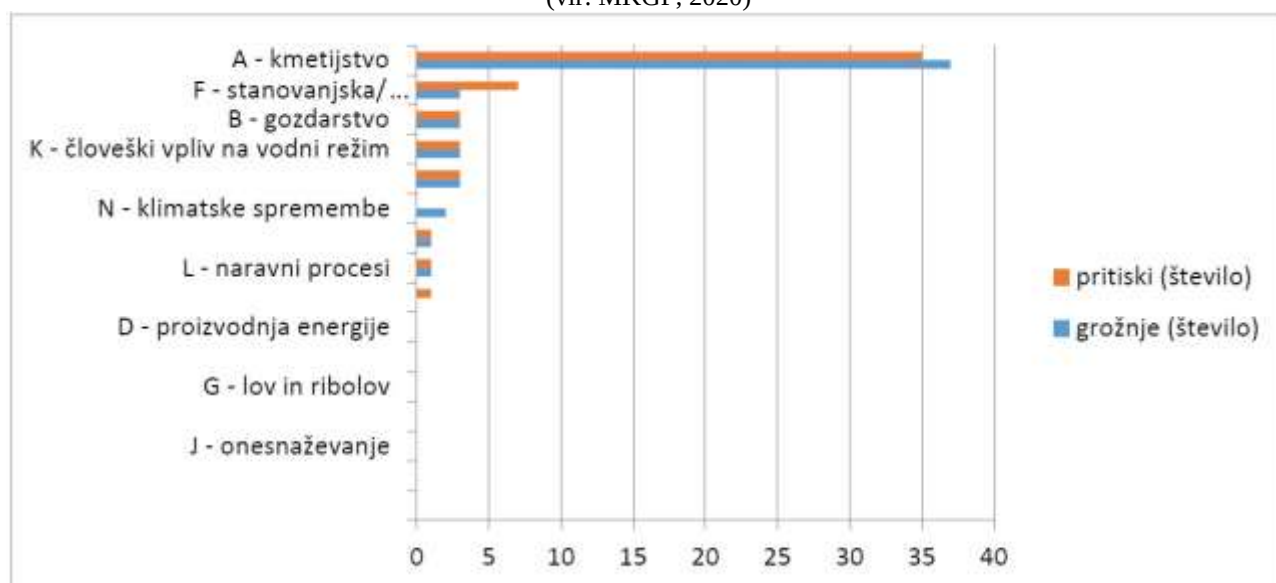
V nadaljevanju so predstavljene grožnje in pritiski za vrste in habitatne tipe, ki imajo po PUN 2000 predvidene ukrepe za sektor kmetijstva. Nekatere vrste in habitatni tipi nimajo opredeljenih nobenih groženj ali pritiskov s strani kmetijstva, kljub temu, da PUN 2000 zanje predvideva ukrepe s področja kmetijstva. To so naslednje vrste: rjavi lunj (*Circus aeruginosus*), velika uharica (*Bubo bubo*), vodomec (*Alcedo atthis*), rakar (*Acrocephalus arundinaceus*), belka (*Lagopus muta*), ruševac (*Lyrurus tetrix*), mala tukalica (*Porzana parva*), kapelj (*Cottus gobio*), pohra (*Barbus balcanicus*), Jalžičeva kongerija (*Congerija jalzici*), bolen (*Aspius aspius*), Marchesettijeva smetlika (*Euphrasia marchesettii*) in habitatni tip: lehnjakotvorni izviri (Cratoneurion).

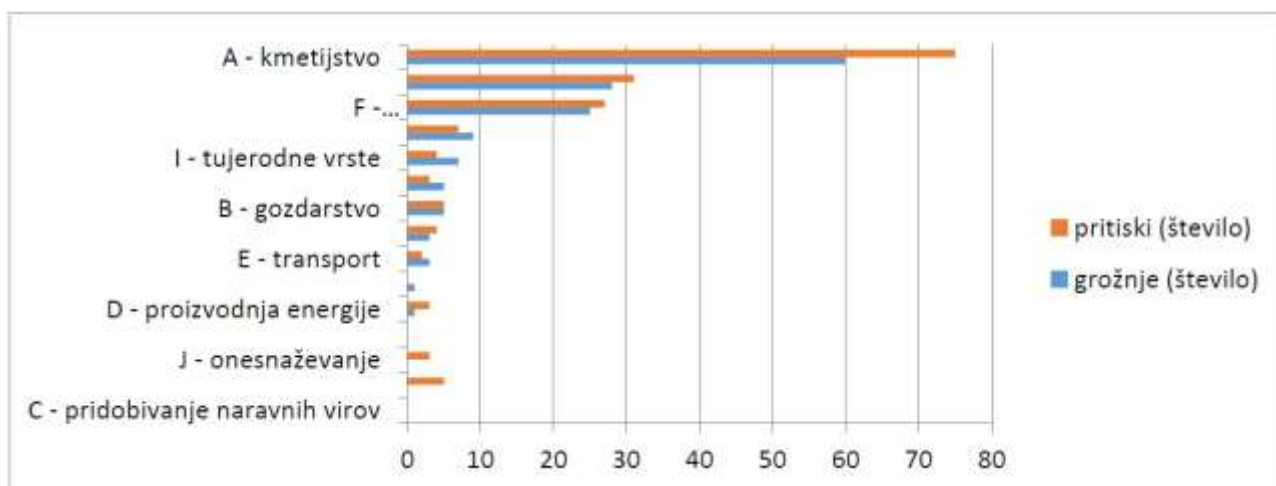
Slika 18: Grožnje in pritiski po sektorjih, definirani za ptice, ki so del PUN 2000 za kmetijski sektor²

² Upoštevane so grožnje in pritiski za vrste ptic, ki imajo v PUN 2000 (2015) predvidene ukrepe v sektorju kmetijstva.

(vir: MKGP, 2020)

Slika 19: Grožnje in pritiski po sektorjih, definirani za habitatne tipe, ki so del PUN 2000 za kmetijski sektor
(vir: MKGP, 2020)

Slika 20: Grožnje in pritiski po sektorjih, definirani za vrste (brez ptic), ki so del PUN 2000 za kmetijski sektor
(vir: MKGP, 2020)

Najpogostejše grožnje in pritiski s področja kmetijstva (tri najštevilčnejše po številu groženj in pritiskov (označene s črko A - kmetijstvo) za posamezne skupine so):

Habitatni tipi

- A06: Zaraščanje (t.j. opustitev košnje/paše)
- A19: Gnojenje z živinskimi gnojili
- A09: Intenzivna paša (prepašenost)

Vrste (brez ptic)

- A31: Izsuševanje mokrotnih površin
- A06: Zaraščanje (t.j. opustitev košnje/paše)

- A26: Onesnaževanje površinskih in podzemeljskih vod zaradi spiranja hranil

Ptice

- A06: Zaraščanje (t.j. opustitev košnje/paše)
- A02: Sprememba ene kmetijske rabe v drugo (npr. preoravanje)
- A05: Odstranjevanje krajinskih značilnosti (mejice, suhozidi, posamezna drevesa, kali itd.)

Najpogostejše grožnje in pritiski s področja gozdarstva (tri najštevilčnejše po številu groženj in pritiskov (označene s črko B - gozdarstvo) za posamezne skupine so):

Vrste (brez ptic)

- B27: Sprememba hidroloških razmer ali fizična sprememba vodnih teles in drenaže za gozdarstvo (vključno z jezovi)
- B07: Odstranjevanje odmrlih in umirajočih dreves, vključno z ostanki
- B05: Sečnja brez ponovne zasaditve ali naravne rasti / B08: Odstranjevanje starih dreves (razen odmrlih ali odmirajočih dreves) / B15: Gospodarjenje z gozdovi zmanjševanje starih gozdov

Ptice

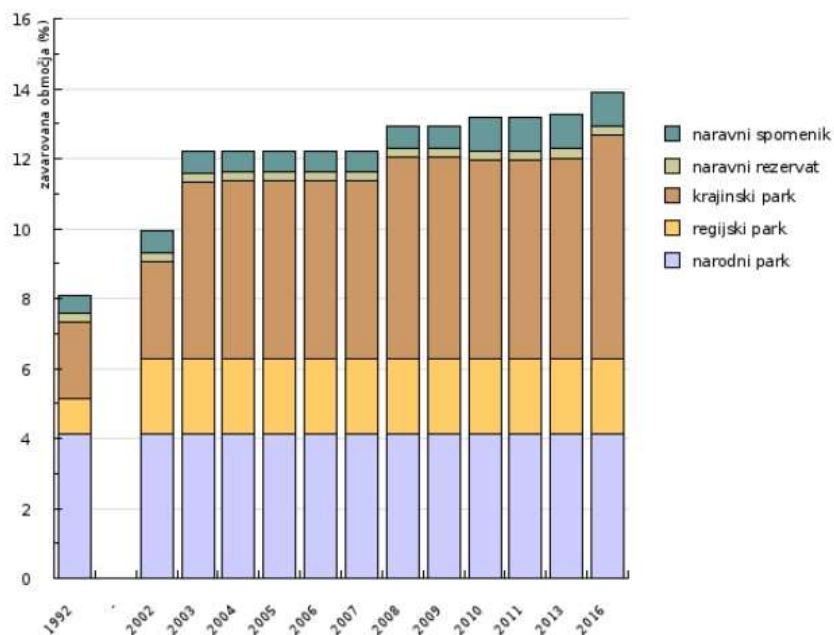
- B08: Odstranjevanje starih dreves (razen odmrlih ali umirajočih dreves)
- B15: Gospodarjenje z gozdovi in zmanjševanje starih gozdov
- B07: Odstranjevanje odmrlih in odmirajočih dreves, vključno z ostanki / B09: Posek, odstranitev vseh dreves

Med habitatnimi tipi ni takšnih, ki bi bili imeli predvidene ukrepe s strani kmetijstva v PUN 2000 (2015) in bi bili zanje prepoznani pritiski ali grožnje.

3.7.2 Zavarovana območja

Zavarovana območja narave so ukrep države za ohranjanje naravnih vrednot in biotske raznovrstnosti *in situ* in obsegajo skoraj 14 % površine Slovenije. Na zavarovanih območjih je poudarek na razvoju specifičnih praks ohranjanja narave in dejavnosti, ki so povezane z varstvom narave, naravovarstvenim turizmom, ekološkim kmetovanjem in podobno.

Trenutno imamo v Sloveniji 1 narodni park, 3 regijske parke, 46 krajinskih parkov, 1 strogi naravni rezervat, 56 naravnih rezervatov in 1.164 naravnih spomenikov, ki so zavarovani z državnimi ali občinskimi akti. Zavarovana območja se deloma prekrivajo z varstvenimi območji Natura 2000. Zavzemajo manjšo površino kot območja Natura 2000, imajo pa višjo stopnjo organiziranosti, v primeru, ko so izdelani upravljavski načrti in določeni upravljavci zavarovanega območja.

Slika 21: Delež zavarovanih površin po kategorijah v Sloveniji
(vir: ARSO, 2016)

Slovenija je bogata z izjemno raznoliko krajino, rastlinsko in živalsko raznovrstnostjo. Podatki za obdobje do leta 2016 kažejo na kontinuirano večanje deleža zavarovanih območij. Povečanje v zadnjih 20 letih je bilo predvsem zaradi razglasitve petih večjih parkov in sicer Notranjskega regijskega parka v letu 2002, Krajinskega parka Goričko v letu 2003, Krajinskega parka Ljubljansko barje v letu 2008, Krajinskega parka Radensko polje v letu 2012 in Krajinskega parka Pivška presihajoča jezera v letu 2014.

Zavarovana območja so v prvi vrsti ustanovljena z namenom varovanja biotske raznovrstnosti. Stanje biotske raznovrstnosti spremlja ARSO (<http://kazalci.arso.gov.si/sl/teme/nature-and-biodiversity>). V spodnji tabeli so predstavljeni kazalniki spremljanja stanja biotske raznovrstnosti v Sloveniji.

Tabela 6: Kazalniki okolja spremljanja stanja biotske raznovrstnosti

Kazalec	Opis
[NB01] Velikost populacij izbranih vrst ptic	Trendi populacij izbranih vrst ptic kažejo, da se stanje okolja v kulturni krajini slabša, predvsem na nekaterih območjih, kot sta Prekmurje in Ljubljansko barje. V zmernem upadu so populacije izbranih gozdnih vrst ptic, medtem ko se razmere na mokriščih zadnjih nekaj let ne spreminjajo. Stabilne ali v porastu so populacije ptic, ki prezimujejo na slovenskih rekah in drugih vodnih telesih. Manjša nihanja so del naravnih populacijskih sprememb.
[NB02] Ogrožene vrste	Slovenija ima kljub majhni površini izredno visoko vrstno pestrost. Med številnimi rastlinskimi in živalskimi vrstami se številčnost mnogih zmanjšuje in obstaja možnost, da izumrejo, so ogrožene. Na rdečem seznamu ogroženih vrst v Sloveniji je, na primer, več kot štiri petine vseh znanih vrst dvoživk in plazilcev ter skoraj polovica vrst sesalcev.
[NB04] Podzemeljska biotska pestrost	Slovenija ima v svetovnem merilu eno najvišjih podzemeljskih biotskih pestrosti. Vodna favna z 200 vrstami je sploh najbogatejša, kopenska s 150 vrstami pa zaostaja kvečjemu za južnejšimi deli Dinarskega krasa. Pet slovenskih jamskih sistemov se je uvrstilo med 20 najbogatejših na svetu. Postojnsko-planinski jamski sistem s 50 vodnimi in 35 kopenskimi vrstami visoko prednjači. Zakon o varstvu podzemnih jam ščiti podzemeljsko okolje kot celoto. Ugotovljeno je slabšanje stanja v podzemeljskih habitatih, posebej drastično v okolici Kočevja.

Kazalec	Opis
[NB05] Rastline – vrstno bogastvo in ogrožene vrste	Znatno večjo pestrost rastlinskih vrst kot v osrednjem in vzhodnem delu Slovenije kažejo predeli zahodne Slovenije (večji del Alp in slovenski submediteran s Krasom in delom Istre), kjer je na približno 140 km ² (osnovno polje štirih kvadrantov) 800 ali več taksonov. Trend izumiranja ogroženih rastlinskih vrst je opazen v slovenski Istri, na skrajnem vzhodu Slovenije v poplavnem območju Mure, na skrajnem vzhodnem delu slovenskega porečja Save (Prilipe, Jovsi, Dobrava), deloma pa tudi v zahodnih Karavankah in v severnih odrastkih dinarskega sveta. Rahla koncentracija izumiranja ogrožene flore je opazna tudi na območju Pohorja in Slovenskih goric. Navidezno izboljšanje stanja je bolj razpršeno po Sloveniji z nekaj neizrazitimi zgostitvami v zgornjem Posočju, vzhodnih Kamniških Alpah in v Beli krajini.
[NB06] Rjavi medved	Populacija rjavega medveda je v Sloveniji v ugodnem stanju ohranjenosti, s trendom izboljšanja. Spomladanska ocena števila medvedov je leta 2020 znašala 990 osebkov. Populacija je severozahodni del dinarsko-pindske populacije, ki je bila leta 2012 ocenjena na 3.950 osebkov in je stabilna oziroma narašča. Rjavi medved je življenjsko vezan na velika gozdna območja, ki jih v Sloveniji predstavljajo predvsem visoko kraški gozdovi jelke in bukve, zato kazalec hkrati posredno odraža tudi ohranjenost te gozdne krajine, večinoma uvrščene v območje omrežja Natura 2000.
[NB11] Evropsko pomembne vrste	Stanje ohranjenosti vrst v Sloveniji kaže, da ima le 30 % vrst ugodno stanje, prav tako so neugodni tudi trendi. V letih 2013 – 2018 se je glede na preteklo poročevalsko obdobje delež vrst z ugodnim stanjem ohranjenosti ohranil, vendar se je povečal delež vrst s slabim stanjem ohranjenosti. Kar tretjina evropsko pomembnih vrst ptic ima negativen ali negotov kratkoročen trend. Za doseganje ciljev Strategije EU za biotsko raznovrstnost je potrebno dosledneje upoštevati usmeritve Uredbe o posebnih varstvenih območjih (območjih Natura 2000) ter izvajati Program upravljanja območij Natura 2000. To še zlasti velja na vrste iz skupine členonožcev ter ostale vrste vezane na vodne, močvirne, barjanske in travniške habitate.
[NB12] Evropsko pomembni habitatni tipi	Ugodno stanje ohranjenosti habitatnih tipov v Sloveniji dosega le še dobra tretjina evropsko pomembnih habitatnih tipov. Za doseganje ciljev Strategije EU za biotsko raznovrstnost je potrebno dosledneje upoštevati usmeritve Uredbe o posebnih varstvenih območjih (območjih Natura 2000) ter izvajati Program upravljanja območij Natura 2000. To še zlasti velja za območja s sladkovodnimi, mokriščnimi, barjanskimi in travničnimi habitatnimi tipi.
[NB14] Indeks ptic kmetijske krajine	V dvanajstih letih (2008-2020) indeks ptic kmetijske krajine znaša 81,6, indeks travniških vrst ptic v kmetijski krajini pa 61,7. Trinajstletni trend indeksa ptic kmetijske krajine je zmerni upad, kljub rahlemu naraščanju trenda v zadnjih petih letih.

3.8 KLJUČNE ZNAČILNOSTI KVALIFIKACIJSKIH VRST IN HABITATNIH TIPOV NA OBRAVNAVANIH OBMOČJIH

Ker je SN 2023 – 2027 strateški dokument, je bila tudi presoja izvedena na strateški ravni, v skladu s prej opredeljenimi cilji za posamezne skupine živalskih in rastlinskih vrst ter habitatnih tipov. Ker lokacije posegov niso znane, podajamo splošne opise ogroženosti po posameznih skupinah vrst.

Tabela 7: Ogroženost živalskih in rastlinskih vrst po skupinah

Skupine	Ogroženost
Mehkužci	Na ozemlju Slovenije je zavarovanih 160 vrst kopenskih in sladkovodnih vrst mehkužcev, od teh je 42 vrst ogroženih. Za zaščito teh vrst je treba varovati habitate vrst, preprečevati zmanjševanje raznolikosti površin stoječih voda, ohranirati izvire, mrtvice in mrtve rokave rek ter barja. Vrste so občutljive na onesnaževanje, zaradi katerega so najbolj prizadete populacije v majhnih potokih. Pritisk na vrste predstavljajo tudi suše.

Skupine	Ogroženost
Členonožci (Raki Hrošči Kačji pastirji)	Vse vrste rakov so zavarovane in ogrožene. Vzroki za ogroženost rakov je bolezen račja kuga, ki je bila na območju Evrope prisotna v 19. stoletju. Populacija rakov si od takrat tako v Evropi kot pri nas ni bistveno opomogla. Danes so sladkovodni raki ogroženi predvsem zaradi organskega (komunalnega) onesnaženja vodotokov, mehanskih posegov v vodotoke, kot so regulacije, zadrževalniki, raba vode za različne namene – za pitno vodo, za male hidroelektrarne, za rejo rib ter prisotnost tujerodnih vrst rakov. Poglavitni vzroki ogroženosti hroščev so gradnja infrastrukturnih objektov, hidroelektrarn in urbanizacija, intenzivno gnojenje travnikov, izginjanje travnatih površin, odstranjevanje starih in napol odmrlih dreves iz gozdov, onesnaževanje voda ter spreminjanje vodnega in obvodnega okolja, neposredno uničevanje jam (zasipavanje, odlaganje odpadkov ipd.), turistična raba jam in posredno onesnaževanje jam (Hlad in Skoberne, 2001). V Sloveniji je opredeljenih 40 ogroženih vrst kačjih pastirjev. Zaradi človekovih posegov v življenjski prostor kačjih pastirjev so slednji danes močno ogrožena živalska skupina. Vzroki za ogroženost so kompleksni in vključujejo onesnaževanje stoječih voda ter uničevanje obrežne vegetacije, prekomeren vnos rib za potrebe športnega ribolova in spreminjanje naravne vrstne sestave ribje favne, vključno z vnosom tujerodnih vrst. Kačje pastirje ogrožajo tudi regulacije vodotokov, izsuševanje mokrišč, strojno čiščenje kanalov ter melioracijskih jarkov in reaktivacija naravovarstveno pomembnih glinokopov ter gramoznic.
Metulji	V Sloveniji sta od skupno 223 vrst metuljev ogroženi 102 vrsti, za katere je predpisan varstveni režim. Dnevne metulje ogrožata spreminjanje in uničevanje njihovega življenjskega prostora zaradi večjih gradbenih posegov, intenzivnega kmetijstva, zaraščanja opuščanih površin in izsuševanja mokrišč. Nočni metulji pa so dodatno ogroženi še zaradi povečanega cestnega prometa ter javne razsvetljave.
Ribe in piškurji	Med najbolj uničujočimi vzroki, ki ogrožajo piškurje in ribe v celinskih vodah, je spreminjanje kakovosti habitatov ribjih vrst in piškurjev ter izguba habitatov, ki je posledica okoljskih sprememb. Zgolj izjemoma lahko lokalno na posamezne lovne vrste rib vpliva nedovoljen ribolov (vir: Zavod za ribištvo Slovenije, 2016).
Dvoživke	Urbanizacija, kmetijska dejavnost, razvoj prometne in elektro infrastrukture, regulacije vodotokov in protipoplavne ureditve njihovih razlivnih površin, čiščenje in izsekavanje vegetacije na bregovih in v puferskem pasu vodotokov; odstranjevanje mejic in podobnih struktur v krajini, ki delujejo kot migratorni koridorji; manjšanje obsega mokrišč, nevzdrževanje, zaraščanje in uničevanje mlak in kalov zaradi prenehanja njihove tradicionalne rabe, razraščanje tujerodnih in invazivnih vrst so poglavitni razlogi za izginjanje in fragmentacijo habitatov dvoživk.
Plazilci	Plazilci so med najbolj ogroženimi živalskimi skupinami v Sloveniji. Večina jih sodi v skupino ranljivih vrst. Med ogrožene vrste sodi močvirska sklednica (<i>Emys orbicularis</i>), ki jo ogroža tujerodna vrsta želva rdečevratka (<i>Trachemys scripta elegans</i>). Najpogostejši vzrok ogrožanja plazilcev je degradacija njihovih življenjskih prostorov, bodisi zaradi njihovega izginotja oz. uničevanja ali zaradi onesnaženja.
Ptice	Ob upoštevanju rdečega seznama ogroženih živalskih vrst Slovenije in podatka, da je bilo v Sloveniji v obdobju 2002 – 2017 zabeleženih 228 vrst, ki v Sloveniji vsaj možno gnezdiijo (Mihelič in sod., 2019), ocenjujemo, da je v Sloveniji ogroženih okoli 70 % vrst ptic. Največje ogrožanje ptic s strani kmetijstva predstavlja izguba habitata, predvsem zaradi zaraščanja (opustitev košnje/paše), spremembe ene kmetijske rabe v drugo (npr. preoravanje), odstranjevanja krajinskih značilnosti (mejice, suhozidi, posamezna drevesa, kali itd.). Največje ogrožanje ptic s strani gozdarstva predstavlja odstranjevanje starih dreves (razen odmrlih ali umirajočih dreves), gospodarjenje z gozdovi in zmanjševanje starih gozdov, odstranjevanje odmrlih in odmirajočih dreves, vključno z ostanki, posek, odstranitev vseh dreves (MKGP, 2020).
Sesalci	Med sesalci je ogroženih 46 % vseh vrst na slovenskem, kjer prevladujejo netopirji (22 vrst), za njimi pa poljski zajec, vidra in rjavi medved. Glavni vzrok so predvsem izguba habitata zaradi intenzivnega kmetijstva, fragmentacija habitatov zaradi izgradnje novih cest, onesnaževanje vodotokov in neustrezno urejanje njihovih bregov. Vidro ogrožajo spremembe habitata, kot so regulacije vodotokov in odstranjevanje obrežne vegetacije, onesnaževanje vodotokov, nesreče in nezakonit lov.

Skupine	Ogroženost
Rastline	Zaradi nepoznavanja razširjenosti sladkovodnih vrst alg tudi ni mogoče določiti stanja njihove ogroženosti, kot glavni dejavnik pa nastopa spreminjanje njihovega življenjskega okolja, zlasti sladkovodnih oligotrofnih sistemov. Praprotnice in semenke so ogrožene predvsem zaradi spreminjanja življenjskega prostora, komercialnega izkoriščanja in neposrednega uničevanja, vključno z nabiranjem. Ogroženih je približno 19 % vrst. Spreminjanje deleža ogroženih vrst v flori kvadranta kaže, da je trend izumiranja ogroženih vrst opazen v slovenski Istri, na skrajnem vzhodu Slovenije v poplavnem območju Mure, na skrajnem vzhodnem delu slovenskega porečja Save (Prilipe, Jovsi, Dobrava), deloma pa tudi v zahodnih Karavankah in v severnih odrastkih dinarskega sveta. Kvadranti z navidezno izboljšanim stanjem so bolj razpršeni po Sloveniji z nekaj neizrazitimi zgostitvami v zgornjem Posočju, vzhodnih Kamniških Alpah in v Beli Krajini.

Stanje stoječih in tekočih voda se je v zadnjih 50 letih precej spremenilo, saj se je povečeval delež hidromorfološko spremenjenih vodotokov (kmetijska dejavnost je vsaj posredno povezana z odvzemi vode, pulzirajočim pretokom, spremenjeno rabo tal na prispevni površini, osuševanjem zemljišč, zadrževalniki, pregradami, regulacijami in drugimi ureditvami struge, spremenjeno rabo tal v obrežnem pasu) (ZaVita, 2016). S stanjem tekočih voda je tesno povezano tudi stanje poplavnih gozdov. Njihov obseg se je zmanjšal v poplavnem območju vseh večjih rek (Drava, Sava, Mura).

Stanje ohranjenosti je najslabše pri habitatih celinskih voda. V ugodnem stanju ohranjenosti so le HT Naravna evtrofna jezera z vodno vegetacijo zvez *Magnopotamion* ali *Hydrocharition*, HT Naravna distrofna jezera in ostale stoječe vode ter HT Presihajoča jezera. Ostali so v neugodnem ali slabem stanju ohranjenosti, kar je med drugim posledica spreminjanja struktur v vodah (npr. utrjevanje brežin), naselitve rib v stoječe vode in tujerodnih invazivnih vrst. Prav tako je nekaj nad 80 % habitatov iz skupine barij in močvirij v neugodnem ali slabem stanju, kar pa je predvsem posledica urbanizacije, rekreacije, intenzifikacije kmetijstva in zaraščanja.

Glede na Analizo ciljev in ukrepov Programa upravljanja območij Natura 2000 2015-2020 za obdobje 2015-2019, Sektor kmetijstvo (MKGP, 2020) so gozdni habitatni tipi na Natura območjih, vezani na sektor kmetijstva po PUN 2000 v obdobju poročanja (2013-2018), v dobrem stanju.

3.9 PODATKI O SEZONSKIH VPLIVIH NARAVNIH MOTENJ NA KLJUČNE HABITATE ALI VRSTE

Podnebje igra pomembno vlogo pri okolju našega planeta. Človeške dejavnosti (v prvi vrsti sežig fosilnih goriv) vplivajo na spremembe v atmosferi, kar se vedno bolj očitno kaže v vremenskih pojavih, ki postajajo vedno bolj ekstremni in časovno ter prostorsko nepredvidljivi. Podnebje je temeljni dejavnik, ki določa življenjske faze organizma, kot sta kalitev rastlin in cvetenje. Sprememba teh faz lahko močno spremeni habitate in vire hrane za živali in na koncu bi lahko imeli pomemben vpliv na biotsko raznovrstnost vrst in ekosistemov po vsem svetu.

Tudi v Sloveniji bo temperatura po predvidevanjih naraščala s srednjim razponom od približno 1 do približno 4 °C, odvisno od scenarija izpustov toplogrednih plinov (1,3 °C scenarij z nizkimi emisijami TGP, 2,0 °C stabilizacijski scenarij, 4,1 °C pesimistični scenarij). (ARSO, 2019)

Študije so pokazale povečanje števila dni, ko najvišja temperatura preseže 30 °C. V bližnji prihodnosti bo vročih dni v nižinskem delu države (osrednja, severovzhodna in jugozahodna regija) od 5 do 10 več kot v primerjalnem obdobju (1981-2010). Nekoliko višja ocena (do 30 dni več) velja za večji del države v drugem obdobju (po 2041). Število hladnih dni se bo v prihodnosti postopno manjšalo. V

prvem obdobju (2011-2040) se bo število hladnih dni predvidoma zmanjšalo za približno 10 dni, v drugem in zadnjem obdobju za približno 20 dni na leto (po 2041). (ARSO, 2019)

V nasprotju s temperaturo so projekcije za spremembe padavin manj zanesljive. Predvidene spremembe padavin v Sloveniji niso prav izrazite, saj ta leži na območju Evrope, kjer signal spremembe padavin zamenja smer. Kazalniki za padavine kažejo, da se bosta povečali tako jakost kot pogostost izjemnih padavin, povečanje pa bo najbolj izrazito v primeru pesimističnega scenarija izpustov. Enodnevne izjemne padavine bodo v prihodnosti na celotnem obravnavanem območju Slovenije spomladi in pozimi obilnejše, kot v primerjalnem obdobju 1981–2010. V današnjem podnebnju so takšni padavinski dnevi precej pogosti na alpsko-dinarski pregradi, redko pa se pojavijo na vzhodu Slovenije. V prihodnosti lahko občutne spremembe pričakujemo prav na vzhodu države. (ARSO, 2019)

Na habitate in vrste lahko vplivajo različne naravne nesreče, to so dogodki, ki ga povzročijo izjemne naravne sile, npr. zemeljski plaz, podor, poplava, suša, pozeba, toča, žled ali snegolom. Nekatere naravne nesreče so posledica globalnega segrevanja ozračja (vse pogostejše se pojavljajo poplave, hujša neurja, suše, požari in druge naravne katastrofe), nekatere naravne nesreče imajo vzrok v Zemljini notranjosti (npr. potresi, vulkanski izbruhi) ali celo nepremišljenih posegih v okolje (npr. plazovi, usadi in skalni podori).

Slovenija zaradi svoje geografske lege, reliefnih značilnosti in podnebnih razmer spada med najbolj nevihtna območja v Evropi. Na območju jugozahodnega, osrednjega, severnega in severovzhodnega dela države nastane letno tudi več kot 40 neviht, ki se pojavljajo predvsem v topli polovici leta. Pogosto jih spremljajo intenzivnejši nalivi z močnim vetrom, tudi točo. V zimskem času se pogosto pojavlja žled, vendar plast ledu le redko preseže debelino nekaj centimetrov, a lahko zaradi velike teže povzroči katastrofalne posledice. Zadnji hujši žledolom se je pojavil leta 2014, ko je bil zaradi velikih razsežnosti in katastrofalnih posledic proglašen za naravno nesrečo. Večji vetrolom, ki je povzročil škodo v nekaterih delih Slovenije, se je zgodil leta 2018. Z žledolomi in vetrolomi so pogosto povezani tudi napadi podlubnikov, ki še dodatno prizadenejo gozdne površine in podaljšajo obdobje, ki je potrebno za vrnitev v izhodiščno stanje (Kralj Serša in sod., 2015).

Poplave so eden izmed naravnih pojavov, ki so z drugimi geološkimi procesi oblikovali in še preoblikujejo zemeljsko površje. Poplavna območja so sestavni del vodotokov, kot del vodnega prostora predstavljajo pomemben vodni ekosistem in pomembno vplivajo na vodni režim, predvsem pri zmanjševanju konic poplavnih valov in bogatenju podtalnice (Brilly, 2012). V Sloveniji je bilo v preteklih 30 letih večje število poplavnih dogodkov z velikim obsegom škod. Največkrat se omenja poplavne dogodke novembra in decembra 1990, oktobra in novembra 1998, novembra 2000, oktobra 2004, avgusta 2005, septembra 2007, marca, avgusta in decembra 2009, septembra 2010, novembra 2012 in februarja in septembra 2014 (STA, 2014). Obrežni pasovi, mrtvice, mokrišča ob rekah in poplavne ravnice so ključni pokrajinski elementi z visoko stopnjo biotske raznovrstnosti in naravnih funkcij ter ekosistemskih storitev. So dinamični sistemi, ki ji oblikuje ponavljajoča se erozija in odlaganje sedimentov, poplavljanje in zapleten proces izmenjave med površinsko in podzemno vodo. Vse to uvršča poplavna območja med najbolj biološko produktivne in raznovrstne ekosisteme na planetu. V preteklosti so bila poplavna območja po vsem svetu pod velikim pritiskom zaradi regulacij rek, sprememb v njihovi hidrologiji in povečane rabe prostora. Danes so poplavna območja na svetovni ravni med najbolj ogroženimi ekosistemi.

4. METODE PRESOJE VPLIVOV NA VAROVANA OBMOČJA

Dodatek za presojo sprejemljivosti vplivov na varovana območja je pripravljen na osnovi pregleda strokovne literature in podatkov. *Dodatek je izdelan na podlagi Pravilnika o presoji sprejemljivosti vplivov izvedbe planov in posegov v naravo na varovana območja.* V skladu s Pravilnikom smo vpliv intervencij na splošne varstvene cilje območij Natura 2000, njihovo celovitost ter povezanost ugotavljali v naslednjih velikostnih razredih:

Tabela 8: Lestvica velikostnih razredov vplivov izvedbe plana na varovana območja

Razred učinka	Opredelevanje razreda učinka
A	ni vpliva / pozitiven vpliv
B	nebistven vpliv
C	nebistven vpliv pod pogoji (ob izvedbi omilitvenih ukrepov)
D	bistven vpliv
E	uničujoč vpliv

Če se podocene in ocene za katerokoli posledico učinka ne uvrstijo v velikostni razred D ali E, vplivi plana na varstvene cilje varovanega območja in njegove celovitosti ter povezanosti niso škodljivi. Če se podocene in ocene za katerokoli posledico učinka uvrstijo v velikostni razred D ali E, so vplivi plana na varstvene cilje varovanega območja in njegove celovitosti ter povezanosti pomembni in škodljivi.

V okviru presoje vpliva SN 2023 – 2027 na varovana območja smo potencialni vpliv intervencij najprej razvrstili po klasifikaciji, predstavljeni v spodnji tabeli (scoping). Potentialni vpliv posamezne intervencije je predstavljen v poglavju 5.

Tabela 9: Razvrstitev potencialnih vplivov

Simbol	Klasifikacija in opis vpliva
+	Vpliv izvedbe intervencije je potencialno pozitiven za izbrani cilj
0	Vpliv izvedbe intervencije ne bo oz. bo nevtralen za izbrani cilj
-	Vpliv izvedbe intervencije je potencialno negativen za izbrani cilj
-/+	Vpliv izvedbe intervencije je lahko pozitiven ali negativen za izbrani cilj, kar je odvisno od prostorske umestitve in načina izvedbe.
?	Vpliv intervencije na izbrani cilj je nedoločljiv

Tabela 10: Potencialen vpliv intervencij SN 2023 – 2027 na varovana območja

Oznaka v SN 2023 – 2027	Intervencija SN 2023 – 2027	Potencialen vpliv na varovana območja
IRP1	Plačilo za naravne ali druge omejitve	+
INP1	Osnovna dohodkovna podpora za trajnost	0
INP2	Dopolnilna prerazporeditvena dohodkovna podpora za trajnost	0
INP3	Vezana dohodkovna podpora za rejo drobnice	-/+
INP4	Vezana dohodkovna podpora za rejo govedi	-/+
INP5	Vezana dohodkovna podpora za krave dojilje	-/+
INP6	Vezana dohodkovna podpora za mleko v gorskih območjih	-/+
INP7	Vezana dohodkovna podpora za beljakovinske rastline	-/+
SI2	Podpora čebelarjem in čebelarским društvom	-/+
SI3	Vzreja čebeljih matic	0
SI4	Raziskovalno delo na področju čebelarstva	0

Oznaka v SN 2023 – 2027	Intervencija SN 2023 – 2027	Potencialen vpliv na varovana območja
SI5	Promocija in raziskava trga sektorja čebelarstva	0
SI6	Kakovost in varnost čebeljih pridelkov	0
SI7	Prestrukturiranje in preusmeritev vinogradov	-/+
SI8	Promocija vina v tretjih državah	0
SI9	Ukrepi informiranja o vinih Unije v državah članicah	0
IRP2	Naložbe v dvig produktivnosti in tehnološki razvoj, vključno z digitalizacijo kmetijskih gospodarstev in živilskopredelovalne industrije	-/+
IRP3	Kolektivne naložbe v kmetijstvu za skupno pripravo kmetijskih proizvodov za trg in razvoj močnih in odpornih verig vrednosti preskrbe s hrano	-/+
IRP4	Naložbe v razvoj in dvig konkurenčnosti ter tržne naravnosti ekoloških kmetij	-/+
IRP5	Izvedba agromelioracij in komasacij kmetijskih zemljišč	-/+
IRP6	Naložbe v ureditev gozdne infrastrukture	-/+
IRP7	Naložbe v nakup nove mehanizacije in opreme za delo v gozdu	-/+
IRP8	Naložbe v primarno pridelavo lesa in digitalizacijo	0
IRP9	Naložbe v ustanovitev in razvoj gozdnega drevesničarstva	-/+
IRP13	Izgradnja namakalnih sistemov	-/+
SI10.1-10.8	Sektor intervencije za sadje in zelenjavo: – naložbe in raziskave – svetovanje in tehnična pomoč – usposabljanje in izmenjava dobrih praks – ohranjanje kakovosti pridelkov – promocija, obveščanje in trženje – umik s trga za brezplačno razdelitev – opustitev pravila – zavarovanje letine in proizvodnje	-/+
IRP10	Spodbujanje kolektivnih oblik sodelovanja v kmetijskem in gozdarskem sektorju	0
IRP11	Podpora za novo sodelovanje v shemah kakovosti	0
IRP12	Regijski pristop povezovanja lokalnih proizvodov s poudarkom na ekoloških proizvodih	0
IRP14	Tehnološke posodobitve namakalnih sistemov	-/+
IRP15	Naložbe v sanacijo in obnovo gozdov po naravnih nesrečah in neugodnih vremenskih razmerah	-/+
IRP16	Naložbe v prilagoditev na podnebne spremembe pri trajnih nasadih	-/+
IRP17	Naložbe v učinkovito rabo dušikovih gnojil	+
IRP18	Kmetijsko-okoljska-podnebna plačila	+
IRP19	Ekološko kmetovanje	-/+
INP8	Shema za podnebje in okolje	+
IRP20	Plačila Natura 2000	+
IRP21	Naložbe v nakup kmetijske mehanizacije in opreme za upravljanje travišnih habitatov ter za optimalno uporabo hranil in trajnostno rabo FSS	+
IRP22	Neproizvodne naložbe, povezane z izvajanjem naravovarstvenih podintervencij SN 2023 – 2027	-/+
IRP23	Ohranjanje in vzdrževanje pasišč za prostoživeče rastlinojede	+
IRP33	Izvajanje izbranih ukrepov na zavarovanih območjih	+
IRP34	Ohranjanje, trajnostna raba in razvoj rastlinskih genskih virov v kmetijstvu	+
INP9	Dopolnilna dohodkovna podpora za mlade kmete	0
IRP24	Podpora za vzpostavitev gospodarstev mladih kmetov	0
IRP25	Podpora za naložbe v vzpostavitev in razvoj nekmetijskih dejavnosti, vključno z biogospodarstvom in v ohranjanje kulturne dediščine	-/+
IRP26	LEADER	0

Oznaka v SN 2023 – 2027	Intervencija SN 2023 – 2027	Potencialen vpliv na varovana območja
IRP27	Biotično varstvo rastlin	-/+
IRP28	Dobrobit živali	-/+
IRP29	Naložbe v prilagoditev kmetijskih gospodarstev izvajanju nadstandardnih zahtev s področja dobrobiti rejnih živali	0
SI1	Prenos znanja v čebelarstvu	0
IRP30	Medgeneracijski prenos znanja	0
IRP31	Podpora za projekte EIP ter razvojna partnerstva raziskovalnih institucij	+
IRP32	Izmenjava znanja in prenos informacij ter usposabljanje svetovalcev	+

To okoljsko poročilo obravnava potencialne vplive izvajanja intervencij SN 2023 – 2027 na strateški ravni, ki niso odvisni od specifične lokacije izvajanja intervencije.

5. PODATKI O UGOTOVLJENIH VPLIVIH NAČRTA

V nadaljevanju so podani vplivi, ki bi jih SN 2023 – 2027 lahko imel na varovana območja. Vrednoteni so bili vplivi, ki bi jih SN 2023 – 2027 lahko imel na splošne cilje varovanih območij, na kvalifikacijske habitatne tipe in vrste območij Natura 2000 in zavarovana območja. Podrobneje so obravnavane vsebine in intervencije, ki se nanašajo na vplive na okolje in naravo.

5.1.1 Vpliv SN 2023 – 2027 na splošne cilje varovanih območij

5.1.1.1 Splošne definicije

SN 2023-2027 podaja definicije nekaterih osnovnih pojmov, ki predstavljajo izhodišča za predvidene intervencije. Od teh definicij je v veliki meri odvisno ali in v kakšnem obsegu bodo lahko posamezni kmetje do posameznih intervencij dostopali.

Aktivni kmet

Definicija "aktivni kmet" je v osnutku Strateškega načrta opredeljena na način negativne liste. To pomeni, da se za aktivne kmete štejejo vsi, ki niso na seznamu negativne liste, razen če njihov prihodek iz kmetijske dejavnosti presega tretjino vseh letnih prihodkov. Na negativnem seznamu so tako kmetje, ki upravljajo letališča, železniške storitve, vodne objekte, nepremičninske storitve ali stalna športna in rekreacijska igrišča ali upravljajo odvetniško, farmacevtsko ali nepremičninsko družbo. Negativna lista tako izloča le kmete, ki ne upravljajo z naravovarstveno pomembnimi travišči, zato se z vidika presoje vplivov na naravo taka določitev ustreza.

Ministrstvo je dne 31. marca 2022 prejelo pripombe Evropske Komisije na SN 2023 – 2027. Pri definiciji aktivnega kmeta Komisija opozarja, da se negativna lista lahko uporabi le kot dopolnilno orodje, ne mora pa definicija temeljiti na negativni listi. Na ministrstvu je zaradi pripomb v pripravi nova definicija, ki pa je še v teku usklajevanja, zlasti s strokovnimi skupinami. Predlog nove definicije (v času pisanja tega poročila) je: *"Do praga 5.000 EUR neposrednih plačil prejetih v preteklem letu, se vsi kmetje štejejo kot aktivni kmetje. Z uporabo praga 5.000 evrov neposrednih plačil se bo zagotovilo, da se za aktivne kmete avtomatično štejejo manjše kmetije, ki so hkrati tudi dopolnilne in mešane kmetije, za katere Uredba 2021/2115 zahteva, da jih je treba nasloviti. Kmetje, ki bodo v preteklem letu prejeli več kot 5.000 EUR neposrednih plačil pa se bodo šteli za aktivne, če bodo izpolnili enega od sledečih treh meril: bodisi so obvezno zavarovani iz naslova kmetijske dejavnosti, bodisi obtežba na njihovih zemljišč na KMG znaša vsaj 0.2 GVZ/ha KZU, bodisi v strukturi površin prevladujejo njive ali trajni nasadi (več kot 50 %). V primeru, da nobeno od meril ni izpolnjeno, pa lahko aktivnost dokažejo na podlagi dohodkovnega testa (dohodek iz naslova kmetijske dejavnosti, kamor se štejejo tudi subvencije, znaša vsaj 1/3 v primerjavi z dohodki iz naslova nekmetijske dejavnosti) ali pa na podlagi različnih potrdil o prodaji, najemu storitev, lastništvu strojev, itd."*

Definicija "aktivni kmet" je ena najpomembnejših definicij, saj določa upravičenost do prejema neposrednih plačil. Z vidika doseganja naravovarstvenih ciljev je zato ključno, da je definicija "aktivni kmet" opredeljena na način, da ne bo izključevala kmetov / kmetijskih gospodarstev, ki izkazujejo pomemben prispevek k varovanju okolja in narave. Izvajanje prilagojenih kmetijskih praks je namreč nadgradnja t.i. baseline-a oz. zahtev pogojenosti na podlagi katerih kmetje pridobijo neposredna plačila. V kolikor kmetje, ki kmetujejo na naravovarstveno pomembnih območjih, ne bodo imeli pravice do neposrednih plačil ocenjujemo, da tudi interesa za izvajanje prilagojenih kmetijskih praks ne bo. S tem cilji intervencij, ki so v Strateškem načrtu načrtovane za doseganje naravovarstvenih ciljev, ne bodo doseženi. Enako velja za programski cilj, vezan na ohranjanje okolja in naravnih virov na nivoju celotnega Strateškega načrta. Ker gre za eno ključnih definicij, ki lahko

ima ob neustreznem izvajanju pomembne negativne vplive na naravo je potreben omilitveni ukrep: “Podrobnejša pravila za definicijo aktivnega kmeta je treba oblikovati tako, da ne bo izključevala kmetov / kmetijskih gospodarstev, ki izkazujejo pomemben prispevek k varovanju okolja in narave”

Minimalne zahteve za prejemanje nevezanih neposrednih plačil

V okviru javne razprave je bilo kar nekaj pobud, da naj se ta prag iz trenutno veljavnega 1 ha dvigne. Osnutek Strateškega načrta je prag 1 ha ohranil, kar ocenjujemo kot ustrezno, saj se na ta način dostopnost do neposrednih plačil ne spreminja in ostaja vsem kmetom. Zakaj je to pomembno z vidika vplivov na naravo je obrazloženo že pri vrednotenju definicije aktivni kmet.

Upravičen hektar

Spremenjena definicija upravičenega hektarja – vključitev neproizvodnih površin: Z vidika presoje vplivov na okolje to prepoznavamo kot pozitivno, saj te neproizvodne kmetijske površine predstavljajo pomembne strukture v kmetijski krajini za številne ogrožene vrste (npr. mejice). Prav tako kot pozitivno ocenjujemo potrditev izjeme o neobveznosti vsakoletne rabe površin, ki so vključene v podintervencije Posebni traviščni habitati, Traviščni habitati metuljev, Habitati ptic vlažnih ekstenzivnih travnikov, Steljniki, Mokrotni traviščni habitati, Ohranjanje mokrišč in barij. Za te površine velja izjema, da se štejejo kot upravičene površine tudi, če se obdelujejo vsako drugo leto (in ne vsako leto kot je sicer pogoj). Ocenjujemo, da bo takšna ureditev še bolj ciljno prispevala k ohranjanju kvalifikacijskih vrst in habitatnih tipov znotraj varovanih območij.

Ocenjujemo, da so opisane definicije in pragovi postavljeni tako, da bodo dostop do intervencij omogočili praktično vsem kmetom. Prag zahtev za izvajanje posameznih intervencij je pomemben predvsem pri naravovarstveno pomembnih intervencijah. Tako se npr. zahteva za plačilo intervencije A.10 Ohranjanje mejic lahko uveljavlja za dolžino mejice najmanj dva metra (na območjih Natura 2000). Za intervencijo A.12 Sobivanje z velikimi zvermi, pa je zahtevana povprečna letna obtežba z živino od 0,2 do 1,8 GVŽ travojedih živali na hektar kmetijskih površin. V primeru A.27 Senena prireja je predvidena letna obtežba z živino od 0,3 do 1,8 GVŽ travojedih živali na ha, na kmetijskem gospodarstvu pa morata biti najmanj 2 GVŽ travojedih živali. V vseh primerih gre za pragove, ki so lahko dostopni.

5.1.1.2 Pogojenost

Okrepljena pogojenost je izhodišče za celotno zeleno arhitekturo, ki jo vzpostavlja nova SKP. Sestavlja ga sklop obveznih pravil oziroma standardov, ki jih bodo morali izpolnjevati vsi upravičenci do plačil SKP, če bodo želeli prejeti neposredna plačila I. stebra oziroma ostala plačila SKP, ki so vezana na površine ali živali. V SN 2023-2027 so v skladu z EU Uredbo 2021/2115 in Prilogo III vključene samo zahteve DKOP (Dobri kmetijski in okoljski pogoji), čeprav so del Pogojenosti tudi zahteve PZR (Pravila in zahteve ravnanja). Pri pripravi Dodatka bomo zato vrednotili samo zahteve DKOP, ki so vsebina Strateškega načrta. Hkrati pa želimo vseeno opozoriti, da drug del zahtev (PZR) ne bo vrednoten, čeprav kar dva standarda – PZR 3 in 4 (Biodiverziteta in krajina) izhajata iz določil obeh Natura Direktiv (2009/147/EC, 92/43/EEC). Za te standarde 3. točka 14. člena zgoraj omenjene uredbe določa, da "se uporabljajo v veljavni različici, v primeru direktiv pa v obliki, kot so bile prenesene v državah članicah."

V nadaljevanju podrobneje predstavljamo vpliv posameznih DKOP.

DKOP 2 (varovanje mokrišč in šotišč) Mokrišča in šotišča so danes eden najhitreje izginjajočih habitatnih tipov, zato je umestitev zahtev po njihovem ohranjanju in varovanju nujna in jo ocenjujemo

kot pozitivno. Izvajanje zahtev, kot jih predvideva Strateški načrt, naslavlja reševanje dveh ključnih problemov in sicer zagotavljanje obstoječega vodnega režima (ohranjanje mokrotnega značaja) ter omejevanje intenziviranja rabe (spreminjanje v druge kmetijske rabe – prepovedano je preoravanje, požiganje, nasipavanje ali kakršnikoli poseganje v zgornjo plast zemljišča /travno rušo, gnojenje). Znotraj območja mokrišč in šotišč je tudi prepovedana reja na prostem. SN 2023 – 2027 predvideva: "Površine na območju mokrišč in šotišč so obdelane vsaj enkrat na tri leta, vendar pa je potrebno izvajati ukrepe za omejitev širjenja tujerodnih rastlin z invazivnim potencialom in ukrepe za preprečitev širjenja zaraščanja." Nikjer ni podana definicija, kaj se pod terminom 'obdelava' razume. Kot omilitveni ukrep predlagamo, da se termin 'obdelava' natančneje definira: "Obdelava območja mokrišč in šotišč pomeni košnjo. Kakršnokoli spreminjanje travinja v druge rabe ni dopustno. Košnja travinja na območju mokrišč in šotišč se izvaja vsaj enkrat na tri leta."

DKOP 3 (Prepoved zažiganja strnišč) V primerjavi s preteklim programskim obdobjem se v ta standard dodaja nova zahteva, ki je vezana na prepoved požiganja travnikov kot edine rabe v tekočem letu. To dopolnitev ocenjujemo kot pozitivno, saj ima lahko požiganje travnikov kot način upravljanja škodljive vplive na nekatere travniške vrste (poleg uničenja osebkov zaradi ognja se zaradi požiganja poveča tudi mineralizacija hranljivih snovi, ki povzroča večanje razpoložljivega dušika v tleh, kar vodi v spremembo vrstne sestave).

DKOP 4 (postavitev varovalnih pasov vzdolž vodnih tokov) dopušča, da se na teh površinah vzpostavi travinje. S stališča naravovarstva je bolje, če se te površine ohranijo kot mejice oz. zaraščene z lesno vegetacijo. Izkušnje kažejo, da lahko odstranjevanje lesne zarasti ob vodotokih vodi v erozijske procese, ki so škodljivi za vodotoke in za kmetijske površine. Zaraščene brežine v poletnih mesecih privlačijo živali zaradi sence. V neposredni okolici se tako pojavljajo negativni vplivi zaradi prepasenosti, steptanosti in večje obremenjenosti z živinskimi gnojili.

Naravovarstvene smernice za pripravo ukrepov Skupne kmetijske politike po letu 2020 za ta standard navajajo ureditev treh ključnih potreb in sicer (1) prepoved napajanja živine direktno ob vodotokih, (2) prepoved urejanja njiv direktno ob vodotokih oz. na območjih pogostih poplav in (3) povzeti ključne določbe iz Zakona o vodah, ki se nanašajo na obvodni prostor.

Iz Zakona o vodah izhaja, da je potrebno ohranjati 5- do 15-metrski varovalni pas ob vodotokih, kjer je med drugim prepovedano gnojenje, uporaba FFS in preoravanje travniških površin. To določilo je v SN 2023 – 2027 upoštevano in ga ocenjujemo kot ustrezno. Opisani odmik velja le za površinske vode (vode I. in II. reda), kamor npr. osuševalni jarki ne spadajo. Za te SN 2023 – 2027 predvideva (v primeru, da so širši od 2 m), da se ob njih vzpostavi 3-metrski varovalni pas. To ocenjujemo kot ustrezno.

Potreba po ureditvi napajanja živine je v tem standardu urejena na način, da je paša na varovalnih pasovih dovoljena le v primeru, če se ne posega v strukturo vodnih teles. Napajanje pa je mogoče na za to predvidenih mestih in na način brez pretiranih znakov poškodb zemljišč. V času priprave Dodatka so že znani prvi odzivi Evropske Komisije (EK) na osnutek Strateškega načrta. EK v zvezi s to zahtevo izraža zaskrbljenost, kaj naj bi pomenil izraz "pretirani znaki" in državi nalaga, da to zelo natančno opredeli na način, da se bodo zagotavljali okoljski cilji.

Z vidika negativnih vplivov na naravo je v okviru istega standarda problematična tudi zahteva "Napajanje živine v vodotokih na za to določenih mestih in na kontroliran način brez pretiranih znakov poškodbe zemljišča." Direktno napajanje živine v vodotokih ima negativne posledice zlasti na zbitost in erozivnost obrežnega pasu, izpiranje hranilnih snovi (izločkov živali) in zemljine iz obrečnih površin v rečni sistem. To lahko predstavlja pomembne obremenitve (onesnaževanje) na rečni ekosistem in kvaliteto vode. V kolikor so brežine poraščene z lesno vegetacijo, se lahko povzroča tudi motnje in škoda na npr. mejicah, ko živali v poletni pripeki iščejo senco. V primeru, da

bi se za napajanje vnaprej določila napajalna mesta se pojavlja vprašanje, kdo bi ta mesta določal in na podlagi kakšnih meril? Poleg tega bi bil pritisk na erozijo in drugo škodo na teh napajalnih mestih še bistveno večji, saj bi bili koridorji za napajanje vzpostavljeni samo na določenih mestih, rejne živali pa se bi na teh mestih še bolj koncentrirale. Nekatere druge evropske države (npr. Irska) so v zvezi s to problematiko že sprejele zahteve po katerih morajo kmetje obvezno ograditi pašnike od vodotokov ter zagotoviti napajališča vsaj 20 m stran (da bo s tem zagotovljena skladnost z Nitratno direktivo). Prepoved direktnega napajanja živine v vodotokih je treba zagotoviti tudi zaradi ustreznega zagotavljanja varnosti in kvalitete vode, ki jo pije živina. Zaradi napajanja živine v vodotokih in izločanja živinskih izločkov neposredno v vodotok namreč lahko prihaja do bakterijskega onesnaževanja vodotoka (npr. z E. Coli) ali onesnaževanja z drugih patogenimi organizmi. Neposredno napajanje živine v vodotokih predstavlja nevarnost tako za vodne vire, ki so povezani s takim vodotokom, kakor tudi nevarnost za samo živino, ki pijejo vodo iz takšnega vodotoka. Glede na zgoraj navedeno ocenjujemo, da bo imelo izvajanje zahteve "Napajanje živine v vodotokih na za to določenih mestih in na kontroliran način brez pretiranih znakov poškodbe zemljišča." negativne vplive na kvaliteto vode, vodne ekosisteme in naravo, zato je potreben omilitveni ukrep vsebinskega preoblikovanja v "Napajanje živine direktno v vodotokih ni dovoljeno." Zakon o vodah prepoveduje dejavnosti in posege v prostor, ki bi lahko ogrožali stabilnost vodnih ali priobalnih zemljišč, zmanjševali varnost pred škodljivim delovanjem voda, ovirali normalen pretok vode, plavin in plavja ali onemogočili obstoj in razmnoževanje vodnih in obvodnih organizmov. Paša ob vodotokih in dostop do vode zaradi napajanja ni prepovedana. Lahko pa dostop do vode na ozki lokaciji vodi do povečanja nevarnosti za nastanek erozijskih procesov. V teh primerih je naloga vodovarstvenih nadzornikov (rečno-nadzorna služba), ki lahko ob znakih škode na priobalnih zemljiščih, kot je to navedeno v 38. členu ZV-1, opozorijo kmeta, da mora pašo umakniti s priobalnega zemljišča. Predlagamo omilitveni ukrep: "V sklop izobraževanja kmetijskih svetovalcev naj se vključi predstavitev škode, ki jo lahko povzroči paša in napajanje živine ob vodotokih z napotkom, da svetovalci te informacije prenesejo tudi na kmete, ki pasejo ob vodotokih." Kar se tiče prepovedi urejanja njiv ob vodotokih oz. na območjih pogostih poplav v SN 2023 – 2027 sicer ni direktne zahteve o prepovedi, vendar ocenjujemo, da so možnosti za ureditev njiv v območjih varovalnih pasov ob vodotokih zaradi zahteve o prepovedi gnojenja in uporabe fitofarmacevtskih sredstev znotraj teh območjih skoraj nične. Poljedelstvo je kmetijsko intenzivna panoga, saj je dober pridelek neposredno odvisen od ustreznega gnojenja, pa tudi redne uporabe FFS. Oboje pa bo na območjih varovalnih pasov prepovedano.

DKOP 5 (Upravljanje obdelave za zmanjšanje tveganja degradacije in erozije tal, vključno z upoštevanjem naklona) Pozitivno je, da je za ureditev vertikalnih nasadov potrebno pridobiti odločbo MKGP za zahtevno agromelioracijo. Odvisno od obsega in lokacije ta vključuje tudi pridobitev naravovarstvenega ali celo okoljevarstvenega dovoljenja. Glede na možne negativne vplive (erozija na vertikalnih nasadih in zasipavanje nižje ležečih površin) predlagamo naslednji omilitveni ukrep: "Za ureditev vertikalnih nasadov v varovanih območjih je treba pridobiti mnenje organizacije, pristojne za varstvo narave."

DKOP 8 (v povezavi z minimalnim deležem ornih kmetijskih zemljišč, ki mora biti namenjen neproduktivnim značilnostim ali področjem: krajinske značilnosti (mejice, lesna vegetacija (posamična drevesa, drevoredi, skupine dreves), male vodne prvine (kali), terase, suhozidi), praha (negovana, s predpisanim načinom vzdrževanja), dosevki (s faktorjem uteži 0,3), rastline ki vežejo dušik, obračališča, jarki, kolovozi, ki so del GERK-a).

Ta standard je namenjen ohranjanju neproduktivnih površin, kamor se štejejo površine na katerih se izvaja praha ali se sejejo dosevki, ki vežejo dušik ali so na njih krajinske značilnosti (npr. mejice). Z

vidika presoje vplivov bo imelo izvajanje prahe in sejanje posevkov predvsem okoljske učinke, medtem ko bo imelo največji vpliv na biotsko pestrost ohranjanje površin s krajinskimi značilnostmi (mejice). Te strukture namreč v kmetijski krajini zagotavljajo raznolikost življenjskih prostorov za številne vrste, po drugi strani pa prispevajo tudi k blaženju podnebnih sprememb. Zato priporočamo, da se v okviru tega standarda kmete v čim večji možni meri vzpodbuja k ohranjanju teh površin.

Standard hkrati vključuje tudi zahtevo glede omejevanja širjenja invazivnih tujerodnih rastlin (ITR). V primerjavi s preteklim obdobjem ugotavljamo, da se je seznam ITR razširil na pet dodatnih vrst, kar je pozitivno, saj je problematika ITR tudi v Sloveniji vse večji problem. Vključene so takšne rastline, ki jih lahko odstrani vsak kmet z obstoječo mehanizacijo. Ocenjujemo, da bo na ta način problematika ITR v tem programskem obdobju naslovljena bolj celostno, kot je bila do zdaj. Ker pa se ITR hitro širijo in tudi v Sloveniji zaznavamo vse več in več vrst, ki jih še pred par leti ni bilo, podajamo priporočilo, da je potrebno v zvezi s tem redno spremljati stanje pojavljanja invazivnih tujerodnih vrst.

Da se v okviru DKOP 8 določa minimalni delež ornih kmetijskih zemljišč, ki mora biti namenjen neproduktivnim značilnostim ali področjem je zelo pozitivna sprememba, ki pa je po drugi strani zavezujoča le za kmetijska gospodarstva z 10 ha ali več ornih površin.

DKOP 9 (prepoved spreminjanja in preoravanja travnikov). Ta standard je z vidika naravovarstvenih učinkov eden ključnih, saj zelo jasno prepoveduje spremembo rabe v drugo kmetijsko rabo (npr. v njivo ali trajni nasad) ali v nekmetijsko (npr. zaraščanje). Kljub temu pa ima standard omejeno učinkovitost, saj pravila ne prepovedujejo npr. intenzifikacije travniške rabe.

V preteklem programskem obdobju so bili ekološki kmetje v skladu z določili pravil EU oproščeni izvajati ukrepe t.i. Zelene komponente, ki je med drugim obsegala tudi ukrep prepovedi spreminjanja rabe travnikov v drugo rabo (OOTT). Praksa je pokazala, da se je največ preoravanj znotraj območij Natura 2000 zgodilo prav zaradi te izjeme, saj so travnike v glavnem preoravali ekološki kmetje. Vrsto bogati travniki so tako bili vseeno izgubljeni. Zato je bila pri vrednotenju tega standarda posebna pozornost namenjena preverbi, ali bo tudi v obdobju 2023-27 ta izjema veljala. V Prilogi III EU Uredbe 2021/2115 te izjeme ni več, zato ocenjujemo, da tovrstnih težav v programskem obdobju 2023-27 ne bo.

Kot izhaja iz SN 2023 – 2027 je ciljna površina travnikov s statusom prepovedi spreminjanja rabe ocenjena na 30.000 ha kar je več od trenutno ca. 21.000 ha. Z vidika presoje vplivov na naravo to povečanje ocenjujemo kot pozitivno, saj podatki o stanju vrst in habitatnih tipov, vezanih na kmetijsko krajino kažejo slabo stanje, ki pa se še slabša. Glede na res slabo stanje se postavlja vprašanje, ali je to povečanje zadostno? Temu dvomu se pridružuje tudi EK v pripombah, ki Sloveniji predlaga, da v okviru tega standarda določi kar vse travnike znotraj območij Natura 2000. Zato predlagamo naslednji omilitveni ukrep "Določitev travnikov v okviru DKOP 9 mora temeljiti na dejanskih potrebah, ne ozirajoč se na ocenjeno vrednost 30.000 ha."

5.1.1.3 Shema za podnebje in okolje

Shema za podnebje in okolje uvaža zahtevnejšo ozelenitev neposrednih plačil, saj mora kmet po novem v primeru želje po vključitvi v SOPO sedaj aktivno uveljavljati izbor sheme SOPO ter jo tudi izvajati.

Delež trajnega travinja znaša 58 % vseh kmetijskih zemljišč v uporabi. Načrtovane sheme za travinje v okviru SOPO ter različne (pod)intervencije razvoja podeželja, namenjene travinju, so specifično namenjene ohranjanju ekstenzivnega travinja oz. preprečevanju intenzifikacije rabe le-tega. V okviru ohranjanja ekstenzivnega travinja je poseben poudarek namenjen ohranjanju biotske raznovrstnosti – s ciljem zaščite kvalifikacijskih travniških habitatnih tipov in kvalifikacijskih vrst območij Natura

20000, vezanih na travnike, ter ohranjanju travnikov, ki so vrstno raznoliki in pestri. Ker je ekstenzivno travinje pomembno z vidika zagotavljanja mozaičnosti kmetijske krajine ter preprečevanja opuščanja rabe, se del pod(intervencij) specifično nanaša na zagotavljanje obdelanosti travniških površin na območjih, kjer so naravni pogoji kmetovanja težji (npr. na večjih strminah). Sheme SOPO za travinje se razlikujejo od obveznosti v okviru intervencije KOPOP – v primeru, da bo ocenjeno, da shema SOPO zajame s podporo isto ciljno skupino kot podintervencija KOPOP pa bo onemogočena prijava na oba ukrepa istemu nosilcu kmetije.

5.1.1.4 Kmetijsko-okoljsko podnebna plačila

Zahtevnost izvajanja KOPOP se je povečala, hkrati pa so se dodale določene povsem nove vsebine, npr.: ohranjanje suhih kraških travnikov in pašnikov; ohranjanje mokrišč in barij; ohranjanje suhih travišč; precizno gnojenje in škropljenje. Natančnejša opredelitev naravovarstvenih operacij bo pripomogla k njihovemu lažjemu promoviranju in izvajanju v praksi. Z izpostavljanjem novih vsebin so te vsebine dobile določeno dodano vrednost v dojemanju pomembnosti pri ohranjanju narave.

Novi KOPOP ohranja in po potrebi nadgrajuje vse tiste podintervencije, ki ostajajo relevantne tudi v prihodnjem programskem obdobju 2023–2027 (npr. Posebni traviščni habitati, Traviščni habitati metuljev, Stelniki, Habitati ptic vlažnih travnikov, Visokodebelni travniški sadovnjaki, Strmi travniki, Grbinasti travniki, Ohranjanje mejic, Sobivanje z zvermi, Planinska paša, Lokalne pasme, Lokalne sorte, Vodni viri, ...). Ohranja se tudi koncept, po katerem se intervencije usmerjajo na določena najbolj ranljiva območja, npr. na habitate znotraj območij Natura 2000, za katera se, tako kot do sedaj, predvideva 100 % plačilo izpada dohodka oz. dodatnih stroškov.

Z ustreznimi izvedbenimi mehanizmi se bo še naprej preprečevalo, da bi manj zahtevne sheme SOPO ali podintervencije KOPOP ogrozile izvajanje zahtevnejših, naravovarstvenih in vodovarstvenih podintervencij KOPOP.

5.1.1.5 Nove intervencije na področju narave in okolja

S SN 2023 – 2027 se uvajajo nekatere nove intervencije s področja okolja narave in okolja: Biotično varstvo rastlin, Izvajanje izbranih ukrepov na zavarovanih območjih, Plačila Natura 2000, Ohranjanje in vzdrževanje pasišč za prostoživeče rastlinojede živali. Vse te intervencije pozitivno vplivajo na varovana območja, saj predstavljajo spodbudo kmetom, da na teh površinah kmetujejo na naravi prijazen način.

Prvič se tudi uvajajo intervencije specifično namenjene varovanju narave (IRP22). V preteklosti se veliko intervencij za dobrobit narave ni izvajalo saj kmetje niso imeli primerne opreme (npr. košnja strmih travnikov). S to intervencijo se bo te ovire odstranilo. Intervencijo ocenjujemo kot pozitivno.

Sistem AKIS neposredno krepi izvajanje KOPOP in ostalih intervencij, povezanih z okoljem in podnebjem. V primeru KOPOP je tako kot doslej predvidena obveznost glede vključitve kmetov v program usposabljanja oziroma svetovanja, pri čemer obstaja večja fleksibilnost glede časovnega okna, v katerem je potrebno opraviti ta 15-urni program. V okviru posameznih (pod)intervencij npr. Habitati ptic vlažnih travnikov, Ohranjanje suhih travišč je predvideno sodelovanje strokovnjakov s kmeti pri določitvi stanja habitatov in/ali vrst. Sploh slednje je pozitivno, saj se je v preteklosti pokazalo, da imajo kmetijski strokovnjaki premalo naravovarstvenega znanja in zato določenih naravovarstvenih intervencij ne promovirajo.

Kljub temu, da zaključne kalkulacije še niso pripravljene, finančni vidik SN 2023 – 2027 izkazuje večjo okoljsko in podnebno ambicioznost strateškega načrta. Obseg sredstev EKSRP za predlagane okoljsko-podnebnе vsebine v Sloveniji znaša 41,2 %, kar je več od obvezne zamejitve po EU zakonodaji, po kateri se zahteva, da se iz naslova EKSRP 35 % vseh sredstev nameni okoljskim in podnebnim ciljem.

5.1.1.6 Intervencije

V nadaljevanju obravnavamo samo intervencije, katerih vpliv je bil prepoznan kot potencialno negativen ali je njegov vpliv (pozitiven ali negativen) odvisen od umestitve in načina izvedbe (glej tudi Tabela 10). Podan je kratek opis prepoznanih generalnih potencialnih vplivov na varovana območja.

Oznaka v SN 2023 – 2027	Intervencija SN 2023 – 2027
	INP3: Vezana dohodkovna podpora za rejo drobnice
	Intervencija je prepoznana kot pozitivna zaradi spodbujanja ohranjanja tradicionalne kmetijske dejavnosti, ki pomembno deluje proti zaraščanju kmetijskih površin. Zaradi načina prehranjevalnih vzorcev, drobnica pomaga ohranjati biotsko raznovrstnost rastlinskih ekosistemov, vzreja avtohtonih in tradicionalnih pasem pa živalske ekosisteme. Večina rej se nahaja v območjih z omejenimi možnostmi za kmetijsko dejavnost in so ekstenzivne. Kot negativen vidik je prepoznana potencialna nevarnost prepasenosti. Vstopni prag 14 živali drobnice je usklajen z nevladnimi organizacijami in strokovnimi službami in je določen tako, da vključuje predvsem resnejšo rejo drobnice na kmetijskih gospodarstvih, saj povprečna velikost črede drobnice na kmetiji znaša 21,9 živali.
	Dohodkovno vezane podpore so z vidika negativnih vplivov na naravo lahko problematične v primeru, da bi zaradi izvajanja ukrepa prišlo do povečevanja staleža živali ali zaradi neustrezno vodene in nadzorovane paše. Vsako povečanje staleža živali posledično povzroči večjo potrebo po krmi in s tem morebiten pritisk na rabo travnikov – bodisi se ti intenzivirajo (večje število košenj, več gnojenja, dosejevanje,...) ali pa se spremenijo v njive na katerih se prideluje krma za živali. V obeh primerih govorimo o škodljivih vplivih na biotsko pestrost. Zelo pomemben je tudi način vzreje domačih živali. Neustrezno vodena in nenadzorovana paša lahko povzroči degradacijo tal, poškoduje in/ali spremeni travno rušo do te mere, da se vrstna sestava travnika povsem spremeni. Vrsto bogati travniki tako postajajo pašniki brez naravovarstvene vrednosti in predstavljajo samo še površine, na katerih so ogrožene vrste izgubile svoj življenjski prostor. Negativni vplivi paše na biotsko pestrost so bili med drugim ugotovljeni tudi sodbi EU Sodišča v združenih zadevah C-293/17 in C-294/17 ³ . Sodišče v sodbi namreč pravi, da ima lahko izvajanje paše škodljive vplive na naravo in bi jo bilo potrebno obravnavati kot poseg, ki ga je potrebno predhodno presoјati. Presoja vplivov paše se v Sloveniji ne izvaja, zato predlagamo naslednji omilitveni ukrep: Po tri letnem izvajanju ukrepov naj se naredi natančna analiza izvajanja teh ukrepov ter vrednoti njihov učinek na obseg proizvodnje ter vplive na naravo. V kolikor se ugotovijo negativni vplivi je treba nadaljnje izvajanje ukrepov prilagoditi na način, da bodo škodljivi vplivi zmanjšani ali pa se ukrepi prenehajo izvajati. Dodaten pritisk na naravo predstavlja tudi povečan obseg nastajanja živinskega gnoja in posledično povečan obseg gnojenja z živinskimi gnojili.
	Na podlagi intervencije INP3 lahko pričakujemo tudi gradnjo, nadgradnjo in obnovo hlevov, kar ima lahko potencialen neposreden negativen vpliv na naravo, zaradi uničenja habitatov na površinah namenjenih gradnji. Kako je organizirana presoja gradnje, nadgradnje in obnove hlevov ter drugih morebitnih investicij v kmetijsko infrastrukturo na nižjih nivojih je navedeno v Tabeli 11. Ocenjujemo, da dodatni omilitveni ukrepi vezani na investicije in posege niso potrebni.
	INP4: Vezana dohodkovna podpora za rejo govedi
	Intervencija je posledica spodbujanja sektorja v težavah. Kot pozitiven vidik intervencije je bila prepoznana možnost izkoriščanja prednosti travinja in območij OMD, ki v Sloveniji prevladujejo. Te površine se opuščajo, ker je reja govedi v ravninskih in nižinskih delih lažja in bolj donosna. Z intervencijo se predvideva, da se bo živinoreja ohranila na območjih OMD. Da se bodo naravovarstveno pomembna travinja ohranjala (ne pa preoravala za potrebe gojitve hrane za govedo), bo zagotavljal osnovni standard za trajno travinje DKOP 9 – prepoved spreminjanje ali preoravanja vseh trajnih travinj na območju, ki je določeno kot okoljsko občutljivo na Natura 2000. Intervencija je namenjen površinam,

Oznaka v SN 2023 – 2027	Intervencija SN 2023 – 2027
	kjer zaraščanje predstavlja problem, zato ocenjujemo, da prepasenost ne predstavlja realne grožnje. V primeru, da gre za naravovarstveno pomembna območja bodo na voljo ugodnejša plačila v sklopu ohranjanja travnišč. Kljub vsemu obstaja možnost, da se intervencija uporabi za intenziviranje reje, ki ima lahko potencialen negativen vidik v obliki prepasenosti. Dodaten pritisk na naravo predstavlja tudi povečan obseg nastajanja živinskega gnoja in posledično povečan obseg gnojenja z živinskimi gnojili. Predlagamo enak omilitveni ukrep kot pri INP3. Na podlagi intervencije INP4 lahko pričakujemo tudi gradnjo, nadgradnjo in obnovo hlevov, kar ima lahko potencialen neposreden negativen vpliv na naravo, zaradi uničenja habitatov na površinah namenjenih gradnji. Kako je organizirana presoja gradnje, nadgradnje in obnove hlevov ter drugih morebitnih investicij v kmetijsko infrastrukturo na nižjih nivojih je navedena v Tabeli 11. Ocenjujemo, da dodatni omilitveni ukrepi vezani na investicije in posege niso potrebni.
	INP5: Vezana dohodkovna podpora za krave dojlje
	Vpliv intervencije ocenjujemo kot pozitiven. Krave dojlje pomembno omogočajo izrabo travinja, ki v Sloveniji predstavlja več kot polovico vseh kmetijskih zemljišč v uporabi, kar je še zlasti značilno za območja OMD. Prav tako s pašo preprečujejo zaraščanje. Te površine se opuščajo, ker je reja krav dojlj v ravninskih in nižinskih delih lažja in bolj donosna. Vstopni prag upravičenosti do intervencije je omejen na rejce z vsaj dvema govedoma, kar je še vedno zelo ekstenzivno in bo potencialno spodbudila ohranjanje travnišč na območjih OMD. Kot negativen vidik je prepoznana nevarnost prepasenosti. Da se bodo naravovarstveno pomembna travinja ohranjala (ne pa preoravala za potrebe pridelave krme za govedo), bo zagotavljal osnovni standard za trajno travinje DKOP 9 – prepoved spreminjanje ali preoravanja vseh trajnih travinj na območju, ki je določeno kot okoljsko občutljivo na Natura 2000. V primeru, da gre za naravovarstveno pomembna območja, bodo na voljo ugodnejša plačila v sklopu ohranjanja travnišč. Kljub vsemu obstaja možnost, da se intervencija uporabi za intenziviranje reje, ki ima lahko potencialen negativen vpliv v obliki prepasenosti. Predlagamo enak omilitveni ukrep kot pri INP3. Na podlagi intervencije INP5 lahko pričakujemo tudi gradnjo, nadgradnjo in obnovo hlevov, kar ima lahko potencialen neposreden negativen vpliv na naravo, zaradi uničenja habitatov na površinah namenjenih gradnji. Kako je organizirana presoja gradnje, nadgradnje in obnove hlevov ter drugih morebitnih investicij v kmetijsko infrastrukturo na nižjih nivojih je navedena v Tabeli 11. Ocenjujemo, da dodatni omilitveni ukrepi vezani na investicije in posege niso potrebni.
	INP6: Vezana dohodkovna podpora za mleko v gorskih območjih
	Več kot polovica vseh kmetijskih zemljišč v Sloveniji spada v gorsko območje, kjer v strukturi rabe kmetijskih zemljišč večinski delež zaseda trajno travinje in pašniki. Zaradi visoke nadmorske višine in strmega naklona kmetijskih zemljišč prevladujejo težji pridelovalni pogoji. Obdelava takšnih površin je možna ročno, s posebej prilagojeno mehanizacijo in s pašo. Pozitiven vpliv intervencije je spodbuda za ohranjanje teh površin. Kot negativen vidik je prepoznana nevarnost prepasenosti in prevelike obtežbe. Da se bodo naravovarstveno pomembna travinja ohranjala (ne pa preoravala za potrebe gojitve hrane za govedo) bo zagotavljal osnovni standard za trajno travinje DKOP 9 – prepoved spreminjanje ali preoravanja vseh trajnih travinj na območju, ki je določeno kot okoljsko občutljivo na Natura 2000. Ukrep je namenjen površinam, kjer je prisotno zaraščanje kmetijskih površin, zato ocenjujemo, da prepasenost ne predstavlja realna grožnja. V primeru, da gre za naravovarstveno pomembna območja bodo na voljo ugodnejša plačila v sklopu ohranjanja travnišč. Kljub vsemu obstaja možnost, da se intervencija uporabi za intenziviranje reje, ki ima lahko potencialen negativen vidik v obliki prepasenosti. Predlagamo enak omilitveni ukrep kot pri INP3. Na podlagi intervencije INP6 lahko pričakujemo tudi gradnjo, nadgradnjo in obnovo hlevov, kar ima lahko potencialen neposreden negativen vpliv na naravo, zaradi uničenja habitatov na površinah namenjenih gradnji. Kako je organizirana presoja gradnje, nadgradnje in obnove hlevov ter drugih morebitnih investicij v kmetijsko infrastrukturo na nižjih nivojih je navedena v Tabeli 11. Ocenjujemo, da dodatni omilitveni ukrepi vezani na investicije in posege niso potrebni.
	INP7: Vezana dohodkovna podpora za beljakovinske rastline
	Pozitiven vpliv intervencije predstavlja večje vključevanje teh rastlin v kolobar. Negativen vpliv intervencije bi lahko nastal, če bi se tem rastlinam namenilo obstoječa trajna travnišča. Da se bodo naravovarstveno pomembna travinja ohranjala, bo zagotavljal osnovni standard za trajno travinje DKOP 9 – prepoved spreminjanje ali preoravanja vseh trajnih travinj na območju, ki je določeno kot okoljsko občutljivo na Natura 2000. Ocenjujemo, da dodatni omilitveni ukrepi niso potrebni.
	SI2: Podpora čebelarjem in čebelarskim društvom
	Generalno gledano gre za pozitiven sklop intervencij, ki spodbujajo čebelarstvo, kar ima pozitiven vpliv na naravo. S A. Sofinanciranjem nakupa čebelarske opreme in prevoznih sredstev se prispeva k večji kakovosti čebeljih pridelkov, povečanju pridelka na čebeljo družino, k boljši ekonomičnosti ter povečanju konkurenčnosti čebelarstva. Z

Oznaka v SN 2023 – 2027	Intervencija SN 2023 – 2027
	vidika presoje vplivov na naravo lahko povečanje staleža čebeljih družin oziroma povečana proizvodnja z obstoječim staležem družin pomeni povečan pritisk na divje opraševalce ter posledično zmanjšanje hrane za divje opraševalce. Z namenom rednega spremljanja in preprečevanja morebitnih negativnih vplivov te intervencije zato podajamo naslednje priporočilo: Zagotoviti je potrebno monitoring spremljanja divjih opraševalcev. V okviru te intervencije je načrtovano tudi E. Sofinanciranje sadik in semen medovitih rastlin, ki bodo imele pozitiven vpliv na boljše izkoriščanje čebelje paše ter posledično v povečanje ekonomičnosti in konkurenčnosti čebelarstva. Kot pozitiven vpliv je prepoznan tudi prispevek k ohranjanju in razvoju čebeljih družin ter večja samooskrba z medom, saj bodo glede na podnebne spremembe to pomembni viri medenja v prihodnje. Z vidika presoje vplivov na naravo pa velja opozoriti na problematiko invazivnih tujerodnih rastlin (ITR). Kar nekaj zelo medovitih rastlin je namreč invazivnih. Za sajenje medovitih rastlin po veljavni zakonodaji ni predviden noben postopek presoje. Z vidika preprečevanja škodljivih vplivov na naravo je zato potreben omilitveni ukrep: Seznam medovitih rastlin, ki jih bo možno sofinancirati, mora biti predhodno presojan z vidika negativnih vplivov na naravo – ITR. S podintervencijo F. Podpora čebelarским društvom za izvajanje pašnih redov se bo vzpostavilo dodatna stojišča za nameščanje čebel na pašo in razširilo pašna območja kar vodi v povečanje ekonomičnosti in konkurenčnost čebelarstva. Dodatna stojišča pa lahko z vidika vplivov na naravo pomenijo dodaten pritisk na divje opraševalce, zato tudi za to podintervencijo predlagamo enako priporočilo, kot zgoraj: Zagotoviti je potrebno monitoring spremljanja divjih opraševalcev.
	SI7: Prestrukturiranje in preusmeritev vinogradov
	Iz opisa intervencije izhaja da se "bodo sofinancirali stroški prestrukturiranja vinogradov, ki so glede na naravne pogoje tehnološko neprimerni glede izbire sorte vinske trte, lege ali drugih tehnoloških zahtev." Izdelava vertikalnih nasadov s seboj prinaša tveganje predvsem zaradi negativnih okoljskih učinkov, saj bistveno poveča erozivnost tal. Z vidika vplivov na naravo so vertikalni nasadi problematični predvsem v primerih, ko erodiran material konča na ekstenzivnih in vrstno bogatih travnikih ali habitatih ogroženih vrst. Za prestrukturiranje vinogradov ni predvidenih postopkov presoje na nižjih nivojih, razen kadar gre za vzpostavitev vinogradov na območjih z drugačno namensko rabo (npr. na gozdnih površinah; glej Tabela 11). Intervencija je smiselna z vidika prestrukturiranja vinogradov, da bodo tehnološko bolj primerni glede na naravne pogoje ali sorto vinske trte. To je pozitiven vidik te intervencije.
	IRP2: Naložbe v dvig produktivnosti in tehnološki razvoj, vključno z digitalizacijo kmetijskih gospodarstev in živilskopredelovalne industrije
	Potencialen negativen vpliv predstavlja postavitve rastlinjakov (in pripadajočih namakalnih sistemov) ali objektov za obnovljive vire energije na naravovarstveno pomembnih območjih. Pozitiven vidik intervencije predstavljajo naložbe v digitalizacijo kmetijstva (npr. racionalnejša uporaba gnojil) in naložbe v mehanizacijo za kmetovanje na gorskih območjih (preprečevanje zaraščanja). Pozitiven vpliv imajo tudi investicije v spodbujanje krožnega gospodarstva in ukrepi za dvig dodane vrednosti kmetijskih in živilskih proizvodov (iz zunanjetrgovinske bilance agroživilstva je razvidno, da se izvažajo predvsem žive živali in izdelke iz mesa). Povečanje dodane vrednosti obstoječih proizvodov je za naravo boljše kot povečanje vrednosti na račun povečanja obremenitve naravnega okolja. Intervencija lahko vodi tudi v intenzifikacijo kmetijske dejavnosti na kmetiji, kar pomeni večje hleve, večje število živali, kar vodi do večje obremenitve okolja (večja potreba po krmi in obremenjevanje z gnojili). V primeru gradnje ali razširitve stavbe za rejo živali (živalske farme) s kapaciteto, ki zahteva pridobitev okoljevarstvenega soglasja na varovanih območjih, je potrebno pridobiti naravovarstveno soglasje. Če se komasacije (posledica katerih so agromelioracije ali sprememba kmetijske rabe iz travniške v njivsko ali trajne nasade), agromelioracije, krčenje ali odstranjevanje grmovja, mejic, posameznih dreves ali manjših skupin dreves za potrebe postavitve rastlinjakov (in pripadajočih namakalnih sistemov) izvajajo na varovanih območjih, je za to potrebno pridobiti naravovarstveno soglasje v skladu z veljavno zakonodajo. Slednje je potrebno pridobiti tudi v primeru postavitve objektov za obnovljive vire energije. Z namenom preprečitve prekomernega vnosa dušika v tla, so z Nitratno direktivo predpisane maksimalne vrednosti vnosa dušika v tla, ki jih morajo kmetje dokazovati z gnojilnimi načrti. V primeru, ko poseg (npr. gradnja, nadgradnja in obnova hlevov, skladišč, hladilnic, ureditev skladišč za krmo, postavitve rastlinjakov, postavitve ali izgradnja naprav za pridobivanje elektrike iz obnovljivih virov energije) ne dosega praga, za katerega je predpisan predhodni postopek ali presoja vplivov na okolje, je presoja predvidena v okviru OPN ali OPPN, ki sta podlaga za izdajo gradbenega dovoljenja. Negativen vpliv na naravo lahko povzročijo tudi izgradnje in nadgradnje namakalnih sistemov ali novi razvodi namakalnih sistemov ter ureditev zasebnih namakalnih sistemov, pa tudi izgradnja pripadajočih vodnih virov. V primeru, da se za nameravani poseg načrtuje odvzem (površinske, podzemne) vode, je potrebno v postopku pridobivanja gradbenega dovoljenja pridobiti tudi vodno soglasje oziroma vodno dovoljenje. Vsi posegi za katere je potrebno pridobiti gradbeno dovoljenje in so načrtovani na varovanih

Oznaka v SN 2023 – 2027	Intervencija SN 2023 – 2027
	območjih morajo pridobiti naravovarstveno soglasje. Za boljši pregled potrebnih dovoljenj za posege glej tudi Tabela 11. Ocenjujemo, da dodatni omilitveni ukrepi vezani na investicije in posege niso potrebni. Za vzpostavitev ali ureditev (intenzivnih) trajnih nasadov ni predvidenih postopkov presoje na nižjih nivojih, razen kadar gre za vzpostavitev vinogradov na območjih z drugačno namensko rabo (npr. na gozdnih površinah; glej Tabela 11). Ob upoštevanju obstoječe zakonodaje ocenjujemo, da dodatni omilitveni ukrepi niso potrebni. Da bi se te presoje obdržale tudi v prihodnosti predlagamo priporočila.
	IRP3: Kolektivne naložbe v kmetijstvu za skupno pripravo kmetijskih proizvodov za trg in razvoj močnih in odpornih verig vrednosti preskrbe s hrano
	Pozitiven vidik te intervencije je večja učinkovitost obstoječe proizvodnje hrane in usmerjenost v krožno gospodarstvo ter zmanjševanje transportnih poti. Negativno plat predstavlja morebitna intenzifikacija obstoječe proizvodnje, kar vodi v povečevanje hlevov in intenzivnih kmetijskih površin ter s tem večje obremenjevanje narave. Negativni vidiki intenzifikacije kmetijske dejavnosti so enaki kot pri investiciji IRP2. Tudi tukaj, ob upoštevanju obstoječe zakonodaje ocenjujemo, da dodatni omilitveni ukrepi niso potrebni. Na podlagi intervencije IRP3 lahko pričakujemo tudi: gradnjo, nadgradnjo in obnovo hlevov; postavitev skladišč, hladilnic ali zbirnih centrov; postavitev objektov za začasno nastanitev in oskrbo živali, kar ima potencialen neposreden negativen vpliv na naravo, zaradi uničenja habitatov na površinah namenjenih gradnji. Iz naslova intervencije IRP3 je možno tudi financiranje postavitve ali izgradnja naprav za pridobivanje energije iz obnovljivih virov energije (npr. mikrobioplinarne). Nadaljnja presoja posegov, ki se bodo lahko financirali iz naslova intervencije IRP3 je navedena v Tabeli 11. Ocenjujemo, da dodatni omilitveni ukrepi vezani na investicije in posege niso potrebni. Ocenjujemo, da je obstoječi sistem presoje primeren. Da bi se te presoje obdržale tudi v prihodnosti predlagamo priporočila.
	IRP4: Naložbe v razvoj in dvig konkurenčnosti ter tržne naravnosti ekoloških kmetij
	Ta intervencija spada v sklop intervencij, vezanih na spodbujanje ekološkega kmetijstva. Splošno gledano je usmeritev in krepitev ekološkega kmetijstva pozitivna (npr. manjša poraba FFS). Ekološko kmetovanje v osnovi prispeva k doseganju okoljskih ciljev. Tudi ekološko kmetovanje je lahko intenzivno in kot takšno ne nujno ustrezno na naravovarstveno pomembnih območjih. Negativen vidik ekološkega kmetijstva je, da je za enako količino proizvoda potreben večji obseg površin. To predstavlja negativen vpliv v primerih, ko se za povečanje obsega pridelovalnih površin le-te širijo na sonaravne ali naravovarstveno pomembne površine. Načeloma bo to nevarnost odpravil standard DKOP 9, s katerim bo prepovedano spreminjanje ali preoravanje vseh trajnih travniških površin na območju, ki je določeno kot okoljsko občutljivo na območjih Natura 2000. Negativni vidiki intenzifikacije kmetijske dejavnosti so enaki kot pri investiciji IRP2. Tudi tukaj ob upoštevanju obstoječe zakonodaje ocenjujemo, da dodatni omilitveni ukrepi niso potrebni. Iz naslova intervencije IRP4 je možno tudi financiranje postavitve ali izgradnja naprav za pridobivanje energije iz obnovljivih virov energije (npr. mikrobioplinarne). Nadaljnja presoja posegov, ki se bodo lahko financirali iz naslova intervencije IRP4 je navedena v Tabeli 11. Ocenjujemo, da dodatni omilitveni ukrepi vezani na investicije in posege niso potrebni. Ocenjujemo, da je obstoječi sistem presoje primeren. Da bi se te presoje obdržale tudi v prihodnosti predlagamo priporočila.
	IRP5: Izvedba agromelioracij in komasacij kmetijskih zemljišč
	Intervencija je usmerjena v 'izboljšavo' kmetijskih zemljišč, ki ima za posledico intenzifikacijo proizvodnje. To s stališča naravovarstveno pomembnih površin lahko predstavlja negativen vpliv, saj so te zemljiške operacije usmerjene v zmanjševanje mozaičnosti krajine in zmanjševanje biodiverzitete. Pozitiven vidik intervencije je v boljši izrabi kmetijskih površin. Kmetijske površine, ki so bolj skupaj in se jih namaka, imajo lahko učinkovitejšo pridelavo hrane na enoto površine. Strnjene kmetijske površine pomenijo krajše namakalne sisteme in njihovo večjo učinkovitost. Agromelioracije in komasacije kmetijskih zemljišč tako najpogosteje vodijo v intenzifikacijo površin, kar lahko vodi do večanja hlevov in večje obremenjevanje z gnojili. Vzpostavitev agromelioracij ter komasacij je izdaja Odločbe o izvedbi ene ali obeh operacij. Pogoji za izdajo odločbe je pridobitev vseh soglasij in dovoljenj s strani pristojnih organov, če območje agromelioracije leži na območjih varovanj in omejitev po posebnih predpisih. Na varovanih območjih je tako v vsakem primeru (ne glede na obseg operacije) potrebno pridobiti naravovarstveno soglasje. Za vsak poseg v okolje mora biti skladno s predpisom, ki ureja posege v okolje, za katere je treba izvesti presojo vplivov na okolje, izvedena tudi presoja vplivov na okolje oziroma predhodni postopek, če so preseženi pragovi, določeni v tem predpisu. Negativni vidiki intenzifikacije kmetijske dejavnosti so enaki kot pri investiciji IRP2. Tudi tukaj ob upoštevanju obstoječe zakonodaje ocenjujemo, da dodatni omilitveni ukrepi niso potrebni. Nadaljnja presoja posegov, ki se bodo lahko financirali iz naslova intervencije IRP5 je navedena v Tabeli 11. Ocenjujemo, da dodatni omilitveni ukrepi vezani

Oznaka v SN 2023 – 2027	Intervencija SN 2023 – 2027
	na investicije in posege niso potrebni. Ocenjujemo, da je obstoječi sistem presoje primeren. Da bi se te presoje obdržale tudi v prihodnosti predlagamo priporočila.
	IRP6: Naložbe v ureditev gozdne infrastrukture
	Odpiranje gozda za lažje upravljanje z gozdom predstavlja poseganje v obliko naravnega gozda. To je s stališča narave negativno, saj se spreminja oblika naravnega gozda. Gozdne prometnice predstavljajo na določenih območjih Slovenije edino povezavo do kmetij. Slednje so običajno gospodarstva, ki upravljajo z območji OMD. Možnost gradnje ali rekonstrukcije gozdne ceste mora biti skladna z omejitvami in pogoji iz gozdnogospodarskega načrta. Gospodarjenje z gozdom ima lahko negativne vplive na gozdne vrste (gozdni specialisti, zveri) in habitatne tipe. Vplivi so lahko neposredni zaradi uničenja ali pa posredni zaradi hrupa, ki živalim predstavlja motnjo. Negativna stran odpiranja gozda z novimi cestami in vlakami je potencialno povečanje obiskovalcev (sprehajalci, rekreativci, motorna kolesa, ...). Dela v gozdu se izvajajo občasno, vsakih nekaj let. Motnja, ki jo takšna dela predstavljajo v gozdnem prostoru je kratkotrajna in prostorsko omejena. Motnja, ki bi jo predstavljali obiskovalci, je lahko bolj trajna in prostorsko razpršena. Zakon o gozdovih predvideva zapornice samo v primeru izvajanja del v gozdu. Omejevanje dostopa obiskovalcem do bolj občutljivih območij je predmet upravljaljskih načrtov in kot tako presega okvirje SN 2023 – 2027. Potencialne negativne vplive obiskovalcev v gozdni prostor se bo preučilo v sklopu priprave gozdnogospodarskih načrtov za gozdnogospodarske enote. V slednjih se tudi prostorsko opredeli, v katerih območjih je uporaba določenih vrst mehanizacije smiselna in možna. Gozdovi opravljajo številne funkcije (ekološke, socialne, proizvodne). Z namenom pospeševanja ter ohranjanja poudarjenosti posameznih funkcij gozda zato predlagamo omilitveni ukrep: Pri načrtovanju in izvedbi odpiranja gozdov, ki so z vidika upravljanja z gozdovi pomanjkljivo odprti z gozdnimi cestami in so prikazani na karti Zasnove gozdne infrastrukture v prostorskem delu območnih gozdnogospodarskih načrtov, je obvezno treba spoštovati omejitve, ki izhajajo z vidika drugih funkcij gozdov. Po drugi strani je intervencija potrebna, saj je za gospodarjenje z gozdom potrebna infrastruktura. Gospodarjenje v gozdu trenutno poteka v smeri nadomeščanja in pogozdovanja v skladu z rastiščnimi pogoji posameznih gozdno gojitvenih enot. Pogozdovanje s smreko se več ne spodbuja, kar je z vidika ekosistemskih storitev gozda pozitivno. V primeru, da se gozdne ceste, grajene gozdne vlake ali stalne žičnice načrtujejo na varovanih območjih, je podano priporočilo, da je za to potrebno pridobiti naravovarstveno soglasje v skladu z veljavno zakonodaja. To je pozitivno, zato predlagamo, da se ta praksa ohrani tudi v prihodnje. Za negrajene gozdne vlake naravovarstvenega soglasja ni potrebno pridobiti. Zato je podan omilitven ukrep: Na območjih z naravovarstvenim statusom naj se tudi pred vzpostavitev negrajenih gozdnih vlak, pridobi strokovno mnenje ZRSVN.
	IRP7: Naložbe v nakup nove mehanizacije in opreme za delo v gozdu
	Upravljanje z gozdom predstavlja poseganje v obliko naravnega gozda. S tem se spreminja oblika naravnega gozda, kar ima lahko negativen vpliv na gozdne kvalifikacijske vrste. Namen intervencije je intenzivirati gospodarjenje z gozdovi, zlasti v zasebnih gozdovih, povečati sečnjo, profesionalizirati dela v gozdovih in zmanjšati število delovnih nesreč pri delu v gozdu ter uvesti učinkovite in okoljsko sprejemljive tehnologije za delo v gozdovih (spravilo po tleh nadomestiti s spravilom po kolesih). Predmet podpore so naložbe v nakup nove mehanizacije in opreme za delo v gozdu. Gospodarjenje z gozdovi je v RS usmerjeno z načrti za gospodarjenje z gozdovi, ki zagotavljajo trajnostno, sonaravno in večnamensko gospodarjenje z gozdovi. Pri gospodarjenju z gozdovi Republika Slovenija sledi načelom Nove strategije EU za gozdove do leta 2030. Gospodarjenje z gozdovi se v Sloveniji izvaja na podlagi gozdnogospodarskih načrtov posameznih gozdnogospodarskih območij (GGN GGO), gozdnogospodarskih načrtov gozdnogospodarskih enot (GGN GGE) ter gozdnogojitvenih načrtov (izvedbeni načrt splošnega dela GGN GGE). Na nivoju slednjih se opredelijo prednostna območja za odpiranje. V postopku izdelave načrtov Zavod za gozdove, kot pripravljavec načrtov, sodeluje tudi z organizacijami, pristojnimi za varstvo narave. Gozdovi, ki so opredeljeni kot gozdovi s posebnim namenom, ter vsi gozdovi, ki se nahajajo na območjih Natura 2000, so deležni še posebne pozornosti, kar pomeni, da se tu vse naravovarstvene usmeritve in načrtovani ukrepi še posebej skrbno preučijo, upoštevajo tudi širše interese ohranjanja narave. Naložbe v nakup nove mehanizacije bodo imele za posledico odpiranje novih poti v gozdni prostor, gospodarsko izrabo na novih površinah. Vse aktivnosti v gozdu morajo izhajati iz gozdnogospodarskega načrta in biti usklajene s pristojno gozdarsko službo. Ocenjujemo, da ob upoštevanju obstoječe zakonodaje dodatni omilitveni ukrepi niso potrebni. Podali smo priporočilo, da morajo biti vse aktivnosti povezane z urejanjem novih gozdnih prometnic in vlak usklajene z veljavnimi GGN.
	IRP9: Naložbe v ustanovitev in razvoj gozdnega drevesničarstva

Oznaka v SN 2023 – 2027	Intervencija SN 2023 – 2027
	Pozitiven vidik intervencije je zagotavljanje lokalnih, avtohtonih sadik gozdnega drevja prilagojenega lokalnemu podnebjju. Negativen vidik je, da s pogozdovanjem zmanjšujemo biodiverzitet, ki jo predstavlja naravna sukcesija, ki se vzpostavi po žledolomih, vetrolomih, požarih. Negativen vidik predstavlja tudi pogozdovanje s tujerodnimi drevesnimi vrstami (npr. duglazija). Podali smo omilitveni ukrep: Vzgoja drevesnih vrst v drevesnicah naj bo omejena na seznam drevesnih vrst in umetnih križancev, ki ga določa Odredba o seznamu drevesnih vrst in umetnih križancev (Ur. l. RS, št. 4/10). V Sloveniji z gozdovi upravljamo. Del upravljanja so tudi sanacije. Na površini poškodovanih gozdov po naravnih nesrečah je predvidena naravna obnova gozda. Na območjih, kjer naravna obnova ne bo uspešna zaradi različnih vzrokov, jo bo nadomestila umetna obnova s sajenjem rastiščem primernih sadik po vrstni sestavi in provenienčnem izvoru. Obnova bo predvidoma izvedena v skladu z biotski raznovrstnosti prijaznimi praksami (ne spodbuja se več pogozdovanja splošno s smrekami ampak z rastišču primernimi drevesi), ki povečujejo raznolikost, kakovost in odpornost gozdnih ekosistemov. V primeru umetne obnove se pričakuje, da se bo drevesna sestava gozdov izboljšala na način, da se vzpostavi naravna zgradba in delovanje gozdnih ekosistemov, tudi v gozdovih, kjer je bila drevesna sestava gozda v preteklosti spremenjena. Negativen vpliv na naravo lahko povzročijo tudi izgradnje in nadgradnje namakalnih sistemov ali novi razvodi namakalnih sistemov ter ureditev zasebnih namakalnih sistemov, katerih financiranje je možno iz naslova intervencije IRP9. Nadaljnji postopki presoje za te posege so navedeni v Tabeli 11. Ocenjujemo, da dodatni omilitveni ukrepi vezani na investicije in posege niso potrebni.
	IRP13: Izgradnja namakalnih sistemov Namen namakanja kmetijskih zemljišč je zagotavljanje stabilne kmetijske pridelave ter izboljšanje kakovosti kmetijskih pridelkov. Med namakalne sisteme spadajo tudi sistemi za protislansko zaščito, s čimer se zmanjšuje vpliv pozeb in nizkih temperatur na kmetijsko pridelavo. Intervencija je usmerjena v 'izboljšavo' kmetijskih zemljišč, ki imajo za posledico intenzifikacijo proizvodnje. To je s stališča naravovarstveno pomembnih površin slabo v primeru, da se potencialne naravovarstvene površine, ki se nahajajo na območju, primernem za namakanje, lahko spremenijo v intenzivne kmetijske površine. Načeloma bo to nevarnost odpravil standard DKOP 9, s katerim bo prepovedano spreminjanje ali preoravanje vseh trajnih travnikov na površinah, ki so določene kot okoljsko občutljive na območjih Natura 2000. Izgradnja namakalnih sistemov ima pozitiven vpliv na povečanje hektarskih donosov, kar zmanjšuje težnje po novih pridelovalnih površinah. Po drugi strani pa takšne naložbe spodbujajo intenzifikacijo površin. Negativni vidiki intenzifikacije kmetijske dejavnosti so enaki kot pri intervenciji IRP2. Predlagali smo priporočila. 2017 je bil pripravljen Načrt razvoja namakanja in rabe vode za namakanje v kmetijstvu v RS do leta 2023 in Program ukrepov za izvedbo načrta razvoja namakanja in rabe vode za namakanje v RS do leta 2023. Dokument je bil okoljsko presojan, podani pa so bili tudi omilitveni ukrepi, ki določajo pogoje za izgradnjo in ureditev naravi primernejših namakalnih sistemov. Odvzemi vode za namakanje imajo lahko negative vpliv na vodne organizme v primeru prevelikega obsega odvzema vode ali v primeru, da je ta odzem urejen na neprimeren način (npr. predstavlja past za živali). Omilitvene ukrepe navajano v poglavju o omilitvenih ukrepih. Nadaljnji postopki presoje za te posege so navedeni v Tabeli 11. Za izgradnjo namakalnih sistemov obstoječa zakonodaja predvideva pridobitev naravovarstvenega oziroma okoljevarstvenega soglasja. Ocenjujemo, da je obstoječi sistem presoje primeren. Da bi se te presoje obdržale tudi v prihodnosti predlagamo priporočila.
	SI10: Sektor intervencije za sadje in zelenjavo Pozitivno z vidika optimiziranja pridelave na obstoječih površinah z uporabo digitalizacije. Negativno v primeru intenzifikacije. Sploh na naravovarstvenih površinah. Negativni vidiki intenzifikacije kmetijske dejavnosti so enaki kot pri investiciji IRP2. Tudi tukaj ob upoštevanju obstoječe zakonodaje ocenjujemo, da dodatni omilitveni ukrepi niso potrebni, smo pa predlagali priporočila. Nadaljnji postopki presoje za posege, katere bo možno financirati iz intervencije SI10, so navedeni v Tabeli 11 (npr. postavitve rastlinjakov, postavitve skladišč, hladilnic ali zbirnih centrov itd.). Ocenjujemo, da je obstoječi sistem presoje primeren.
	IRP14: Tehnološke posodobitve namakalnih sistemov Namen intervencije je, da se s tehnološkimi posodobitvami obstoječi namakalni sistemi posodobijo in prilagodijo klimatskim in ekonomskim razmeram. Cilj je zagotavljanje zmanjšane porabe vode in s tem racionalnejše upravljanje z vodnimi viri. Pogoj za upravičenost do te intervencije je med drugim obstoječ legalen namakalni sistem, pravnomočno vodno dovoljenje in izkazan najmanj 15 % potencialni prihranek vode glede na tehnične parametre obstoječega namakalnega sistema. Tudi ta investicija je pozitivna z vidika, da se poveča hektarski donos, kar zmanjšuje težnje po novih pridelovalnih površinah. Po drugi strani pa takšne naložbe spodbujajo intenzifikacijo površin. Negativni vidiki intenzifikacije

Oznaka v SN 2023 – 2027	Intervencija SN 2023 – 2027
	kmetijske dejavnosti so enaki kot pri investiciji IRP2. Tudi tukaj ob upoštevanju obstoječe zakonodaje ocenjujemo, da dodatni omilitveni ukrepi niso potrebni, predlagali pa smo priporočila.
	IRP15: Naložbe v sanacijo in obnovo gozdov po naravnih nesrečah in neugodnih vremenskih razmerah
	Upravljanje z gozdom predstavlja poseganje v naravno obliko gozda. Obstoječi gozdovi so rezultat preteklega gospodarjenja z gozdom. V veliki meri to pomeni, da so povsod vidni rezultati spodbujanja pogozdovanja s smreko. Zaradi podnebnih sprememb smo priča vse pogostejšim naravnim nesrečam, ki močno vplivajo na gozdne sestoje (vetrolomi, žledolomi, požari). Naravnim nesrečam pogosto sledijo napadi (gradacije) podlubnikov. Del upravljanja z gozdom so tudi sanacije. Na površini poškodovanih gozdov po naravnih nesrečah je predvidena naravna obnova gozda. Na območjih, kjer naravna obnova ne bo uspešna zaradi različnih vzrokov, jo bo nadomestila umetna obnova s sajenjem rastiščem primernih sadik po vrstni sestavi in provenienčnem izvoru. Obnova bo predvidoma izvedena v skladu z biotski raznovrstnosti prijaznimi praksami (ne spodbuja se več pogozdovanja splošno s smrekami ampak z rastišču primernimi drevesi), ki povečujejo raznolikost, kakovost in odpornost gozdnih ekosistemov. V primeru umetne obnove se pričakuje, da se bo drevesna sestava gozdov izboljšala na način, da se vzpostavi naravna zgradba in delovanje gozdnih ekosistemov, tudi v gozdovih, kjer je bila drevesna sestava gozda v preteklosti spremenjena. Z vnosom rastiščem ustreznih drevesnih vrst in pripravo tal za obnovo gozda bo pospešena tudi naravna vrast drugih avtohtonih drevesnih vrst (npr. plodonosnih vrst), grmovnic in drugih pritalnih rastlin. Za zagotavljanje slednjega predlagamo omilitveni ukrep: Pri sanaciji gozda naj se uporabijo sadike s seznama drevesnih vrst in umetnih križancev, ki ga določa Odredba o seznamu drevesnih vrst in umetnih križancev (Uradni list RS, št. 4/10). V primeru sanacije gozdov po naravnih nesrečah je potrebno hitro ukrepanje (npr. posek in izvoz poškodovanega drevja). Za ta namen se običajno morajo vzpostaviti novi dostopi do prizadetih območij (npr. vlake). Sanacije se izvajajo na podlagi načrta sanacije gozdov, ki jih pripravi Zavod za gozdove Slovenije na podlagi Zakona o gozdovih (U. l. RS, št. 30/93 z vsemi spremembami) in podzakonskih predpisih. Pravilnik o varstvu gozdov (Ur. l. RS, št. 114/09, 31/16, 52/22) v 38. členu predvideva, da se Zavod za gozdove, pri pripravi načrta sanacije z vidika doseganja ciljev ohranjanja narave, posvetuje z Zavodom Republike Slovenije za varstvo narave. Priporočamo, da se ta praksa ohranja tudi v prihodnje. Kot priporočilo smo predlagali tudi razmislek, da bi bilo pri sanacijah gozda po naravnih nesrečah smiselno presoditi, ali naj se posamezne prizadete dele gozdnih sestojev / površin pusti nesaniran in se jih prepusti naravni sukcesiji. Na podlagi intervencije IRP15 se lahko financira gradnja gozdne ceste ali vlake, opis vplivov je podan pri opisu intervencije IRP6, kjer je podan tudi omilitveni ukrep v primeru odpiranja gozdov.
	IRP16: Naložbe v prilagoditev na podnebne spremembe pri trajnih nasadih
	Pozitiven vpliv intervencije je, da so do podpore upravičene tiste površine, na katerih se bodo gojile sorte, ki so odporne na podnebne spremembe. Pozitivno je tudi to, da so do podpore pri posodobitvi obstoječega namakalnega sistema za namakanje upravičeni tisti, ki bodo zagotavljali najmanj 15 odstotkov potencialnega prihranka vode glede na tehnične parametre obstoječega namakalnega sistema in pripadajoče opreme za namakanje. Negativen vidik intervencije je spodbujanje intenzifikacije sadovnjakov. Glede na podnebne spremembe je pri tem potrebno zagotoviti, da gojene vrste in njihovi paraziti niso invazivni. Negativni vidiki intenzifikacije kmetijske dejavnosti so enaki kot pri investiciji IRP2. Tudi tukaj ob upoštevanju obstoječe zakonodaje ocenjujemo, da dodatni omilitveni ukrepi niso potrebni. Negativen vpliv na naravo lahko povzročijo izgradnje in nadgradnje namakalnih sistemov ali novi razvodi namakalnih sistemov ter ureditev zasebnih namakalnih sistemov, katerih financiranje je možno iz naslova intervencije IRP9. Nadaljnji postopki presoje za te posege so navedeni v Tabeli 11. Ocenjujemo, da je obstoječi sistem presoje primeren. Da bi se te presoje obdržale tudi v prihodnosti predlagamo priporočila. Za vzpostavitev ali ureditev (intenzivnih) trajnih nasadov ni predvidenih postopkov presoje na nižjih nivojih, razen kadar gre za vzpostavitev vinogradov na območjih z drugačno namensko rabo (npr. na gozdnih površinah; glej Tabela 11).
	IRP17: Naložbe v učinkovito rabo dušikovih gnojil
	Intervencija ima pozitiven vpliv na okolje, saj spodbuja zmanjševanje uporabe dušika, podpira okoljsko funkcijo kmetijstva in spodbuja sonaravne kmetijske prakse, ki so usmerjene v ohranjanje biotske raznovrstnosti in krajine ter ustrezno gospodarjenje z vodami in upravljanje s tlemi ter zmanjšanje negativnih vplivov kmetovanja na zrak.
	IRP18: Kmetijsko-okoljska-podnebna plačila
	Generalno gledano pozitiven sklop podintervencij za naravo. Intervencija Kmetijsko-okoljska podnebna plačila je v primerjavi s shemo KOPOP iz preteklega obdobja razširjena na nekaj podintervencij, ki bodo imele z vidika vrednotenja vplivov pozitiven vpliv na biotsko pestrost. Gre za podintervencije A.5, A.6, A11. Hkrati ugotavljamo, da

Oznaka v SN 2023 – 2027	Intervencija SN 2023 – 2027
	se je shema KOPOP v primerjavi s preteklim obdobjem zelo razširila, saj je v obdobju 2023-27 predvidenih kar 32 podintervencij (v 2014-2022 jih je bilo 19). Ker so predlagane intervencije med seboj zelo različne in imajo posledično tudi različne vplive na naravo, smo v procesu vrednotenja vse predlagane podintervencije KOPOP razdelili v štiri skupine, glede na njihov prevladujoč učinek: <u>Ciljne naravovarstvene podintervencije</u> (prevladujoč učinek na ohranjanje biotske pestrosti, kvalifikacijskih vrst in habitatnih tipov): A1 (HAB), A2 (MET), A3 (STE), A4 (HABM), A5 (Barja in močvirja), A6 (Kraški travniki), A7 (TSA), B1 (VTR), C1 (Suhi travniki). <u>Podintervencije za ohranjanje krajine</u> (prevladujoč učinek na ohranjanje splošne biodiverzitete, mozaičnosti in struktur v krajini): A8 (Strmine), A9 (GRB), A10 (MEJ), A11(ITER), A12 (ZVE), A13 (Planine). <u>Podintervencije za ohranjanje avtohtonega genskega fonda</u> (prevladujoč učinek na ohranjanje genskega fonda avtohtonih rejnih živali in kulturnih rastlin): A14 (pasme), A15 (sorte). <u>Podintervencije za doseganje okoljskih učinkov</u> (prevladujoč učinek na zmanjšanje obremenitev iz kmetijskih virov na vodo, tla in zrak vključno s podnebnimi spremembami): A16-A30. KOPOP ukrepi so se izvajali že v preteklosti in evidentirane so bile številne težave kot npr. nezadostna in neučinkovita promocija naravovarstvenih KOPOP ukrepov, nezainteresiranost kmetov za vključevanje, saj kmetje iščejo ekonomsko učinkovitejše ukrepe, strah pred dodatnim nadzorom in administracijo, nestimulativna plačila. Ker so KOPOP ukrepi opredeljeni kot edini sistemski ukrep za doseganje naravovarstvenih ciljev, ki izhajajo iz obeh Natura direktiv, je posebej pomembno, da se prilagojene kmetijske prakse izvajajo na zadostnih površinah. Zato za izvajanje te intervencije predlagamo naslednji omilitveni ukrep: Izvajanje ciljnih naravovarstvenih operacij KOPOP je treba redno spremljati. Po treh letih naj se opravi podrobnejša analiza vključenih površin in stanje kvalifikacijskih vrst/HT. V kolikor se ukrepi ne bodo izvajali na zadostnih površinah, stanje vrst/HT pa bo slabo je potrebno uvesti bolj obvezujoče ukrepe.
Upravljaljska shema:	A.1 Posebni traviščni habitati
	Ohranjanje kvalifikacijskih travniških habitatnih tipov in kvalifikacijskih vrst območij Natura 2000, vezanih na travnike (npr. rastline, metulji, ptice ipd.) in ohranjanje travnikov, ki so vrstno raznoliki in pestri. Čas košnje je bil določen za posamezna območja, kot tudi letni vnos organskih gnojil. Ocenjujemo, da dodatni omilitveni ukrepi niso potrebni.
	A.2 Traviščni habitati metuljev
	Spodbujanje izvajanja kmetijskih praks, ki so prilagojene ekološkim zahtevam dveh zelo ogroženih kvalifikacijskih Natura 2000 vrst metuljev: strašničin mravljiščar (<i>Maculinea teleius</i>) in temni mravljiščar (<i>Maculinea nausithous</i>). Ocenjujemo, da so zahteve za izvajanje zadostne in dodatni ukrepi niso potrebni.
	A.3 Steljniki
	Ohranjanje stelnikov (travnikov, ki se kosijo v poznem poletju), ki predstavljajo pomembno zatočišče številnim živalskim vrstam in so domovanje zelo redkih travniških vrst, med drugim barjanskega okarčka (<i>Coenonympha oedippus</i>), ki je ena izmed najbolj ogroženih vrst metuljev območij Natura 2000, in ptic npr. kosca (<i>Crex crex</i>). Ocenjujemo, da so zahteve za izvajanje zadostne in dodatni ukrepi niso potrebni.
	A.4 Mokrotni traviščni habitati
	Ohranjanje kvalifikacijskih travniških habitatnih tipov in kvalifikacijskih vrst območij Natura 2000, vezanih na mokrotne travnike. Ocenjujemo, da so zahteve za izvajanje zadostne in dodatni ukrepi niso potrebni.
	A.5 Ohranjanje mokrišč in barij
	Ohranjanje mokrišč in barij. Ocenjujemo, da so zahteve za izvajanje zadostne in dodatni ukrepi niso potrebni.
	A.6 Suhi kraški travniki in pašniki
	Ohranjanje suhih kraških travnikov in pašnikov. Ocenjujemo, da so zahteve za izvajanje zadostne in dodatni ukrepi niso potrebni.
	A.7 Visokodebelni travniški sadovnjaki
	Ohranjanje visokodebelnih travniških sadovnjakov in s tem tudi prostoživečih živalskih in rastlinskih vrst ter krajine. Ocenjujemo, da so zahteve za izvajanje zadostne in dodatni ukrepi niso potrebni.
	A.8 Strmi travniki
	Ohranjanje mozaičnosti kmetijske krajine, preprečevanje opuščanja rabe in ohranjanje travniških habitatov na strmih legah. Ocenjujemo, da so zahteve za izvajanje zadostne in dodatni ukrepi niso potrebni.
	A.9 Grbinasti travniki

Oznaka v SN 2023 – 2027	Intervencija SN 2023 – 2027
	Ohranjanje grbinastih travnikov, tipične krajine, naravnih posebnosti in habitatov za mnoge rastlinske in živalske vrste. Ocenjujemo, da so zahteve za izvajanje zadostne in dodatni ukrepi niso potrebni.
	A.10 Ohranjanje mejic
	Ohranjanje biotske raznovrstnosti in krajinske pestrosti. Ocenjujemo, da so zahteve za izvajanje zadostne in dodatni ukrepi niso potrebni.
	A.11 Obvladovanje invazivnih tujerodnih rastlinskih vrst
	Preprečevanje širjenja invazivnih tujerodnih rastlinskih vrst. Ocenjujemo, da so zahteve za izvajanje zadostne in dodatni ukrepi niso potrebni.
	A.12 Sobivanje z zvermi
	Sobivanje pašnih živali z velikimi zvermi in ohranjanje ugodnega stanja populacij velikih zveri (rjavega medveda, volka in risa), kakor tudi kvalifikacijskih travniških habitatnih tipov in vrst na območjih Natura 2000. Ocenjujemo, da so zahteve za izvajanje zadostne in dodatni ukrepi niso potrebni.
	A.13 Planinska paša
	Ohranjanje planinskih pašnikov – značilne krajine in visokogorskih travišč. Ocenjujemo, da so zahteve za izvajanje zadostne in dodatni ukrepi niso potrebni.
	A.14 Lokalne pasme
	Ohranjanje lokalnih pasem domačih živali, ki jim grozi prenehanje reje, njihove genske raznovrstnosti in preprečevanje izgube biološkega materiala, prilagojenega določenemu okolju. Ocenjujemo, da so zahteve za izvajanje zadostne in dodatni ukrepi niso potrebni.
	A.15 Lokalne sorte
	Varovanje in ohranjanje izvornih lastnosti in genske variabilnosti lokalnih sort kmetijskih rastlin. Ocenjujemo, da so zahteve za izvajanje zadostne in dodatni ukrepi niso potrebni.
	A.16 Vodni viri
	Ohranjanje in izboljšanje kakovosti vodnih virov ter ohranjanje in izboljšanje lastnosti in rodovitnosti tal. Ocenjujemo, da so zahteve za izvajanje zadostne in dodatni ukrepi niso potrebni.
	A.17 Ohranjanje kolobarja
	Izboljšanje stanja tal in voda, izboljšanje rodovitnosti in strukture tal in povečevanje mikrobiološke aktivnosti tal. Ocenjujemo, da so zahteve za izvajanje zadostne in dodatni ukrepi niso potrebni.
	A.18 Integrirana pridelava poljščin
	Uravnoteženo izvajanje agrotehničnih ukrepov, ob skladnem upoštevanju gospodarskih, ekoloških in toksikoloških dejavnikov pri pridelavi poljščin. Ocenjujemo, da so zahteve za izvajanje zadostne in dodatni ukrepi niso potrebni.
	A.19 Integrirana pridelava zelenjave
	Uravnoteženo izvajanje agrotehničnih ukrepov, ob skladnem upoštevanju gospodarskih, ekoloških in toksikoloških dejavnikov pri pridelavi zelenjave. Ocenjujemo, da so zahteve za izvajanje zadostne in dodatni ukrepi niso potrebni.
	A.20 Integrirana pridelava hmelja
	Uravnoteženo izvajanje agrotehničnih ukrepov, ob skladnem upoštevanju gospodarskih, ekoloških in toksikoloških dejavnikov pri pridelavi hmelja. Ocenjujemo, da so zahteve za izvajanje zadostne in dodatni ukrepi niso potrebni.
	A.21 Integrirana pridelava sadja in oljk
	Uravnoteženo izvajanje agrotehničnih ukrepov, ob skladnem upoštevanju gospodarskih, ekoloških in toksikoloških dejavnikov pri pridelavi sadja in oljk. Ocenjujemo, da so zahteve za izvajanje zadostne in dodatni ukrepi niso potrebni.
	A.22 Integrirana pridelava grozdja
	Uravnoteženo izvajanje agrotehničnih ukrepov, ob skladnem upoštevanju gospodarskih, ekoloških in toksikoloških dejavnikov pri pridelavi vinskega in namiznega grozdja. Ocenjujemo, da so zahteve za izvajanje zadostne in dodatni ukrepi niso potrebni.
	A.23 Uporaba biotehniških metod za obvladovanje škodljivih organizmov v trajnih nasadih
	Uporaba alternativnih, okoljsko sprejemljivejših metod obvladovanja škodljivih organizmov v intenzivnih sadovnjakih, oljčnikih in vinogradih. Ocenjujemo, da so zahteve za izvajanje zadostne in dodatni ukrepi niso potrebni.
	A.24 Opustitev uporabe herbicidov v vinogradih

Oznaka v SN 2023 – 2027	Intervencija SN 2023 – 2027
	Prepoved uporabe herbicidov v vinogradih. Ocenjujemo, da so zahteve za izvajanje zadostne in dodatni ukrepi niso potrebni. A.25 Opustitev uporabe insekticidov v vinogradih Pridelava grozdja brez uporabe insekticidov, razen za obvladovanje karantenskih škodljivih organizmov, zmanjševanje negativnih učinkov insekticidov na okolje in povečevanje populacije koristne favne. Ocenjujemo, da so zahteve za izvajanje zadostne in dodatni ukrepi niso potrebni. A.26 Precizno gnojenje in škropljenje Optimizacija nanosa gnojil in fitofarmaceutskih sredstev ter zmanjšanje njihove uporabe. Ocenjujemo, da so zahteve za izvajanje zadostne in dodatni ukrepi niso potrebni. A.27 Senena prireja Ohranjanje vrstne pestrosti trajnega travinja in mozaičnost krajine, pestrejši kolobar na njivskih površinah (vključevanje drugih krmnih rastlin v kolobar in ne večinoma le koruze) in s tem zmanjšanje obremenjevanje voda z nitrati ter manjše sproščanje ostankov fitofarmaceutskih sredstev v okolje. Ocenjujemo, da so zahteve za izvajanje zadostne in dodatni ukrepi niso potrebni. A.28 Izboljšanje kakovosti krme in načrtno krmljenje goved Zmanjševanje emisij toplogrednih plinov s spodbujanjem izboljšanja kakovosti krme in krmnih obrokov za govedo. Ocenjujemo, da so zahteve za izvajanje zadostne in dodatni ukrepi niso potrebni. A.29 Krmljenje z zmanjšano količino dušika pri prašičih pitancih Zmanjševanje emisij toplogrednih plinov s spodbujanjem izboljšanja kakovosti krme in krmnih obrokov za prašiče. Ocenjujemo, da so zahteve za izvajanje zadostne in dodatni ukrepi niso potrebni. A.30 Izboljšanje kakovosti krme in načrtno krmljenje ovc in koz Zmanjševanje emisij toplogrednih plinov s spodbujanjem izboljšanja kakovosti krme in krmnih obrokov za drobnico (ovce in koze). Ocenjujemo, da so zahteve za izvajanje zadostne in dodatni ukrepi niso potrebni.
Upravljalško- rezultatska shema:	B.1 Habitati ptic vlažnih ekstenzivnih travnikov Varovanje travniških vrst ptic, npr. kosca (<i>Crex crex</i>), repaljščice (<i>Saxicola rubetra</i>). Ocenjujemo, da so zahteve za izvajanje zadostne in dodatni ukrepi niso potrebni.
Rezultatska shema:	C.1 Ohranjanje suhih travnišč Vzpostavitev in ohranjanje ugodnega stanja ohranjenosti suhih travnišč in nanje vezanih prosto živečih živalskih in rastlinskih vrst. Ocenjujemo, da so zahteve za izvajanje zadostne in dodatni ukrepi niso potrebni.
IRP19: Ekološko kmetovanje	
Namen intervencije je spodbujati kmetijska gospodarstva za izvajanje okolju prijaznega načina kmetovanja (npr. manjša poraba FFS), ki prispeva k ohranjanju ohranjanju virov pitne vode, rodovitnosti tal, kulturne kmetijske krajine in k varovanju okolja nasploh. Marsikdaj so vplivi ekološkega kmetovanja prepoznani tudi v biodiverzitetnem smislu, kar pa ni nujno res. Zahteve ekološkega kmetijstva namreč ne omejujejo rabe (časovno in po številu rab na leto), kar je poleg omejenega gnojenja ključno za dolgoročno ohranjanje biotske pestrosti. To pomeni, da ekološkemu kmetijstvu ne moremo kar a-priori pripisati pozitivnih učinkov na biodiverzitetno. Usmeritev in krepitev ekološkega kmetijstva je v splošnem gledano pozitivna z vidika varovanja okolja. Negativen vidik ekološkega kmetijstva je, da je za enako količino proizvoda potreben večji obseg površin. Vpliv je negativen v primeru, če se za povečanje obsega pridelovalnih površin te širijo na sonaravne ali naravovarstveno pomembne površine (npr. preoravanje trajnih travinj). Do sedaj so se te prakse štele za zeleno komponento. Načeloma bo to nevarnost v SN 2023 – 2027 odpravil standard DKOP 9, s katerim bo prepovedano spreminjanje ali preoravanje vseh trajnih travnikov površin na območju, ki je določeno kot okoljsko občutljivo na območjih Natura 2000. To je vsekakor dobrodošla sprememba, ki bo pozitivno vplivala na obseg travniških površin na območju Natura 2000.	

Oznaka v SN 2023 – 2027	Intervencija SN 2023 – 2027
	Ekološko kmetovanje je lahko tudi intenzivno kmetovanje, kar na naravovarstveno pomembnih območjih ni nujno ustrezno in ne pripomore k doseganju naravovarstvenih ciljev. Glede ekološkega kmetovanja ni omejitev glede izvajanja na naravovarstvenih površinah. Načeloma se lahko celo kombinira s HAB, MET. Vendar je v tem primeru plačilo za naravovarstvene intervencije nižje (saj so nekatere prakse že plačane v ekološkem kmetovanju). Upravičenec se praviloma pri vstopu v intervencijo vedno odloča, katera intervencija bo imela zanj večji finančni učinek, saj je vpis v večino intervencij prostovoljen. Kmet mora upoštevati le zahteve pogojenosti, ostalo je prostovoljno. Edina intervencija, ki je v SN 2023-2027 vezana na obvezne režime, so plačila Natura 2000. Vendar je tudi v tem primeru kmetu prepuščena prostovoljna odločitev ali želi prejeti plačilo za izvajanje režima. To bo veljalo zaenkrat le na 1.200 ha. Predlagamo omilitveni ukrep, da se naj kalkulacije plačil oblikujejo tako, da kmete spodbujajo k izvajanju naravovarstveno prilagojenih kmetijskih praks in dosegajo sinergijske učinke z drugimi ukrepi.
	INP8: Shema za podnebje in okolje
	Kalkulacije še niso dokončane zato je dokončno oceno vpliva težko podati. Na tem nivoju vse rešitve še niso jasne, saj je predvideno, da bodo določene v izvedbenem delu.
Upravljaljske sheme:	1 Ekstenzivno travinje
	Ohranjanje vrst ekstenzivnega travinja, preprečevanje degradacije tal in blažitev podnebnih sprememb. Ocenjujemo, da so zahteve za izvajanje zadostne in dodatni ukrepi niso potrebni.
	2. Tradicionalna raba travinja
	Varovanje biotske raznovrstnosti, voda in blaženje podnebnih sprememb z ekstenzivnejšo rabo travinja. Izvaja se izven območij Natura 2000. Intervencija nima neposrednega vpliva na območja Natura 2000.
	3. Stabilizatorji dušika v gnojevki in uporaba dodatkov
	Zaviranje procesa nitrifikacije v tleh, kar prispeva k zmanjšanju izgub dušikovih gnojil iz tal in zmanjšanje deleža metana (TGP) in emisij amonijaka. Pozitivno z vidika učinkovitejšega kroženja hranil. Ocenjujemo, da so zahteve za izvajanje zadostne in dodatni ukrepi niso potrebni.
	4. Gnojenje z organskimi gnojili z majhnimi izpusti v zrak
	Zmanjševanje izpustov amonijaka in smradu pri gnojenju z živinskimi gnojili, izboljšanje učinkovitosti kroženja dušika in s tem posredno tudi zmanjševanje izpustov toplogrednega didušikovega oksida. Ocenjujemo, da so zahteve za izvajanje zadostne in dodatni ukrepi niso potrebni.
	5. Naknadni posevki in podsevki
	Zaščita tal pred erozijo, preprečevanje izpiranja hranil in ostankov fitofarmacevtskih sredstev v poletnem in jesenskem času, povečevanje vsebnosti organske snovi v tleh, izboljšanje rodovitnosti tal. Ocenjujemo, da so zahteve za izvajanje zadostne in dodatni ukrepi niso potrebni.
	6. Ozelenitev ornih površin preko zime
	Preprečevanje izpiranja hranil, zmanjšanje onesnaževanja podtalnice, zmanjšanje erozije in izboljšanje rodovitnosti tal. Ocenjujemo, da so zahteve za izvajanje zadostne in dodatni ukrepi niso potrebni.
R e z u m e	7. Konzervirajoča obdelava tal
	Ohranjanje strukture tal, zaloge vode in hranil v tleh, povečanje mikrobiološke aktivnosti tal, zmanjševanje erozije, zmanjšanje števila delovnih operacij in s tem neposredne izgube CO ₂ v ozračje, večji delež organske snovi v tleh in ohranjanje rodovitnosti tal. Ocenjujemo, da so zahteve za izvajanje zadostne in dodatni ukrepi niso potrebni.
	8. Uporaba le organskih gnojil za zagotavljanje dušika v trajnih nasadih
	Zmanjšanje količin dušika, s tem pa preprečevanje dodatnega izpiranja dušika v podzemna voda. Ocenjujemo, da so zahteve za izvajanje zadostne in dodatni ukrepi niso potrebni.
	9. Ohranjanje biotske raznovrstnosti v trajnih nasadih
	Ohranjanje življenjskega prostora za koristne organizme in izboljšanje biotske raznovrstnosti v trajnih nasadih. Ocenjujemo, da so zahteve za izvajanje zadostne in dodatni ukrepi niso potrebni.
	10. Kompostiranje hmeljevine
	Preprečevanje nekontroliranega gnitja in samovžiga hmeljevine ter sklenitev krogotoka hranil s pridobivanjem kvalitetne organske mase in njenim vračanjem na kmetijska zemljišča. Ocenjujemo, da so zahteve za izvajanje zadostne in dodatni ukrepi niso potrebni.
	11. Zaplate golih tal za poljskega škrjanca
	Ohranjanje poljskega škrjanca (<i>Alauda arvensis</i>). Ocenjujemo, da so zahteve za izvajanje zadostne in dodatni ukrepi niso potrebni.
	12. Varstvo gnezd pribe

Oznaka v SN 2023 – 2027	Intervencija SN 2023 – 2027
	Ohranjanje pribe (<i>Vanellus vanellus</i>) z uspešno gnezditvijo na njivah. Ocenjujemo, da so zahteve za izvajanje zadostne in dodatni ukrepi niso potrebni.
IRP20: Plačila Natura 2000	
Generalno gledano pozitivna intervencija za naravo, ki se bo izvajala na izbranih območjih Natura 2000 in je vključena v strateški načrt izvajanja kmetijske politike. Uvedba intervencije Plačila Natura 2000 je bila glede na zelo slabo stanje praktično vseh kvalifikacijskih vrst in habitatnih tipov, ki so neposredno vezani na kmetijsko krajino vsekakor ne le potrebna, temveč nujna. Poleg tega ima Slovenija odprt predsodni postopek z Evropsko Komisijo zaradi nespoštovanja določil Natura direktiv oz. dopuščanja slabšanja stanja nekaterih kvalifikacijskih travniških vrst in habitatnih tipov. Intervencija zagotavlja upravičencem nadomestilo za slabosti, povezane z izvajanjem omrežja Natura 2000. Tistim lastnikom in upravljalcem kmetijskih zemljišč, ki zaradi dejstva, da se njihove površine nahajajo na območju Nature 2000, ter beležijo izpad dohodka in dodatne stroške, napram kmetom, ki niso na teh območjih, se zagotavlja finančno nadomestilo za lažje premagovanje specifičnih slabosti, značilnih za posamezno območje, ki izhajajo iz zahtev na podlagi izvajanja ptičje in habitatne direktive, ter da bi pripomogli k učinkovitemu upravljanju območij Natura 2000. Podpora je vezana na posebne zahteve, ki presegajo ustrezne obvezne standarde in zahteve, glede na omejitve, ki izhajajo iz omenjenih direktiv, v povezavi s slabostmi zaradi zahtev, ki presegajo ustrezne standarde za dobre kmetijske in okoljske pogoje ter pogoje za ohranjanje kmetijskih površin. Pogoj upravičenosti zahteva, da ima upravičenec najmanj 0,1 hektar kmetijskih površin na območju Natura 2000. V to se šteje kmetijsko ali gozdno zemljišče, kar pomeni, da bodo plačila dostopna praktično vsakemu kmetu, ki kmetuje na ali na robu območij Natura 2000, ki so bile izbrane za izvajanje te intervencije. Za zagotavljanje kvalitetnih površin območij Natura 2000 bosta poskrbela tudi zahtevi po prepovedi uporabe blata iz komunalnih čistilnih naprav, digestata in komposta iz kompostarn ter vodenje evidence o delovnih opravilih, ki se izvajajo pri intervenciji. Vključevanje v intervencijo je prostovoljen, zato bo ključno vlogo pri odločanju za prijavo na to intervencijo imela dobra predstavitev s strani pristojnih služb. Izvajanje intervencije bo novost, zato je predhodno treba zagotoviti vse potrebne administrativno - pravne podlage, kar vsekakor je zahtevna naloga. Gre namreč za uvajanje režimov (prepovedi in omejevanje). Iz tega razloga kot ustrezno ocenjujemo, da se intervencija začne izvajati postopno, vendar hkrati opozarjamo, da je potrebno stremeti k čim hitrejšemu izvajanju intervencije v polni meri – povsod tam, kjer je to potrebno. V prvi fazi je načrtovano izvajanje na treh območjih Natura 2000, zato je ključno, da se do začetka leta 2023 (ko se bo Strateški načrt začel izvajati) zagotovijo vse pravne podlage, ki bodo omogočale nemoten začetek izvajanja. Za to intervencijo predlagamo naslednji omilitveni ukrep: Intervencija Natura 2000 plačila se mora začeti izvajati v letu 2023, zato je treba do takrat urediti vse administrativno- pravne podlage, ki zagotavljajo njeno izvajanje. V času priprave Okoljskega poročila in Dodatka so že bili znani prvi odzivi EK na osnutek Strateškega načrta, ki je predmet presoje. V zvezi s to intervencijo EK Slovenijo sprašuje, ali je ocenjena površina 1.200 ha na kateri naj bi se intervencija izvajala dovoljšna. Glede na to, da je bila ocena 1.200 ha dana na podlagi preliminarne podatkov in ocen v zvezi s tem predlagamo naslednji omilitveni ukrep: Določitev površin na katerih je potrebno izvajati intervencijo Natura 2000 plačila mora temeljiti na dejanskih potrebah, ne ozirajoč se na ocenjeno vrednost 1.200 ha.	
IRP21: Naložbe v nakup kmetijske mehanizacije in opreme za upravljanje traviščnih habitatov ter za optimalno uporabo hranil in trajnostno rabo FFS	
Intervencija je namenjena nosilcem kmetijskih gospodarstev, ki se ukvarjajo s pridelavo kmetijskih proizvodov ter so vključeni v izvajanje naravovarstvenih podintervencij SN 2023-2027 oziroma se bodo vključili v njihovo izvajanje najkasneje do zaključka naložbe. Intervencija je vezana na izvajanje naravovarstvenih intervencij (HAB, MET, STE, TSA, GRB, VTR, suha travišča). Predmet podpore so naložbe v nakup kmetijske mehanizacije in opreme, ki je namenjena spravilu krme s travinja ter optimalni uporabi hranil in trajnostni rabi FFS. Intervencija je ocenjena kot pozitivna in bo olajšala izvajanje prilagojene kmetijske prakse kmetom, ki že izvajajo (ali pa bodo začeli izvajati) prilagojene kmetijske prakse s pozitivnimi vplivi na biotsko pestrost, s to intervencijo olajšan nakup specialne mehanizacije (npr. kosilnice za košnjo strmih travnikov). Ker SN 2023-2027 na tej stopnji še ni dokončen (možne so še spremembe glede na pripombe EK) predlagamo omilitveni ukrep: Ohranjanje naj nabor naravovarstvenih intervencij, na katere se IRP21 navezuje: HAB, MET, STE, TSA, GRB, VTR, suha travišča.	
IRP22: Neproizvodne naložbe, povezane z izvajanjem naravovarstvenih podintervencij SN 2023 – 2027	
Intervencija Neproizvodne naložbe povezane z izvajanjem naravovarstvenih podintervencij SN 2023-2027 podpira okoljsko funkcijo kmetijstva in spodbuja sonaravne kmetijske prakse, ki so usmerjene v ohranjanje biotske	

Oznaka v SN 2023 – 2027	Intervencija SN 2023 – 2027
	raznovernosti in krajinske pestrosti ter ustrezno gospodarjenje z vodami in upravljanje s tlemi ter zmanjšanje negativnih vplivov kmetovanja na okolje. Intervencija med drugim predvideva tudi naložbe v ureditev mejic kar je z vidika naravovarstvenih potreb na območjih, kjer so bile te strukture v preteklosti odstranjene ali se pojavljajo v nezadostnem obsegu, vsekakor pozitivno. Vendar velja ob tem opozoriti na nevarnost t.i. genskega onesnaženja. Zelo pomembno namreč je, da se bo pri novih ureditvah mejic uporabil sadilni material avtohtonega – torej slovenskega izvora in da se bo hkrati preprečilo, da eventualni odvzem sadilnega materiala iz narave ne bo povzročil škode v naravi. Zato je ta intervencija kljub številnim pozitivnim učinkom na naravo ocenjena s C in je njeno izvajanje mogoče ob upoštevanju omilitvenega ukrepa: Pri izvajanju intervencije je treba zagotoviti, da se bo pri vzpostavitvi mejic uporabil sadilni material avtohtonega (slovenskega) izvora, ki ne bo povzročil škode v naravi.
	IRP23: Ohranjanje in vzdrževanje pasišč za prostoživeče rastlinojede
	Pozitivna intervencija za ohranjanje travniških habitatov v gozdnem okolju. Velika popašenost trajnega travinja povzročena s strani prostoživečih živali povzroča kmetovalcem izgubo pridelka in s tem večje tveganje za opuščanje obdelanosti prizadetih kmetijskih zemljišč in celo opustitev kmetovanja. Ker pa se ta zemljišča nahajajo na območju, ki je nadpovprečno gozdno, bi opuščanje obdelave trajnega travinja, ki je napram deležu gozda že sedaj prisotno v manjšem deležu, ogrozilo tamkajšnjo biodiverziteteto. Ocenjujemo, da dodatni omilitveni ukrepi niso potrebni.
	IRP34: Ohranjanje, trajnostna raba in razvoj rastlinskih genskih virov v kmetijstvu
	Generalno gledano pozitivna intervencija za ohranjanje biotske raznovernosti rastlinskih genskih virov <i>in situ</i> in <i>ex situ</i>. Ocenjujemo, da dodatni omilitveni ukrepi niso potrebni.
	IRP25: Podpora za naložbe v vzpostavitev in razvoj nekmetijskih dejavnosti, vključno z biogospodarstvom in v ohranjanje kulturne dediščine
	V sklopu te intervencije bodo podprte različne nekmetijske dopolnilne dejavnosti na kmetiji kot na primer dejavnosti predelave in dodajanja vrednosti lesu, proizvodne in storitvene dejavnosti, dejavnosti v turizmu, dejavnosti povezane z ohranjanjem kulturne dediščine, proizvodnja električne in toplotne energije iz obnovljivih virov za namen podprte dejavnosti oziroma prodaje idr. V sklopu te intervencije se bodo tako podpirale tudi naložbe, ki temeljijo na uvajanju trajnostnih načel v okviru biogospodarstva in krožnega gospodarstva kar lahko vodi k ohranjanju oziroma ustvarjanju novih možnosti za zaposlitev oziroma dodano vrednost proizvodom. V okviru zasledovanja ciljev iz te potrebe je potrebno zagotoviti podporo nosilcem nekmetijskih dopolnilnih dejavnosti na kmetiji za izvajanje dejavnosti, ki se nanašajo tudi na krožno gospodarstvo in biogospodarstvo (kot npr. ponovna uporaba stranskih proizvodov iz kmetijstva in gozdarstva, reciklažo in uporabo odpadnih surovin, pridobivanje energije iz obnovljivih virov energije (kot so lesna masa, živinski gnojila, voda, veter, sonce), mikro bioplinske naprave, mikro biorafinerije, idr.) Intervencija ima s stališča učinkovitosti rabe virov pozitiven vpliv. Negativen vpliv se lahko kaže v primeru, da bo šlo učinkovitejša raba virov na račun izrabe naravovarstveno pomembnih območij (npr. potoki). Če se gradnje ali razširitve hidroelektrarn, postavitve ali povišanje oz. sprememba pregrad ali jezov (primeroma jezovi, zapornice, pragovi), postavitve vetrnic za proizvodnjo električne energije, bioplinarne izvajajo na varovanih območjih je za to potrebno pridobiti naravovarstveno soglasje oziroma okoljevarstveno soglasje, če poseg spada med posege v okolje, za katere je treba izvesti presojo vplivov na okolje oz. predhodni postopek v skladu z veljavno zakonodajo. Ocenjujemo, da ob upoštevanju obstoječe zakonodaje dodatni omilitveni ukrepi niso potrebni. Podali smo le zgoraj navedeno priporočilo. Iz naslova intervencije IRP25 se lahko financira tudi gradnja ali obnova nepremičnin, pri čemer je možen neposreden negativen vpliv na naravo zaradi uničenja habitatov na mestu gradnje. Nadaljnja presoja posegov, ki se bodo lahko financirali iz naslova intervencije IRP25 je navedena v Tabeli 11. Ocenjujemo, da dodatni omilitveni ukrepi vezani na investicije in posege niso potrebni.
	IRP27: Biotično varstvo rastlin
	Intervencija je namenjena zmanjšani uporabi kemičnih fitofarmacevtskih sredstev in s spodbujanjem nadstandardnih praks varstva rastlin pred škodljivimi organizmi prispeva k varovanju vodnih virov in tal. Direktiva o trajnostni rabi pesticidov spodbuja zatiranje škodljivih organizmov in bolezni z nizkimi vnosi kemičnih fitofarmacevtskih sredstev, kjer je to mogoče in daje prednost nekemičnim metodam, tako da uporabniki fitofarmacevtskih sredstev preidejo na prakse in pripravke z najnižjim tveganjem za zdravje ljudi in okolje med tistimi, ki so na voljo za isto bolezen oziroma istega škodljivega organizma. Med takšne pripravke sodijo komercialni proizvodi za biotično zatiranje škodljivih organizmov in bolezni ter fitofarmacevtska sredstva na osnovi mikroorganizmov, ki predstavljajo znatno manjše tveganje za okolje kot kemična fitofarmacevtska sredstva. Intervencija vključuje uporabo fitofarmacevtskih sredstev na osnovi mikroorganizmov (glive, bakterije, virusi) in komercialnih proizvodov za biotično zatiranje bolezni in škodljivih organizmov z naravnimi sovražniki (žuželke, pršice, ogorčice) v poljedelstvu, zelenjadarstvu, hmeljarstvu, sadjarstvu, oljkarstvu in vinogradništvu, ki deloma nadomesti tretiranje s kemičnimi fitofarmacevtskimi sredstvi v skladu z izdelanim načrtom zatiranja bolezni in škodljivih organizmov.

Oznaka v SN 2023 – 2027	Intervencija SN 2023 – 2027
	Intervencija ima pozitiven vpliv s stališča zmanjševanja uporabe kemičnih FFS. Negativen vpliv se lahko kaže tako, da se odpira nevarnost uporabe domorodnih in tujerodnih koristnih organizmov. Seznam domorodnih vrst koristnih organizmov in seznam tujerodnih vrst koristnih organizmov za namen biotičnega varstva rastlin je objavljen na spletni strani UVHVVR (https://www.gov.si/teme/bioticno-varstvo-rastlin/) in se redno posodablja: Vnos in uporaba tujerodnih vrst organizmov za biotično varstvo pa je možen le, če so organizmi uvrščeni na navedenem seznamu in ob predhodni pridobitvi dovoljenja UVHVVR, ki je izdano po predhodnem soglasju ministrstva, pristojnega za ohranjanje narave.
	IRP28: Dobrobit živali
	Intervencija dobrobit živali je namenjena podpori za izvajanje živalim prilagojenih načinov reje. Namenjena je rejcem, ki zagotavljajo višjo raven dobrobiti živali, čeprav za rejca z ekonomskega vidika to pomeni strošek ali dodatno delo v primerjavi z rejcem, ki zagotavlja živalim zgolj minimalne standarde. Intervencija Dobrobit živali vzpodbuja dobro počutje živali, ki je v primeru goveda, drobnice in konjev v glavnem osredotočena na vzpodbujanje paše, kar ima lahko izrazito negativne vplive na naravo in biotsko pestrost. Negativen vpliv se kaže v primeru, da se bodo živali pasle na naravovarstvenih površinah, kjer se do sedaj niso. Z nekaterimi naravovarstvenimi območji paša ni združljiva. Vpliv intervencije je pozitiven v smislu manjše intenzivnosti pridelave in sicer v primerih, ko se intenzivni travniki začnejo kombinirati s pašo. Paša je z vidika ohranjanja ugodnega stanja vrst in habitatnih tipov problem – to pritruje tudi sodba EU Sodišča v združenih zadevah C-293/17 in C-294/17 (glej opombo št. 3). Obstoječa praksa je, da se na travnikih kjer je možno vpisati KOPOP operacije MET in VTR, ne sme izvajati paša v okviru dobrobiti živali. Glede na to, da je vključevanje v KOPOP intervencije prostovoljno, ni nujno, da se paša na teh površinah ne bo izvajala. Kljub temu pa še vedno velja, da če so površine primerne za vključitev v KOPOP intervencijo pa se vanjo ne vključijo, se ne morejo vključiti v intervencijo za dobrobit živali. Ciljni naravovarstveni KOPOP ukrepi (npr. HAB, HABM, VTR, MET, STE, Barja in močvirja, Kraški travniki in pašniki) pašo časovno omejujejo ali pa jo celo prepovedujejo. Na drugi strani pa ukrep Dobrobit živali na teh istih površinah pašo vzpodbuja in sicer v primeru goveda in konj neprekinjeno 120 dni med 1. aprilom in 15. novembrom, v primeru drobnice pa 210 dni oz. 180 dni (območja s krajšo vegetacijsko sezono) v obdobju 15. marec in 30. november. Izvajanje paše je ena najosnovnejših kmetijskih praks, ki od kmeta praviloma ne zahteva veliko vložka. Zato je bistveno enostavnejša za izvajanje kot npr. izvajanje ciljnih naravovarstvenih ukrepov. Po drugi strani so bili KOPOP ukrepi določeni kot trenutno edini sistemski instrument preko katerega se dosegajo naravovarstveni cilji, izhajajoči iz določb Direktive o pticah in Direktive o habitatih. Izvajanje intervencije Dobrobit živali na območjih, kjer je potrebno vzpodbujati izvajanje prilagojenih kmetijskih praks zgoraj naštetih naravovarstvenih KOPOP ukrepov, je zato nedopustno, brez upoštevanja naslednjega omilitvenega ukrepa: Intervencija Dobrobit živali se na območjih, kjer je možno izvajati tudi ciljne naravovarstvene ukrepe (HAB, HABM, VTR, MET, STE, Barja in močvirja, Kraški travniki in pašniki) lahko izvaja samo pod pogojem, da se izvajanje DŽ v celoti prilagodi izvajanju ciljnih naravovarstvenih KOPOP intervencij. Pogoj velja za vse površine, ki ležijo na conah potencialnega vpisa, ne glede na to, ali se na površini kateri od zgoraj naštetih KOPOPov izvaja. Na podlagi intervencije IRP28 lahko pričakujemo tudi gradnjo, nadgradnjo in obnovo hlevov ter ureditev izpustov za živali, kar ima potencialen neposreden negativen vpliv na naravo, zaradi uničenja habitatov na površinah namenjenih gradnji oz. ureditvi izpustov. Nadaljnja presoja gradnje, nadgradnje in obnove hlevov ter ureditve izpustov, je navedena v Tabeli 11. Ocenjujemo, da dodatni omilitveni ukrepi vezani na investicije in posege niso potrebni.
	IRP31: Podpora za projekte EIP ter razvojna partnerstva raziskovalnih institucij
	Pozitivna intervencija z vidika spodbujanja dobrih praks in prenosa znanja. Intervencija namenjena razvoju novih oziroma izboljšanih proizvodov, praks, procesov ali tehnologij na področju kmetijstva, živilstva ali gozdarstva, zmanjšanju negativnih vplivov kmetijstva ali gozdarstva na okolje ter zmanjšanju ali blažitvi oziroma prilagajanju na podnebne spremembe v kmetijstvu ali gozdarstvu. Projekti bodo namenjeni prenosu znanja v prakso ter razširjanju rezultatov projekta. Intervencija za vzpodbujanje evropskega inovativnega partnerstva predstavlja pristop k reševanju problemov 'od spodaj navzgor'. Osnovni namen intervencije je projektno povezovanje kmetov, ki se soočajo z določeno problematiko na eni ter svetovalne in raziskovalne stroke, ki se trudi iskati rešitve na drugi strani. Intervencija lahko predstavlja tudi dober način naslavljanja naravovarstvene problematike ter iskanje najprimernejših rešitev. Intervencija EIP se je izvajala že v preteklem obdobju (2014-2022) in izkušnje so pokazale določene težave, ki bi jih bilo smiselno v tem programskem obdobju odpraviti. Že v preteklem programskem obdobju je bilo eno od opredeljenih področij, področje narave in okolja. Ocenjujemo, da je to bilo ustrezno in da je tak pristop potrebno ohraniti tudi za obdobje 2023-27. Poleg tega pa bi bilo treba za vsako od področij določiti še prioritete teme, ki bi pri ocenjevanju prinesle več točk. Na ta način bi

Oznaka v SN 2023 – 2027	Intervencija SN 2023 – 2027
se projekti, ki bi obravnavali prednostne tematike tudi izvajali prednostno. V tem obdobju tovrstnega prednostnega seznama tem ni, zato je izvajanje razpršeno in ne dosega učinkov, kot bi jih lahko. Izvajanje te intervencije je mogoče ob upoštevanju naslednjega omilitvenega ukrep: Pri intervenciji EIP mora biti med tematikami, ki se jih naslavlja tudi področje narave in biotske pestrosti. Vsako področje mora imeti opredeljene prednostno določene teme in prednostno se podprejo projekti, ki te teme obravnavajo.	
IRP32: Izmenjava znanja in prenos informacij kmetovalcem in lastnikom gozdov ter usposabljanje svetovalcev	
Pozitivna intervencija z vidika spodbujanja dobrih praks in prenosa znanja. Intervencija je ključno komunikacijsko orodje preko katerega bo v obdobju 2023-27 potrebno razširjati informacije tudi o pomenu izvajanja prilagojenih (trajnostnih) oblikah kmetovanja, ki imajo pozitivne učinke na naravo in biotsko pestrost. Praksa je pokazala, da je bilo med kmetijskimi svetovalci premalo naravovarstvenega znanja, zato je prihajalo do prešibke promocije. Kmetovalci in lastniki gozdov zato intervencij niso najbolje razumeli, strah jih je bilo dodatne birokracije, niso bili pripravljeni uvajati spremembe v utečeno delovanje in vodenje aktivnosti na kmetijskem gospodarstvu. Delno je bil razlog za slabo vključevanje tudi nestimulativna plačila. Rezultat je bilo nizko zanimanje med kmeti za izvajanje prilagojenih praks, kar se je posledično odražalo v premajhnih površinah na katerih so se te prakse izvajale ter v trendu še dodatnega slabšanja že tako slabega stanja vrst in habitatnih tipov, vezanih na kmetijsko kulturno krajino. Intervencija ima vsaj na področju naravovarstvenih učinkov še veliko rezerve, saj so glede na omenjene težave njeni učinki trenutno zelo omejeni. V programskem obdobju 2023-27 bi zato bilo potrebno bolj ambiciozno naslavljanje dve področji – (1) strokovno sodelovanje svetovalne in naravovarstvene stroke ter (2) sodelovanje obeh služb pri promociji in ozaveščanju o pomenu naravovarstvenih ukrepov kmetom. Iz opisa intervencije ni moč razbrati, kako bosta ti dve problematiki naslovljeni v okviru izvajanja, zato je potreben omilitveni ukrep: Pri izvajanju ukrepa Svetovanje in prenos znanja je potrebno zagotoviti usposabljanja svetovalcev, neposreden prenos strokovnega znanja strokovnjakov s področja naravovarstvene stroke na končne upravičence (kmete), ter zagotoviti ustrezno/zadostno promocijo in izobraževanje o ukrepih SN, ki prispevajo k naravovarstvenim ciljem.	

Posledice intervencij, ki so namenjene naložbam, bodo določeni posegi v prostor. Ti posegi v prostor imajo lahko neposreden vpliv – npr. v obliki uničenja habitatov na območju posega. Vpliv pa je lahko tudi posreden – več pašnih površin, spremenjena kmetijska raba na njivskih površinah za zagotovitev krme, večja poraba vode za namakanje itd. Posegi, ki so bili prepoznani kot možna posledica financiranja določenih intervencij, so navedeni v spodnji tabeli. Vplivi intervencij, kot so naložbe za izgradnjo namakalnih sistemov, komasacije, agromelioracije ipd. so podrobneje obrazloženi v zgornjem poglavju. Ob pregledu posegov, ki bodo lahko financirani iz SN 2023 – 2027 smo izluščili tiste, ki bi lahko imeli na naravo negativen vpliv.

V nadaljevanju podajamo nabor posegov, ki bodo potencialno financirani iz naslova SN 2023 – 2027 in imajo lahko na naravo negativen vpliv ter nadaljnje postopke presoje. Posegi, ki so navedeni so lahko neposredna posledica - kot je to npr. gradnja hleva ali posledica dejavnosti, ki se bodo odvijale na podlagi financiranja intervencije (npr. vzpostavitev pašnikov).

Tabela 11: Predvideni posegi financirani s SN 2023 – 2027 in predviden postopek za presojo vplivov

Potencialni posegi/vplivi	Intervencija	Nadaljnja presoja vplivov*
Poseg z neposrednim vplivom		
Gradnja, nadgradnja in obnova hlevov	INP3, INP4, INP5, INP6, IRP3, IRP28	OPN, OPPN, OVS, OVD, presoja sprejemljivosti naravovarstveno soglasje
Ureditve hlevskih izpustov za živali	IRP28	OPN, OPPN, OVS, OVD, presoja sprejemljivosti, naravovarstveno soglasje (v

		kolikor je v sklopu gradnje hleva ali povečanja reje),
Ureditev skladišč za krmo	IRP2	OPN, OPPN, OVS, OVD, (v kolikor je v sklopu gradnje hleva ali povečanja reje), naravovarstveno soglasje
Sajenje medovitih rastlin	SI2	/
Prestrukturiranje vinogradov (izravnava zemljišč, vzpostavitev vinogradov na novih lokacijah)	SI7	OPN, OPPN (v kolikor gre za vzpostavitev vinogradov na območjih z drugačno namensko rabo)
Izgradnja in nadgradnja namakalnih sistemov ali novi razvodi namakalnih sistemov ter ureditev zasebnega namakalnega sistema	SI10.1, IRP2, IRP9, IRP13, IRP16	OVS, presoja sprejemljivosti, naravovarstveno soglasje, vodno dovoljenje
Izgradnja pripadajočih vodnih virov	IRP2	OVS, presoja sprejemljivosti, naravovarstveno soglasje, vodno dovoljenje
Vzpostavitev, ureditev (intenzivnih) trajnih nasadov	IRP2, IRP16	OPN, OPPN (v kolikor gre za vzpostavitev trajnih nasadov na območjih z drugačno namensko rabo)
Postavitev rastlinjakov	SI10.1, IRP2	OPN, OPPN, presoja sprejemljivosti, naravovarstveno soglasje
Postavitev skladišč, hladilnic ali zbirnih centrov	SI10.4, IRP2, IRP3, IRP4	OPN, OPPN, presoja sprejemljivosti, naravovarstveno soglasje
Postavitev objektov za začasno nastanitev in oskrbo živali	IRP3	OPN, OPPN, presoja sprejemljivosti, naravovarstveno soglasje
Postavitev, izgradnja naprav za pridobivanje energije iz obnovljivih virov energije (npr. mikrobioplinarne)	IRP2, IRP3, IRP4, IRP25	OPN, OPPN, OVS, OVD, presoja sprejemljivosti, naravovarstveno soglasje
Agromelioracije	IRP5	OPN, PVO, naravovarstveno soglasje
Komasacije	IRP5	OPN, PVO, presoja sprejemljivosti, naravovarstveno soglasje
Gradnja gozdne ceste ali gozdne vlake	IRP6, IRP15	presoja sprejemljivosti, naravovarstveno soglasje (Samo za grajene gozdne vlake, ne pa tudi za nagrajene)
Gradnja ali obnova nepremičnin	IRP25	OPN, OPPN, naravovarstveno soglasje
Posegi in dejavnosti, ki bodo možna posledica izvajanja intervencij		
Povečan obseg gnojenja z živinskimi gnojili	INP3, INP4	PVO, OPPN, OVD (v kolikor gre za obravnavo v sklopu vzpostavitve ali širitve reje živali)
Vzpostavitev pašnikov	INP3, INP4, INP5, INP6, IRP28	** /

Spremembe v strukturi kmetijske pridelave (sprememba razmerij med njivami in travniki)	INP3, INP4, INP7	/
Modernizacija obstoječih namakalnih sistemov - povečanje ali vzpostavitev črpanja vode za namakanje	SI10.1, IRP2, IRP9, IRP13, IRP16	presoja sprejemljivosti, naravovarstveno soglasje, vodno dovoljenje

* OPN - Celovita presoja vplivov na okolje v okviru priprave občinskega prostorskega načrta (OPN) oz. sprememb in dopolnitev OPN

OPPN - Celovita presoja vplivov na okolje v okviru priprave občinskega podrobnega prostorskega načrta (OPPN)

OVD – okoljevarstveno dovoljenje Po 126. členu Zakona o varstvu okolja (ZVO-2)

OVS – okoljevarstveno soglasje, za katerega se izdela Poročilo o vplivih na okolje (PVO)

** V skladu s sodbo Evropskega sodišča (glej opombo 3) je potrebno pašo presojati, kot poseg s potencialno negativnimi vplivi na naravo, vendar rezultati te sodbe zaenkrat še niso preneseni v slovenski pravni red.

Posegi, ki bodo posledica izvajanja SN 2023 – 2027 in na nižjih nivojih presoje nimajo določenih postopkov presoje je potrebno v skladu s 6. točko 4. člena Pravilnika o presoji sprejemljivosti vplivov izvedbe planov in posegov v naravo na varovana območja (Ur. l. RS št. 130/04 s spremembami) in 33.a členu Zakona o ohranjanju narave (Ur. l. RS št. 96/04 s spremembami), presojati v okviru pričujočega okoljskega poročila. V SN 2023 – 2027 je navedeno: *Za vsak poseg v okolje, mora biti skladno s predpisom, ki ureja posege v okolje, za katere je treba izvesti presojo vplivov na okolje, izvedena presoja vplivov na okolje oziroma predhodni postopek presoje, če so preseženi pragovi, določeni v prilogi tega predpisa, ki ureja posege v okolje, za katere je treba izvesti presojo vplivov na okolje. S tem se izvajajo tudi obveznosti iz 6. člena Direktive 92/43/ES. Sama dikcija ne zajema posegov, ki po slovenski zakonodaji ne dosegajo pragov za PVO oz. predhodni postopek. Nekateri posegi, ki praga za izvedbo predhodnega postopka ali PVO ne dosegajo imajo namreč lahko na naravo negativen vpliv in je zanje potrebno izvesti presojo v drugih postopkih, kot je pridobitev naravovarstvenega soglasja, dovoljenja za poseg v naravo in pridobitev dovoljenj po drugih predpisih (npr. vodno dovoljenje, vodno soglasje in koncesija za rabo vode). Predlagamo, da se dikcijo ustrezno dopolni z navedbo, da je potrebno, za posege, ki ne dosegajo pragov določenih v predpisu, ki ureja posege v okolje, za katere je potrebno izvesti presojo vplivov na okolje izvesti presojo, kot določajo predpisi, ki urejajo gradnjo (pridobitev naravovarstvenega soglasja) oz. predpisi, ki urejajo ohranjanje narave (dovoljenje za poseg v naravo).*

Večina posegov, ki se bodo izvajali in umeščali v prostor na podlagi SN 2023 – 2027 bo torej presojanih na strateški (v okviru občinskih prostorskih načrtov - OPN ali občinskih podrobnih prostorskih načrtov - OPPN) ali projektni ravni (presoja v okviru pridobivanja okoljevarstvenega soglasja v fazi pridobivanja gradbenega dovoljenja – PVO, v okviru pridobivanja okoljevarstvenega dovoljenja – OVD, v okviru pridobivanja naravovarstvenega soglasja in v okviru pridobivanja dovoljenja za poseg v naravo).

Med posegi, ki se bodo potencialno izvajali na podlagi SN 2023 – 2027 smo prepoznali naslednje posege, za katere na nižjih nivojih ni zagotovljena presoja:

- Sajenje medovitih rastlin
- Vzpostavitev pašnikov
- Spremembe v strukturi kmetijske pridelave (sprememba razmerij med njivami in travniki)

Pri sejanju in sajenju medovitih rastlin je potrebna previdnost zaradi morebitnega vnosa invazivnih tujerodnih rastlin. Za pripravo izvedbenega dela SN 2023 – 2027 je predlagano, da mora biti seznam medovitih rastlin, ki jih bo možno sofinancirati predhodno presojan z vidika negativnih vplivov na

naravo.

V skladu s sodbo Evropskega sodišča (sodba C-293/17 in C-294/17) je potrebno pašo presoјati, kot poseg s potencialno negativnimi vplivi na naravo, vendar rezultati te sodbe zaenkrat še niso preneseni v slovenski pravni red. Presoja vplivov paše se v Sloveniji ne izvaja, zato predlagamo, da se po tri letnem izvajanju ukrepov naredi natančna analiza izvajanja ukrepov, katerih posledica je paša, ter vrednoti njihov učinek na obseg proizvodnje in vplive na naravo. V kolikor se ugotovijo negativni vplivi je treba nadaljnje izvajanje ukrepov prilagoditi na način, da bodo škodljivi vplivi zmanjšani ali pa se ukrepi prenehajo izvajati.

Najtežje je oceniti obseg in vpliv sprememb v strukturi kmetijske pridelave (sprememba razmerij med njivami in travniki), ki bo verjetna posledica izvajanja več intervencij. V primeru, da bi se travniške površine na račun njivskih površin pomembno zmanjšale, bi to lahko imelo bistven vpliv na izbran okoljski cilj. Da do tega ne bo prišlo, bo pomembno pripomogla okrepljena pogojenost z DKOP 9, ki prepoveduje spreminjanje ali preoravanje vseh trajnih travin na območju, ki je določeno kot okoljsko občutljivo. Z OP je podanih tudi več omilitvenih ukrepov z namenom preprečevanja in omilitve negativnih vplivov na naravo. Na podlagi navedenega ocenjujemo, da bo vpliv sprememb v strukturi kmetijske pridelave nebistven.

5.2 Vpliv SN 2023 – 2027 na doseganje varstvenih ciljev za kvalifikacijske habitatne tipe območij Natura

V tem poglavju podajamo oceno ugotovljenih vplivov intervencij SN 2023 – 2027 na skupine kvalifikacijskih habitatnih tipov glede na opredeljene varstvene cilje. SN 2023 – 2027 nima opredeljenih konkretnih posegov, zato presoja ni bila mogoča na način, kot ga predvideva Pravilnik o presoji sprejemljivosti vplivov izvedbe planov in posegov v naravo na varovana območja (podajanje ocen v obliki matrik). Ocene vpliva načrta smo podali na strateški ravni, ki je bolj splošna. Vplive smo ocenjevali na podlagi opisov intervencij, ki so podane v SN 2023 – 2027 (december 2021).

V nadaljevanju podajamo vpliv na skupine habitatnih tipov, kot so obravnavani v Analizi (MKGP, 2020).

Tabela 12: Vpliv SN 2023 – 2027 na varstvene cilje kvalifikacijskih habitatnih tipov območij Natura

Skupina habitatnih tipov	Vpliv na varstvene cilje	Ocena vpliva
Sladke celinske vode	Najbolj neposreden vpliv na celinske vode imajo IRP5 (Izvedba agromelioracij in komasacij kmetijskih zemljišč), IRP13 (Izgradnja namakalnih sistemov) in IRP14 (Tehnološke posodobitve namakalnih sistemov). V skladu z Zakonom o kmetijskih zemljiščih je pri vseh zemljiških operacijah (namakanje, agromelioracije, komasacije) pred uvedbo posamezne zemljiške operacije, treba pridobiti predpisana soglasja ali dovoljenja pristojnih organov, če se predlaga uvedba zemljiške operacije na območjih varovanj in omejitev po posebnih predpisih. V primeru, da bodo zemljiške operacije načrtovane na katerem od območij Natura 2000, bo pristojna organizacija vprašana za mnenje. Vsako spreminjanje prispevnega območja nekega vodotoka ima neposreden vpliv na vodotok. Vsaka zemljiška operacija, načrtovana na varovanih območjih, bo presoјana v skladu s <i>Pravilnikom o presoji sprejemljivosti vplivov izvedbe planov in posegov v naravo na varovana območja</i> , zato na strateškem nivoju negativnih vplivov te intervencije ne pričakujemo. Intervencije IRP17 (Naložbe v učinkovito rabo dušikovih gnojil), IRP18	Nebistven vpliv zaradi izvedbe omilitvenih ukrepov (C)

Skupina habitatnih tipov	Vpliv na varstvene cilje	Ocena vpliva
	(Kmetijsko--okoljska-podnebna plačila), IRP19 (Ekološko kmetovanje), INP8 (Shema za podnebje in okolje), IRP20 (Plačila Natura 2000), IRP21 (Naložbe v nakup kmetijske mehanizacije in opreme za upravljanje travniških habitatov ter za optimalno uporabo hranil in trajnostno rabo FSS), IRP22 (Neproizvodne naložbe, povezane z izvajanjem naravovarstvenih podintervencij SN 2023 – 2027), IRP27 (Biotično varstvo rastlin) predstavljajo pozitiven vpliv na HT celinskih voda, saj spodbujajo učinkovito rabo dušikovih gnojil in podpirajo okoljsko funkcijo kmetijstva ter spodbujajo sonaravne kmetijske prakse, ki so usmerjene v ohranjanje biotske raznovrstnosti in krajine ter ustrezno gospodarjenje z vodami. Pozitivno ocenjujemo tudi vključitev DKOP 2 (Zaščita mokrišč in šotišč), saj poleg tega da neposredno pozitivno vplivajo na te habitate, imajo tudi pozitiven daljinski vpliv na ostale celinske vode. Potencialen negativen vpliv lahko predstavlja DKOP 4 v primeru izvajanja paše preblizu vodotoka ali napajanja živine ob vodotokih (podrobnejša razlaga negativnih vplivov paše je podana v predhodnem poglavju). Ocenjujemo, da so intervencije v SN 2023 – 2027 načrtovane tako, da se bodo generalno gledano negativni vplivi kmetijstva na sladkovodne habitate zmanjševali, kar bo pozitivno vplivalo na varstvene cilje Natura območij. Kljub temu obstaja nevarnost, da bi ob neustreznem načinu izvajanja paše prišlo do negativnih vplivov na vode, zato je potrebno zahtevo "Napajanje živine v vodotokih na za to določenih mestih in na kontroliran način brez pretiranih znakov poškodbe zemljišča" preoblikovati, za kar predlagamo omilitven ukrep za DKOP 4: Napajanje živine direktno v vodotokih ni dovoljeno.	
Gozdni habitatni tipi	Glede na Analizo ciljev in ukrepov Programa upravljanja območij Natura 2000 2015-2020 za obdobje 2015-2019, Sektor kmetijstvo (MKGP, 2020) so gozdni habitatni tipi na Natura območjih, vezani na sektor kmetijstva po PUN 2000 v obdobju poročanja (2013 – 2018), v dobrem stanju. S SN 2023 – 2027 se ne načrtujejo nobene bistvene spremembe v obsegu kmetijskih in gozdnih površin. Analiza (MKGP, 2020) je pokazala, da se je odstotek gozda na območjih Natura 2000, kjer so po PUN določeni ukrepi za sektor kmetijstva, v obdobju 2009 – 2020 povečal za 0,80 %. Glede na poročilo po 17. členu Direktive o habitatih so številni gozdni habitati v slabem stanju (glej tudi Tabela 2). SN 2023 – 2027 vsebuje nekatere intervencije, ki se nanašajo na gozdne površine. Namen IRP6 (Naložbe v ureditev gozdne infrastrukture) in IRP7 (Naložbe v nakup nove mehanizacije in opreme za delo v gozdu) je odpiranje gozda za boljšo dostopnost do vseh gozdnih površin, ne samo tistih, ki so glede na PUN vezani na sektor kmetijstva. Namen investicij je, da se lastnike gozda spodbudi k večji skrbi za gozdni prostor. V preteklih letih je namreč prišlo do več naravnih nesreč (npr. vetrolom, žledolom), po katerih ni prišlo do ustreznega čiščenja gozda, kar je imelo za posledico razvoj podlubnikov in uničenja dreves. Gospodarjenje z gozdovi se v Sloveniji izvaja na podlagi gozdnogospodarskih načrtov posameznih gozdnogospodarskih območij (GGN GGO), gozdnogospodarskih načrtov gozdnogospodarskih enot (GGN GGE) ter gozdnogojitvenih načrtov (izvedbeni načrt splošnega dela GGN GGE). Poglavitni cilj gozdnogospodarskega načrtovanja ter priprave vseh vrst načrtov je opis stanja gozdov, njihovih razvojnih teženj, vključno z analizo uspešnosti pretekega gospodarjenja, ter določitev ciljev ter ukrepov za doseganje zastavljenih ciljev. Cilji gospodarjenja z gozdom, ki jih omenjeni načrti zasledujejo, so pospeševanje tako lesnoproizvodnih funkcij gozdov, kot vseh ekoloških ter socialnih funkcij. V postopku izdelave načrtov Zavod za gozdove, kot pripravljavec načrtov, sodeluje tudi z organizacijami, pristojnimi za varstvo narave. Gozdovi, ki so opredeljeni kot gozdovi s posebnim namenom, ter vsi gozdovi, ki se nahajajo na območjih Natura 2000, so deležni še posebne pozornosti, kar pomeni, da se	Nebistven vpliv zaradi izvedbe omilitvenih ukrepov (C)

Skupina habitatnih tipov	Vpliv na varstvene cilje	Ocena vpliva
	tu vse naravovarstvene usmeritve in načrtovani ukrepi še posebej skrbno preučijo, upoštevajo tudi širše interese ohranjanja narave. Načrti vključujejo vse gozdove v republiki Sloveniji, ne glede na njihovo lastništvo, in ob upoštevanju posebnosti na posameznih območjih. Slednje tako vključujejo tudi zahteve, ki izhajajo iz PUN. V GGN so tako opredeljene območje ter površine gozdov, kjer se ohranja stara biomasa, lokacija in obseg ekocelic, ... V okviru gozdno gospodarskega načrtovanja gospodarjenja z gozdom se načrtujejo tudi gozdne prometnice, kamor skladno z Zakonom o gozdovih uvrščamo gozdne ceste, vlake ter stalne žičnice. V okviru GGN GGO se ne opredeljuje točnih lokacij gozdnih prometnic, vendar se le navede oziroma nakaže tista območja gozdov, ki bi jih bilo potrebno odpreti glede na njihovo starost. Točne lokacije gozdnih cest in vlak se natančno opredelijo v izvedbenem načrtu, v okviru katerega se pridobijo vsa potrebna soglasja nosilcev urejanja prostora. V primeru, da je predviden potek gozdnih cest preko območij z naravovarstvenim statusom, je pred izdajo dovoljenja za gradnjo vlake ali gozdne ceste potrebno pridobiti soglasje organizacije, pristojne za varstvo narave. Trenutno (začeto v letu 2021) poteka postopek celovite presoje vplivov na okolje za GGN vseh 14 GGO, kjer se na strateški ravni presoja tudi umeščanje gozdnih prometnic v območja z naravovarstvenim statusom. Z odpiranjem gozdov z gozdnimi prometnicami je povezana tudi odstranitev dela gozdnega prostora. Vse novo načrtovane gozdne prometnice morajo biti načrtovane in izvedene v skladu z določili gozdnogospodarskih načrtov ter na podlagi izvedbenih načrtov, zato ocenjujemo, da vpliv na gozd ter naravovarstveno pomembna območja ne bo bistven. Boljši dostop do sedaj nedostopnih gozdnih površin bo predvidoma začasno povečal posek gozda na teh površinah. Z namenom zmanjšanja vpliva na gozdne habitate ter ohranjanja neproizvodnih funkcij gozdov smo podali omilitveni ukrep: Pri načrtovanju in izvedbi odpiranja gozdov, ki so z vidika gozdarstva pomanjkljivo odprti z gozdnimi cestami in so prikazani na karti Zasnove gozdne infrastrukture v prostorskem delu območnih gozdnogospodarskih načrtov, je obvezno treba spoštovati omejitve, ki izhajajo z vidika drugih funkcij gozdov. Še posebno pozornost je potrebno posvetiti umeščanju negrajenih gozdnih vlak na območjih z naravovarstvenim statusom, zato je podan omilitveni ukrep: Na območjih z naravovarstvenim statusom naj se tudi pred vzpostavitvijo negrajenih gozdnih vlak, pridobi strokovno mnenje ZRSVN Dokler se bo gospodarjenje na teh površinah izvajalo v skladu z GGN ocenjujemo, da negativnih vplivov na gozdne habitatne tipe ne bo. IRP15 (Naložbe v sanacijo in obnovo gozdov po naravnih nesrečah in neugodnih vremenskih razmerah) je namenjena obnovi poškodovanih gozdov po naravnih nesrečah. Ukrep je pozitiven z vidika, da se ne spodbuja več pogozdovanja s smreko, temveč se bolj upoštevajo rastiščni pogoji. Sanacije se izvajajo na podlagi načrta sanacije gozdov, ki jih pripravi Zavod za gozdove Slovenije na podlagi Zakona o gozdovih (U. l. RS, št. 30/93 z vsemi spremembami) in podzakonskih predpisih. Pravilnik o varstvu gozdov (Ur. l. RS, št. 114/09, 31/16, 52/22) v 38. členu predvideva, da se Zavod za gozdove, pri pripravi načrta sanacije z vidika doseganja ciljev ohranjanja narave, posvetuje z Zavodom Republike Slovenije za varstvo narave. Priporočamo, da se ta praksa ohranja tudi v prihodnje. Intervencija predvideva naravno obnovo gozda. Na območjih, kjer naravna obnova ne bo uspešna zaradi različnih vzrokov jo bo nadomestila umetna obnova s sajenjem rastiščem primernih sadik po vrstni sestavi in provenienčnem izvoru. Obnova bo morala biti izvedena v skladu z biotski raznovrstnosti prijaznimi praksami, ki povečujejo raznolikost, kakovost in odpornost gozdnih ekosistemov. Za zagotavljanje slednjega predlagamo omilitveni ukrep: Pri sanaciji gozda naj se uporabijo sadike s seznama drevesnih	

Skupina habitatnih tipov	Vpliv na varstvene cilje	Ocena vpliva
	vrst in umetnih križancev, ki ga določa Odredba o seznamu drevesnih vrst in umetnih križancev (Ur. l. RS, št. 4/10). Pri sanacijah in obnovi gozdov po naravnih nesrečah lahko pride tudi do vzpostavitve novih gozdnih cest, zato sta podana omilitvena ukrepa, kot to velja za IRP6. IRP9 (Naložbe v ustanovitev in razvoj gozdnega drevesničarstva): Gozdno drevesničarstvo je pomembno saj si država lahko na ta način zagotovi avtohton material za sanacijo poškodovanih površin in za obnovo gozda. Pri sanacijah s sadikami bi bilo smiselno presoditi, ali ne bi bilo bolje, da se kakšen del gozda pusti ne saniran in se prepusti naravni sukcesiji. To se lahko presodi v okviru sanacijskega načrta s strani organizacije, pristojne za ohranjanje narave. Ocenjujemo, da so intervencije v SN 2023 – 2027 načrtovane tako, da bistvenih negativnih vplivov kmetijstva na gozdne habitate ne bo ob upoštevanju, da se (1) Gozdne ceste, grajene gozdne vlake ali stalne žičnice načrtujejo na varovanih območjih gradijo po pridobitvi naravovarstveno soglasje v skladu z veljavno zakonodajo. (2) Vse aktivnosti povezane z urejanjem novih gozdnih prometnic in vlak morajo biti usklajene z veljavnimi GGN. (3) Vzgoja drevesnih vrst v drevesnicah bo omejena na seznam drevesnih vrst in umetnih križancev, ki ga določa Odredba o seznamu drevesnih vrst in umetnih križancev (Ur. l. RS, št. 4/10). (4) V primeru sanacije gozdov po naravnih ujmah se sanacijske načrte uskladi z organizacijo, pristojno za ohranjanje narave, kot to določa četrti odstavek 38. člena Pravilnika o varstvu gozdov (Ur. l. RS, št. 114/09, 31/16, 52/22). (5) Pri sanaciji gozda se uporabijo sadike s seznama drevesnih vrst in umetnih križancev, ki ga določa Odredba o seznamu drevesnih vrst in umetnih križancev (Ur. l. RS, št. 4/10).	
Resave	Glede na poročilo o izvajanju ukrepov po Direktivi o habitatih so ti habitatni tipi v dobrem stanju. Ocenjujemo, da so intervencije v SN 2023 – 2027 načrtovane tako, da negativnih vplivov kmetijstva na habitate resav ne bo, kar bo pozitivno vplivalo na varstvene cilje območij Natura.	Nebistven vpliv (B)
Travišča	S SN 2023 – 2027 se ne načrtujejo nobene bistvene spremembe v obsegu kmetijskih in gozdnih površin. Analiza (MKGP, 2020) je pokazala, da se je delež travinja na območjih Natura 2000, kjer so po PUN določeni ukrepi za sektor kmetijstva, v obdobju 2009-2020 zmanjšal za 5,57 %. Kot največja grožnja in pritisk na te habitate je bilo prepoznano zaraščanje kmetijske krajine, gnojenje z živinskimi gnojili in prepašenost. Ukrepi za upravljanje kmetijskih zemljišč obstoječega PRP se zaradi več razlogov niso izkazali za uspešne (npr. slab vpis kmetov na ponujene operacije zaradi neustreznega finančnega vrednotenja ciljnih naravovarstvenih operacij KOPOP, neekonomičnost zagotavljanja ekoloških potreb vrst ter pomanjkanje tehnologij in znanj o sonaravni kmetijski rabi). SN 2023 – 2027 predvideva okrepljeno pogojenost ter druge osnovne standarde za trajno travinje, ki med drugim vključuje DKOP 9 – prepoved spreminjanja ali preoravanja vseh trajnih travinj na območju, ki je določeno kot okoljsko občutljivo na Natura 2000. Glede na prejšnji PRP (obseg OOTT je znašal ca. 23.000 ha) se pripravlja povečanje obsega teh površin – območje OOTT bo bistveno obširnejše, vsebovalo bo več hektarjev trajnih travnikov. Intervencije, ki imajo namen ohranjanja travinja (v sklopu spodbujanja kmetijskih praks, ki so usmerjene v ohranjanje biotske raznovrstnosti) so: IRP17 (Naložbe v učinkovito rabo dušikovih gnojil), IRP18 (Kmetijsko-okoljska-podnebna plačila), INP8 (Shema za podnebje in okolje), IRP20 (Plačila Natura 2000), IRP21 (Naložbe v nakup kmetijske mehanizacije in opreme za upravljanje traviščnih habitatov ter za optimalno uporabo hranil in trajnostno rabo FSS), IRP22 (Neproizvodne naložbe, povezane z izvajanjem naravovarstvenih podintervencij SN 2023 – 2027), IRP27 (Biotično varstvo rastlin), IRP28 (Dobrobit živali). Slednja intervencija je pozitivna za travišča predvsem s stališča spodbujanja paše, ki preprečuje zaraščanje travinja. Paša po drugi strani predstavlja problem zaradi nevarnosti	Nebistven vpliv zaradi izvedbe omilitvenih ukrepov (C)

Skupina habitatnih tipov	Vpliv na varstvene cilje	Ocena vpliva
	prepašenosti. Mnoga gospodarstva so iz gospodarskih razlogov prešla na izključno hlevsko rejo. IRP28 spodbuja rejce, ki ohranjajo pašno rejo ali s pašno rejo začenjajo na območjih, kjer je travinje prevladujoča oblika krme. O nevarnostih paše smo podrobneje pisali pri opisu intervencije IRP3 v poglavju 5. Številne intervencije SN 2023 – 2027 so bile načrtovane z namenom ohranjanja in izkoriščanja travinja: IRP1 (Plačilo za naravne ali druge omejitve), INP3 (Proizvodno vezano plačilo za rejo drobnice), INP4 (Proizvodno vezano plačilo za rejo govedu), INP5 (Proizvodno vezano plačilo za krave dojilje), INP6 (Proizvodno vezano plačilo za mleko v gorskih območjih). Vsem je skupno, da spodbujajo obdelanost kmetijskih površin na površinah OMD preko nadomestil za izpad dohodka. Več kot polovica vseh kmetijskih zemljišč v Sloveniji spada v gorsko območje, kjer v strukturi rabe kmetijskih zemljišč večinski delež zaseda trajno travinje in kjer zaradi visoke nadmorske višine in strmega naklona kmetijskih zemljišč prevladujejo težji pridelovalni pogoji. Te površine se v veliki večini zaraščajo zaradi opuščanja kmetijske rabe. Prevladujoč travniški svet lahko med drugim izkoristijo travojede živali. Intervencije INP3 – INP6 so posledica spodbujanja sektorjev v težavah. Kot pozitiven vidik intervencij je bila prepoznana možnost izkoriščanja prednosti travinja in območij OMD, ki v Sloveniji prevladujejo. Te površine se opuščajo, ker je živinoreja v ravninskih in nižinskih delih lažja in bolj donosna. Z intervencijami se predvideva, da se bo živinoreja ohranila na območjih OMD. Kot potencialen negativen vidik je bila prepoznana nevarnost prepašenosti. Iz narave zgoraj opisanih intervencij izhaja, da se bo spodbujala paša na površinah, kjer se že izvaja oziroma se je v preteklosti opustila, pa bi bilo dobro da se znova vzpostavi, da se prepreči zaraščanje. Paša se spodbuja na površinah, kjer je intenzivna njivska pridelava nemogoča, zato tudi prevelikih obremenitev ne pričakujemo. Obstoječa praksa je, da se na travnikih kjer je možno vpisati KOPOP operacije MET in VTR, ne sme izvajati paša v okviru dobrobiti živali. Glede na to, da je vključevanje v KOPOP intervencije prostovoljno, ni nujno, da se paša na teh površinah ne bo izvajala. Kljub temu pa še vedno velja, da če so površine primerne za vključitev v KOPOP intervencijo pa se vanjo ne vključijo, se ne morejo vključiti v intervencijo za dobrobit živali. Za preprečevanje negativnih strani paše predlagamo naslednje omilitvene ukrepe: (1) Po tri letnem izvajanju intervencij INP3 – INP6 naj se naredi natančna analiza izvajanja teh ukrepov ter vrednoti njihov učinek na obseg proizvodnje ter vplive na naravo. V kolikor se ugotovijo negativni vplivi je treba nadaljnje izvajanje ukrepov prilagoditi na način, da bodo škodljivi vplivi zmanjšani ali pa se intervencije prenehajo izvajati. (2) Intervencija Dobrobit živali se na območjih, kjer je možno izvajati tudi ciljne naravovarstvene ukrepe (HAB, HABM, VTR, MET, STE, Barja in močvirja, Kraški travniki in pašniki) lahko izvaja samo pod pogojem, da se izvajanje DŽ v celoti prilagodi izvajanju ciljnih naravovarstvenih KOPOP intervencij. Pogoj velja za vse površine, ki ležijo na conah potencialnega vpisa, ne glede na to, ali se na površini kateri od zgoraj naštetih KOPOP-ov izvaja. Na zavarovanih območjih paša ne bo dovoljena oz. bo časovno omejena, kjer bodo površine vključene v IRP33 (Izvajanje izbranih ukrepov na zavarovanih območjih). Poleg tega so kmetje opozorjeni, katere omejitve ležijo na njihovih GERK-ih, preden se odločijo za prijavo na intervencije. Če so na določenem GERK-u omejitve, ki so posledica območja Natura 2000 ali zavarovanega območja, je to treba upoštevati. V skladu s temi omejitvami se izbere, katere intervencije so na voljo. Če je treba zaradi različnih omejitev prilagoditi kmetovanje, so na voljo različne intervencije, ki lahko pokrijejo izpad tega dohodka (npr. IRP33, IRP20). Zahteve za trajno travinje v okviru SOPO predvidevajo omejitve glede intenzivnosti rabe travinja z omejevanjem št. košenj in paše ter prepovedjo	

Skupina habitatnih tipov	Vpliv na varstvene cilje	Ocena vpliva
	mulčenja, uporabe mineralnih gnojil in FFS. V okviru KOPOP pa je predvideno datumsko omejevanje izvajanje košnje in/ali paše, kar je pomembno z vidika ohranjanja vrst in habitatnih tipov, vezanih na kmetijsko krajino; način izvajanja košnje (npr. mozaična košnja, košnja od sredine navzven, z zunanjih robov navznoter) in spravila trave (npr. zahteva se spravilo travinja po košnji, spravilo v obliki mrve brez povijanja v plastične folije); pripravo načrta košnje/paše; zahtevo po nepokošenem pasu travnika, s čimer se zagotavlja zatočišče za določene vrste živali; spodbujanje nadzorovanega načina paše (slednjo tudi omejujejo ali celo prepovedujejo, s čimer se preprečuje pregaženost travnikov, uničenje travne ruše, presežek dušika, se zahteva čistilna košnja po koncu paše); uvajanje omejitve obtežbe z živino. Te vsebine ocenjujemo kot pozitivne. DKOP 9 standard predvideva prepoved spreminjanje ali preoravanja vseh trajnih travinj na območju, ki je določeno kot okoljsko občutljivo na območjih Natura 2000. Za uspeh varovanja OOTT je ključno redno spremljanje teh površin in po potrebi prilagajanje dejavnosti, ki se izvajajo na teh površinah. Da se travišča ne bodo intenzivirala, naslavlja intervencije v sklopu SOPO in KOPOP (npr. IRP18 A.1 (Posebni traviščni habitat), IRP18 A.2 (Traviščni habitat), IRP18 A.4 (Mokrotni traviščni habitat), INP8 1 (Ekstenzivno travinje)). Ekološko kmetijstvo je oblika kmetovanja, kjer se celostno dopolnjujeta rastlinska pridelava in reja živali in s tem sledenje naravnim metodam in kroženju snovi v naravi. Ob pridelavi visoko kakovostne in varne hrane ekološko kmetijstvo pomeni trajnostno gospodarjenje z naravnimi viri ter uveljavljanje načela dobrobiti živali. Kljub temu je potrebno poudariti, da gre bolj za okoljski, kot naravovarstveni ukrep. Površine zemljišč, namenjene ekološkemu kmetovanju, so se v obdobju 1999–2019 povečale z 2.400 ha na 49.638 ha oziroma z 0,5 % na 10,3 % vseh kmetijskih zemljišč v uporabi (KZU). V strukturi kmetijskih zemljišč z ekološkim kmetovanjem močno prevladuje trajno travinje (leta 2019: 81 %), kar kaže na to, da se za prehod v tovrstno pridelavo odločajo predvsem živinorejska gospodarstva. Cilj SN 2023 – 2027 je, da bi se obseg zemljišč, namenjenih ekološkemu kmetovanju, do leta 2027 dvignil na 18 % KZU. Temu so namenjene tudi intervencije: IRP4 (Naložbe v razvoj in dvig konkurenčnosti ter tržne naravnosti ekoloških kmetij), IRP10 (Spodbujanje kolektivnih oblik sodelovanja v kmetijskem in gozdarskem sektorju), IRP19 (Ekološko kmetovanje). Problematika ekološkega kmetovanja se kaže v tem, da se za enako količino produkta porabi več površin. Glede na prejšnji PRP se po novem ukinja izjema za preoravanje trajnega travinja (OOTT), ki je v preteklem planskem obdobju veljala za ekološke kmetije in za mlade kmete. V SV 2023 – 2027 je uveden DKOP 9 – prepoved spreminjanja ali preoravanja vseh trajnih travinj na območju, ki je določeno kot okoljsko občutljivo na Natura 2000. To je vsekakor pozitivno, a smiselno bi bilo, da se kalkulacije plačil oblikujejo tako, da kmete spodbujajo k izvajanju naravovarstveno prilagojenih kmetijskih praks in dosegajo sinergijske učinke z drugimi ukrepi. Za ohranjanje travnikov je zelo pomembno upravljanje nekega območja. V okviru podintervencij KOPOP (IRP18) SN 2023 – 2027 predvideva upravljavsko shemo (A) s predpisanimi praksami upravljanja, ki vključuje posebne traviščne habitate (A.1), traviščne habitate metuljev (A.2). Opisano je ciljno namenjeno ohranjanju kvalifikacijskih travniških habitatnih tipov območij Natura 2000 in ohranjanje travnikov, ki so vrstno raznoliki in pestri. SN 2023 – 2027 prvič uvaja intervencijo izključno za območja Natura: IRP20 (Plačila Natura 2000). Gre za pilotno obliko financiranja na omejenem obsegu površin, ki je predvidena na izbranih traviščnih habitatih Ljubljanskega barja, Planinskega polja, Goriškega in 20 mokrotnih travnikov različnih območij Natura 2000. Od uspešnosti pilotnega projekta bodo odvisne podobne	

Skupina habitatnih tipov	Vpliv na varstvene cilje	Ocena vpliva
	intervencije v prihodnje, zato predlagamo omilitveni ukrep: Intervencija Natura 2000 plačila se mora začeti izvajati v letu 2023, zato je treba do takrat urediti vse administrativno-pravne podlage, ki bodo zagotovile njeno izvajanje. Določitev površin na katerih je potrebno izvajati intervencijo Natura 2000 plačila mora temeljiti na dejanskih potrebah, ne ozirajoč se na ocenjeno vrednost 1.200 ha. Do podpore v okviru IRP5 (Izvedba agromelioracij in komasacij kmetijskih zemljišč) so upravičene naložbe s pravnomočno odločbo o uvedbi agromelioracije na komasacijskem območju, v skladu s predpisi, ki urejajo kmetijska zemljišča. Pogoji za izdajo odločbe je pridobitev vseh soglasij in dovoljenj s strani pristojnih organov, če območje agromelioracije leži na območjih varovanj in omejitev po posebnih predpisih. Za vsak poseg v okolje, mora biti skladno s predpisom, ki ureja posege v okolje, za katere je treba izvesti presojo vplivov na okolje, izvedena tudi presoja vplivov na okolje oziroma predhodni postopek, če so preseženi pragovi, določeni v tem predpisu. Za vse te operacije je potrebno tudi v prihodnje ohraniti zahtevo, da se na naravovarstveno pomembnih območjih lahko izvedejo samo po pridobitvi ustreznih naravovarstvenih soglasij. Eden od pomembnih razlogov, da se kmetje v preteklem obdobju niso vključevali v ukrepe, je bilo nepoznavanje oziroma nerazumevanje ukrepov. Odpravi tega sta namenjeni IRP31 (Podpora za projekte EIP ter razvojna partnerstva raziskovalnih institucij) in IRP32 (Izmenjava znanja in prenos informacij kmetovalcem in lastnikom gozdov ter usposabljanje svetovalcev). Obe bosta pripomogli k spodbujanju trajnostnega razvoja in uvajanju kmetijskih praks na področju varstva biotske raznovrstnosti (kar vključuje tudi travinje). Z namenom povečanja pomena obeh intervencij z naslova ohranjanja biotske pestrosti je podan omilitveni ukrep za IRP31: Pri intervenciji EIP mora biti med tematikami, ki se jih naslavlja tudi področje narave in biotske pestrosti. Vsako področje mora imeti opredeljene prednostno določene teme in prednostno se podprejo projekti, ki te teme obravnavajo. Za IRP32 je podan ukrep: Pri izvajanju ukrepa Svetovanje in prenos znanja je potrebno zagotoviti usposabljanja svetovalcev, neposreden prenos strokovnega znanja strokovnjakov s področja naravovarstvene stroke na končne upravičence (kmete), ter zagotoviti ustrezno/zadostno promocijo in izobraževanje o ukrepih SN, ki prispevajo k naravovarstvenim ciljem. IRP33 (Izvajanje ukrepov iz načrtov upravljanja zavarovanih območij) predvideva, da je vodilni partner pogodbenega partnerstva upravljavec širšega oziroma ožjega zavarovanega območja. Vodilni partner pogodbenega partnerstva mora skladno z aktom o zavarovanju upravljati širše oziroma ožje zavarovano območje. Pogoji za zavarovano območje, vsebina in način potrditve projekta ter ostali pogoji se bodo podrobneje določili z nacionalnim predpisom. Ocenjujemo, da so intervencije v SN 2023 – 2027 v glavnem načrtovane tako, da se bodo ob upoštevanju omilitvenih ukrepov in priporočil negativni vplivi kmetijstva na traviščne habitate zmanjševali, kar bo pozitivno vplivalo na varstvene cilje območij Natura.	
Barja in močvirja	V Sloveniji je z upoštevanjem barjanskih habitatnih tipov (HT 7110, 7210, 7230, 7140 in 7150) mogoče kot barja določiti površine velike 188,4 km², kar predstavlja 0,02 % deleža površine negozdne Slovenije. Neugodno stanje ohranjenosti je predvsem posledica različnih stopenj zaraščanja, paše in stika barjanskih habitatnih tipov s habitatnimi tipi kmetijske kulturne krajine. Neugodno stanje ohranjenosti pa je povezano tudi s prisotnostjo ruderalnih in tujerodnih invazivnih vrst. Po podatkih Poročanja po 17. členu Direktive o habitatih sta v najbolj kritičnem stanju habitatna tipa 7210 (Karbonatna nizka barja z navadno reziko (<i>Cladium mariscus</i>) in vrstami zveze <i>Caricion davallianae</i>) in 7230 (Bazična nizka barja).	Nebistven vpliv (B)

Skupina habitatnih tipov	Vpliv na varstvene cilje	Ocena vpliva
	V sklopu okrepljene pogojenosti ter drugih osnovnih standardov je za trajno travinje predvideno upoštevanje DKOP 2 – ohranjanje mokrišč in šotišč. Priprava sloja mokrišč in šotišč je predvideno do leta 2024. Najmanjša zaščita travniške površine (travniki in travniške površine trajnih nasadov) na območju mokrišč in šotišč predvidena v sklopu DKOP 2 prepoved preoravanja ali požiganja, nasipavanja ali kakršnegakoli poseganja v zgornjo plast zemljišča /travno rušo. Zaraščanje teh površin ni dovoljeno. Njivske površine in površine trajnih nasadov na območju mokrišč in šotišč so obdelane plitvo. Prepovedano jih je požigati ali nasipavati. Prepovedano je izkopavanje / izkoriščanje šote. Površine na območju mokrišč in šotišč so obdelane vsaj enkrat na tri leta, vendar pa je treba izvajati ukrepe za omejitev širjenja tujerodnih rastlin z invazivnim potencialom in ukrepe za preprečitev širjenja zaraščanja. Prepovedano je izsuševanje in spreminjanje vodnih režimov. Vzdrževanje osuševalnih sistemov se izvaja v skladu z letnim programom vzdrževanja, ki ga pripravi Državna javna služba oziroma se vzdržujejo na način, da se ohrani mokrotni značaj površin. Na območju mokrišč in šotišč je prepovedano gnojenje trajnih travnikov. Na kmetijskih površinah znotraj območja mokrišč in šotišč je prepovedana reja na prostem. Ohranjanje mokrišč in šotišč je predvideno tudi v IRP18, podintervencija A.5 (Ohranjanje mokrišč in barij), ki med drugim predpisuje, da so paša, gnojenje in uporaba FFS prepovedani čez celo leto. Ocenjujemo, da so intervencije v SN 2023 – 2027 načrtovane tako, da se bodo negativni vplivi kmetijstva na barja in močvirja zmanjševali, kar bo pozitivno vplivalo na varstvene cilje območij Natura 2000.	

5.3 Vpliv SN 2023 – 2027 na doseganje varstvenih ciljev za kvalifikacijske vrste območij Natura

V tem poglavju podajamo oceno ugotovljenih vplivov intervencij SN 2023 – 2027 na skupine kvalifikacijskih vrst glede na opredeljene varstvene cilje. SN 2023 – 2027 nima opredeljenih konkretnih posegov, zato presoja ni bila mogoča na način, kot ga predvideva Pravilnik o presoji sprejemljivosti vplivov izvedbe planov in posegov v naravo na varovana območja (podajanje ocen v obliki matrik). Ocene vpliva načrta smo podali na strateški ravni, ki je bolj splošna. Vplive smo ocenjevali na podlagi opisov intervencij, ki so podane v SN 2023 – 2027 (december 2021). V nadaljevanju podajamo vpliv na skupine vrst, kot so obravnavani v Analizi (MKGP, 2020).

Tabela 13: Vpliv SN 2023 – 2027 na varstvene cilje kvalifikacijskih vrst območij Natura

Skupina habitatnih tipov	Vpliv na varstvene cilje	Ocena vpliva
Sesalci	S SN 2023 – 2027 se ne načrtujejo nobene bistvene spremembe v obsegu kmetijskih in gozdnih površin. Analiza (MKGP, 2020) je pokazala, da se je delež travinja na območjih Natura 2000, kjer so po PUN določeni ukrepi za sektor kmetijstva, v obdobju 2009-2020 zmanjšal za 5,57 %, delež njiv in trajnih nasadov se je zmanjšal za 1,22 %, delež zaraščenih površin in gozda pa se je povečal za 0,80 %. Za sesalce kot zelo mobilne vrste te spremembe niso tako zelo bistvene. Za sesalce so kot življenjski prostor bolj primerne mozaične površine, kjer se prepletajo kmetijske in gozdne površine (oziroma vsaj mejice). Vsaka zemljiška operacija (agromelioracija, komasacija, namakanje) načrtovana na varovanih območjih bo presojana v skladu s Pravilnikom o presoji sprejemljivosti vplivov izvedbe planov in posegov v naravo na varovana območja, zato na strateškem nivoju negativnih vplivov te intervencije ne pričakujemo. V sklopu okrepljene pogojenosti ter drugih osnovnih standardov je za trajno travinje in njive predvideno upoštevanje DKOP 8 – v povezavi z minimalnim	Nebistven vpliv pod pogoji (ob izvedbi omilitvenih ukrepov) (C)

Skupina habitatnih tipov	Vpliv na varstvene cilje	Ocena vpliva
	deležem ornih kmetijskih zemljišč, ki mora biti namenjen neproduktivnim značilnostim ali področjem. Med neproizvodne značilnosti sodijo: krajinske značilnosti (mejice, lesna vegetacija (posamična drevesa, drevoredi, skupine dreves), male vodne prvine (kali), terase, suhozidi), praha (negovana, s predpisanim načinom vzdrževanja), dosevki (s faktorjem uteži 0,3), rastline ki vežejo dušik, obračališča, jarki, kolovozi, ki so del GERK-a. Kmetijska gospodarstva z 10 ha ali manj ornih površin so izvzeta iz zahteve za upoštevanje minimalnega deleža kmetijskih zemljišč namenjen neproduktivnim značilnostim ali področjem. Ukrep je nadaljevanje obstoječe prakse, ki se je izvajala v sklopu zelene komponente. Evropsko sodišče ocenjuje, da je ozelenitev privedla do spremembe kmetijskih praks na samo približno 5 % vseh kmetijskih zemljišč v EU (https://op.europa.eu/webpub/eca/special-reports/greening-21-2017/sl/). Iz Analize (MKGP, 2020) izhaja, da je bil glavni problem ne izboljšanja stanja v Sloveniji, premajhen obseg vključevanja v KOPOP ukrepe v prejšnjem programskem obdobju. SN 2023 – 2027 predvideva INRP31, ki bo namenjena izmenjavi znanja in prenosu informacij kmetovalcem in lastnikom gozdov ter usposabljanju svetovalcev. Intervencijo bi bilo smiselno nadgraditi tako, da se poleg usposabljanja svetovalcev organizira tudi neposreden prenos strokovnega znanja s strokovnjakov s področja naravovarstvenih znanosti na končne upravičence. Več truda je potrebno vnesti v dejansko izvajanje naravovarstveno pomembnih intervencij na terenu. Iz Analize (MKGP, 2020) prav tako izhaja, da je bilo na območju Goriškega doseženo polno izvajanje PUN ukrepov na območjih, kjer je prišlo do intenzivnega sodelovanja upravljavcev zavarovanega območja s kmeti. Iz podatkov o obsegu ornih površin v Sloveniji (med 2015 in 2021) izhaja, da se število KMG z ornimi zemljišči zmanjšuje, medtem, ko se obseg ornih površin povečuje. To je najverjetneje posledica tega, da večji KMG prevzemajo manjše. To je vidno tudi iz podatkov, da se povečuje število KMG z ornimi površinami več kot 10 ha in da se povečuje povprečen obseg ornih površin na KMG. Površina ornih zemljišč na KMG z več kot 10 ha ornih zemljišč se je od leta 2015 povečala za 10.000 ha (iz 88.000 na 98.000 ha). S tega vidika bo več površin vključenih v obvezo za izvajanje ukrepa DKOP 8. Ohranjanje mejic je predvideno tudi v IRP18, podintervencija A.10 (Ohranjanje mejic), ki med drugim predpisuje, da se plačilo lahko uveljavlja za dolžino mejice najmanj dva metra, da dolžine mejice ni dovoljeno zmanjševati, da se mejico obrezuje in redči vsako drugo leto, da je obrezovanje mejice treba izvesti tako, da se mejica ne poškoduje in se ne prekine njene zveznosti, da se lahko izvaja na delu dolžine mejice, da se lokacija izvajanja v obdobju trajanja obveznosti ne sme spreminjati, da se izvaja se na območjih Natura 2000. SN 2023 – 2027 predvideva nekaj intervencij, ki bodo neposredno vplivale na gozdna zemljišča (IRP6, IRP7). Naložbe v novo gozdno infrastrukturo bo povezano s povečanim obsegom motenj v gozdu, kar lahko negativno vpliva na sesalce živeče v gozdu. V Sloveniji z gozdom upravljamo v skladu z GGN. S slednjimi se določa območja, ki se bodo izkoriščala in na kakšen način. Morebitne nove vlake na varovanih območjih morajo imeti izdano naravovarstveno soglasje. Intervencije so predvidene tudi za zmanjševanje uporabe gnojil (IRP17, IRP18, IRP20) in FFS (IRP21) in za varovanje tal in voda (npr.: INP8, IRP20, IRP22). Umetne snovi iz gnojil in FFS vstopajo v prehransko mrežo in se koncentrirajo. Kvalifikacijske vrste sesalcev so plenilci, ki najbolj čutijo posledice takšnih koncentracij strupov. Takšne intervencije so zato pozitivne. Zelo pozitivni sta tudi intervenciji IRP31 in IRP32, ki sta namenjeni prenosu znanja s strokovnjakov na svetovalce, ki bodo to znanje naprej prenašali na uporabnike. Nerazumevanje ukrepov SN 2023 – 2027 in ciljev območij Natura, je bil razlog, da se v preteklem obdobju kmetje niso vključevali v KOPOP ukrepe v obsegu, kot je bilo predvideno in zaželeno. Pričakuje se, da bo večja	

Skupina habitatnih tipov	Vpliv na varstvene cilje	Ocena vpliva
	informiranost kmetov pripomogla k njihovem večjemu vključevanju v ukrepe KOPOP. Številne intervencije SN 2023 – 2027 so bile načrtovane z namenom ohranjanja in izkoriščanja travinja ter spodbujanja pašništva: IRP1, INP3, INP4, INP5, INP6. Predlagane intervencije so pozitivne predvsem s stališča preprečevanja zaraščanja površin. Po drugi strani pa takšne investicije odpirajo nove možnosti za konflikte z velikimi zvermi. To ni nič novega, zato so predvidene tudi intervencije (IRP18, A.12), ki bodo namenjene sobivanju pašnih živali z velikimi zvermi in ohranjanju ugodnega stanja populacij velikih zveri (rjavega medveda in volka), kakor tudi kvalifikacijskih travniških habitatnih tipov in vrst na območjih Natura 2000. Pašništvo je zelo pozitivno za netopirje (predvsem velike podkovnjake), saj so vezani na žuželke na pašnikih (Flanders in Jones, 2009). Ocenjujemo, da so intervencije v SN 2023 – 2027 načrtovane tako, da se bodo negativni vplivi kmetijstva na sesalce zmanjševali, kar bo pozitivno vplivalo na varstvene cilje območij Natura. Kljub temu pri posameznih intervencijah predlagamo omilitvene ukrepe, ki bodo pripomogli k še boljšemu stanju.	
Plazilci	SN 2023 – 2027 je ohranjanje mejic (A.10) vključil v IRP18, ohranjanje krajinskih značilnosti pa v DKOP 8 (okrepljena pogojenost). To je za plazilce še posebej pomembno, saj jim takšne strukture v kmetijski krajini predstavljajo pomembne kopenske habitate. Intervencije so predvidene tudi za zmanjševanje uporabe gnojil (IRP17, IRP18, IRP20) in FFS (IRP21), kar bo imelo pozitiven vpliv na kvaliteto habitata. Podobno je z intervencijami, usmerjenimi v varovanje tal in voda (npr.: INP8, IRP20, IRP22). Zelo sta pozitivni tudi intervenciji IRP31 in IRP32, ki sta namenjeni prenosu znanja s strokovnjakov na svetovalce, ki bodo to znanje naprej prenašali na uporabnike. Številne intervencije SN 2023 – 2027 so bile načrtovane z namenom ohranjanja in izkoriščanjem travinja: IRP1, INP3 – INP6. Predlagane intervencije so pozitivne predvsem s stališča preprečevanja zaraščanja površin. Odprte površine so za plazilce bolj primerne. Ocenjujemo, da so intervencije v SN 2023 – 2027 načrtovane tako, da se bodo negativni vplivi kmetijstva na plazilce zmanjševali, kar bo pozitivno vplivalo na varstvene cilje območij Natura.	Nebistven vpliv (B)
Dvoživke	Iz Analize (MKGP, 2020) izhaja, da imajo pri vrstah najslabše stanje dvoživke. Izguba in degradacija habitatov, ki jih povzroča kmetijstvo skupaj s podnebnimi spremembami, sta med največjimi globalnimi grožnjami za dvoživke. SN 2023 – 2027 v okviru intervencije IRP18 (A.5) predvideva varstvo mokrišč in barij, ki med drugim predpisuje, da so paša, gnojenje in uporaba fitofarmaceutskih sredstev prepovedani čez celo leto, kar bo pozitivno za dvoživke. V sklopu okrepljene pogojenosti ter drugih osnovnih standardov je za trajno travinje predvideno upoštevanje DKOP 2 – ohranjanje mokrišč in šotišč. DKOP 4 – predstavlja nevarnost za vode in priobalna zemljišča v primeru neprimerne načina izvajanja paše (o tem podrobneje pišemo v poglavju 5). Načrt prav tako predvideva številne intervencije, ki bodo podpirale razširitev in nadgradnjo površin z ekološkim kmetovanjem. Čeprav intervencije, ki spodbujajo ekološko kmetovanje v prvi vrsti naslavljajo okoljske cilje, pa varovanje vode (preko npr. zmanjšane uporabe FFS in gnojil) posredno pozitivno vpliva tudi na dvoživke. SN 2023 – 2027 je ohranjanje mejic (A.6) vključil v IRP17, ohranjanje krajinskih značilnosti pa v DKOP 8 (okrepljena pogojenost). Intervencije so predvidene tudi za zmanjševanje uporabe gnojil (IRP16, IRP17, IRP19) in FFS (IRP20). SN 2023 – 2027 številne intervencije usmerja v varovanje tal in voda (npr.: INP8, IRP19, IRP21). Zato sta zelo pozitivni tudi intervenciji IRP30 in IRP31, ki sta namenjeni prenosu znanja s strokovnjakov na svetovalce, ki bodo to znanje naprej prenašali na uporabnike. Raziskave kažejo, da so negativni učinki kmetijstva potencirani z učinki	Nebistven vpliv pod pogoji (ob izvedbi omilitvenih ukrepov) (C)

Skupina habitatnih tipov	Vpliv na varstvene cilje	Ocena vpliva
	podnebnih sprememb. SN 2023 – 2027 predvideva intervencije, ki naj bi usmerjale kmetijstvo v večjo odpornost na podnebne spremembe na način, da bi zmanjševale vzroke za te spremembe. Ocenjujemo, da so intervencije v SN 2023 – 2027 načrtovane tako, da se bodo ob upoštevanju omilitvenih ukrepov negativni vplivi kmetijstva na dvoživke zmanjševali, kar bo pozitivno vplivalo na varstvene cilje območij Natura.	
Ribe in obloustke	SN 2023 – 2027 predvideva intervencije za zmanjševanje uporabe gnojil (IRP16, IRP17, IRP19) in FFS (IRP20), kar bo imelo pozitiven vpliv na kvaliteto voda. SN 2023 – 2027 številne intervencije usmerja v varovanje tal in voda. Zato sta zelo pozitivni tudi intervenciji IRP30 in IRP31, ki sta namenjeni prenosu znanja s strokovnjakov na svetovalce, ki bodo to znanje naprej prenašali na uporabnike. Podobno kot pri dvoživkah tudi pri ribah DKOP 4 – predstavlja nevarnost za vode in priobalna zemljišča v primeru neprimerne načina izvajanja paše (o tem podrobneje pišemo v poglavju 5). SN 2023 – 2027 predvideva tudi izvedbo agromelioracij in komasacij (IRP5) ter intervencije, povezane z namakanjem (IRP12 in IRP13). Vsako spreminjanje prispevnega območja nekega vodotoka ima neposreden vpliv na vodotok in živali v njem. Vse zemljiške operacije (namakanje, agromelioracije, komasacije) bodo pred uvedbo pridobile predpisana soglasja ali dovoljenja pristojnih organov, če se predlaga uvedba zemljiške operacije na območjih varovanj in omejitev po posebnih predpisih. Za vsak poseg v okolje, mora biti skladno s predpisom, ki ureja posege v okolje, za katere je treba izvesti presojo vplivov na okolje, izvedena tudi presoja vplivov na okolje oziroma predhodni postopek, če so preseženi pragovi, določeni v tem predpisu. Za vse te operacije je potrebno tudi v prihodnje ohraniti zahtevo, da se na naravovarstveno pomembnih območjih lahko izvedejo samo po pridobitvi ustreznih naravovarstvenih soglasij. Ocenjujemo, da so intervencije v SN 2023 – 2027 načrtovane tako, da se bodo negativni vplivi kmetijstva na ribe in obloustke ob upoštevanju omilitvenih ukrepov zmanjševali, kar bo pozitivno vplivalo na varstvene cilje območij Natura.	Nebistven vpliv pod pogoji (ob izvedbi omilitvenih ukrepov) (C)
Členonožci	SN 2023 – 2027 je ohranjanje mejic (A.6) vključil v IRP17. Intervencije so predvidene tudi za ohranjanje travnišč in zmanjševanje uporabe gnojil in FFS. SN 2023 – 2027 številne intervencije usmerja v varovanje tal in voda. Vse te intervencije pozitivno prispevajo k ohranjanju kvalitetnega habitata za vrste te skupine. Nasprotno bi potencialno negativen vpliv na njihov življenjski prostor lahko predstavljala intervencija IRP5 ter intervencije, povezane z namakanjem (IRP12 in IRP13). Vsako spreminjanje prispevnega območja nekega vodotoka ima neposreden vpliv na vodotok in živali v njem. Vse zemljiške operacije (namakanje, agromelioracije, komasacije) bodo pred uvedbo pridobile predpisana soglasja ali dovoljenja pristojnih organov, če se predlaga uvedba zemljiške operacije na območjih varovanj in omejitev po posebnih predpisih. Vsaka zemljiška operacija, načrtovana na varovanih območjih, bo presojana v skladu s Pravilnikom o presoji sprejemljivosti vplivov izvedbe planov in posegov v naravo na varovana območja, zato na strateškem nivoju negativnih vplivov te intervencije ne pričakujemo. V vsakem primeru sta zelo pozitivni tudi intervenciji IRP30 in IRP31, ki sta namenjeni prenosu znanja s strokovnjakov na svetovalce, ki bodo to znanje naprej prenašali na uporabnike. Večja informiranost kmetov bo pripomogla k večjemu vključevanju v intervencije KOPOP. Pri vnosu gnojil v tla morajo vsa KMG upoštevati <i>Uredbo o varstvu voda pred onesnaževanjem z nitrati iz kmetijskih virov</i> . V skladu s to uredbo KMG pripravijo in izvajajo gnojilne načrte, ki zagotovijo, da ne pride do prekomernega obremenjevanja tal in voda. Ocenjujemo, da so intervencije v SN 2023 – 2027 načrtovane tako, da se bodo	Nebistven vpliv pod pogoji (ob izvedbi omilitvenih ukrepov) (C)

Skupina habitatnih tipov	Vpliv na varstvene cilje	Ocena vpliva
	negativni vplivi kmetijstva na členonožce ob upoštevanju omilitvenih ukrepov (opisani pri intervencijah v poglavju 5) zmanjševali, kar bo pozitivno vplivalo na varstvene cilje območij Natura.	
Mehkužci	Za to skupino velja praktično enako kot za skupino členonožcev in dvoživk ter rib. SN 2023 – 2027 je ohranjanje mejic (A.6) vključil v IRP17. Intervencije so predvidene tudi za ohranjanje travnišč in zmanjševanje uporabe gnojil in FFS. SN 2023 – 2027 številne intervencije usmerja v varovanje tla in voda. Zato sta zelo pozitivni tudi intervenciji IRP30 in IRP31, ki sta namenjeni prenosu znanja s strokovnjakov na svetovalce, ki bodo to znanje naprej prenašali na uporabnike. Odvzemanje vode za namakanje se izvaja po predhodno pridobljenem vodnem dovoljenju, ki za vsak posamezen primer vključuje podatek o ekološko sprejemljivem pretoku, ki ga je treba upoštevati. V nobenem primeru se pri obstoječih namakalnih sistemih ne odvzema toliko vode, kot je dovoljeno. Na vseh sistemih se odvzema manjša količina vode, kot jo določa vodno dovoljenje. Ocenjujemo, da so intervencije v SN 2023 – 2027 načrtovane tako, da se bodo negativni vplivi kmetijstva na mehkužce ob upoštevanju omilitvenih ukrepov zmanjševali, kar bo pozitivno vplivalo na varstvene cilje območij Natura.	Nebistven vpliv pod pogoji (ob izvedbi omilitvenih ukrepov) (C)
Rastline	Na vodne in kopenske rastline imajo pozitiven vpliv vse intervencije, ki so usmerjene v ohranjanje kvalitetnega stanja tal in vode (npr. intervencije za ohranjanje travnišč, intervencije za zmanjševanje uporabe gnojil in FFS). Za kopenske rastline so poleg intervencije, ki so usmerjene v ohranjanje travnišč, še posebej pomembne tudi intervencije, ki spodbujajo ekološko kmetijstvo (IRP4, IRP10, IRP11, IRP18) in intervencije, ki spodbujajo kmetijske prakse, usmerjene v ohranjanje biotske raznovrstnosti: IRP17, IRP18 INP8, IRP20, IRP21, IRP22, IRP27, IRP28 IRP29. Slednji dve intervenciji sta pozitivni za travne površine predvsem s stališča spodbujanja paše, ki preprečuje zaraščanje kmetijskih površin. Paša po drugi strani lahko predstavlja nevarnost zaradi prepasenosti ali zaradi povečanja vnosa dušika in s tem spreminjanja rastiščnih pogojev. SN 2023 – 2027 predvideva intervencije, ki bodo omejevale negativne vplive paše tako, da ponujajo nadomestila za izpad dohodka (IRP20, IRP33). Za presojo vplivov na rastline glej tudi presojo vplivov na travnišča. Ocenjujemo, da so intervencije v SN 2023 – 2027 načrtovane tako, da se bodo negativni vplivi kmetijstva na rastline ob upoštevanju omilitvenih ukrepov zmanjševali, kar bo pozitivno vplivalo na varstvene cilje območij Natura.	Nebistven vpliv pod pogoji (ob izvedbi omilitvenih ukrepov) (C)
Ptice	Kmetijske prakse so ključne za populacije ptic, ki gnezdijo v kmetijski krajini. To še posebej velja za travniške vrste. SN 2023 – 2027 tudi zaradi tega številne intervencije usmerja v ohranjanje travnišč. Takšne so npr. intervencije, ki spodbujajo ohranjanje travnišč in pašnikov v gorskih območjih, ki se v obstoječem stanju zaraščajo zaradi opuščanja kmetijske rabe. Takšne so tudi intervencije, ki spodbujajo kmetijske prakse, ki so usmerjene v ohranjanje biotske raznovrstnosti (IRP18, IRP19, INP8, IRP21, IRP22, IRP23, IRP28, IRP29. Pri tem je treba poudariti, da je od posamezne lokacije in vrste ptic na konkretni lokaciji odvisno, ali ima paša pozitiven ali negativen vpliv. Kmetijska dejavnost je v osnovi gospodarska dejavnost, kar pomeni, da je usmerjena v proizvodnjo in ekonomski donos. Kmetom izvajanje naravi prilagojenih kmetijskih praks, ki so praviloma ekstenzivne, zato pogosto ne gre v razvojni koncept kmetije. A četudi je kmetija usmerjena v intenzivno kmetovanje, se tudi na teh kmetijah najdejo slabše produktivne površine, na katerih bi se lahko izvajale prilagojene naravovarstvene kmetijske prakse (MKGP, 2020). S tega stališča je pozitivna intervencija IRP31, ki je usmerjena k iskanju inovativnih rešitev tudi na področju varovanja in spodbujanja biotske pestrosti. Ekološko kmetovanje je oblika, ki je zelo pozitivna s stališča ohranjanja kvalitetnih habitatov za ptice. Ekološke kmetije so tiste, na katerih je delež	Nebistven vpliv pod pogoji (ob izvedbi omilitvenih ukrepov) (C)

Skupina habitatnih tipov	Vpliv na varstvene cilje	Ocena vpliva
	travinja najvišji (81 % v letu 2019). Cilj SN 2023 – 2027 je, da bi se obseg zemljišč, namenjenih ekološkemu kmetovanju, do leta 2027 dvignil na 18 % KZU. Temu so namenjene tudi intervencije: IRP4, IRP10, IRP11, IRP19. V okviru podintervencij KOPOP SN 2023 – 2027 predvideva Shemo s predpisanimi praksami upravljanja (t.i. »management« shema) (A), ki vključuje posebne traviščne habitate (A.1), traviščne habitate metuljev (A.2), suhe kraške travnike in pašnike (A.6), visokodebelne travniške sadovnjake (A.7), strme travnike (A.8), ohranjanje mejic (A.10), planinsko pašo (A.13) in Upravljavsko-rezultatsko shemo (B), ki vključuje ukrep Habitat ptic vlažnih ekstenzivnih travnikov (B.1). Opisano je ciljno namenjeno ohranjanju kvalifikacijskih travniških habitatnih tipov in kvalifikacijskih vrst območij Natura 2000, vezanih na travnike (npr. rastline, metulji, ptice ipd.) in ohranjanje travnikov, ki so vrstno raznoliki in pestri. Intervencije, ki predvidevajo posege v gozd (IRP 6, IRP7) lahko vplivajo na gozdne vrste ptic, posebej specialiste. Pri pripravi GGN so zahteve gozdnih specialistov upoštevane. Vsa dela v gozdu se lahko izvajajo le če so usklajena z GGN. GGN so tudi okoljsko presojani. Ocenjujemo, da za gozdne ptice dodatni omilitveni ukrepi niso potrebni. V sklopu okrepljene pogojenosti ter drugih osnovnih standardov je za trajno travinje in njive predvideno upoštevanje DKOP 8 – v povezavi z minimalnim deležem ornih kmetijskih zemljišč, ki mora biti namenjen neproduktivnim značilnostim ali področjem. Med neproizvodne značilnosti sodijo: krajinske značilnosti (mejice, lesna vegetacija (posamična drevesa, drevoredi, skupine dreves), male vodne prvine (kali), terase, suhozidi), praha (negovana, s predpisanim načinom vzdrževanja), dosevky (s faktorjem uteži 0,3), rastline ki vežejo dušik, obračališča, jarki, kolovozi, ki so del GERK-a. Kmetijska gospodarstva z 10 ha ali manj ornih površin so izvzeta iz zahteve za upoštevanje minimalnega deleža kmetijskih zemljišč, namenjenega neproduktivnim značilnostim ali področjem. Vpliv ukrepa je podrobneje opisan pri razdelku o sesalcih. Ohranjanje mejic je predvideno tudi v IRP18, podintervencija A.10 (Ohranjanje mejic), ki med drugim predpisuje, da se plačilo lahko uveljavlja za dolžino mejice najmanj dva metra, da dolžine mejice ni dovoljeno zmanjševati, da se mejico obrezuje in redči vsako drugo leto, da je obrezovanje mejice treba izvesti tako, da se mejica ne poškoduje in se ne prekine njene zveznosti, da se lahko izvaja na delu dolžine mejice, da se lokacija izvajanja v obdobju trajanja obveznosti ne sme spreminjati, da se izvaja se na območjih Natura 2000. Izkušnje preteklega obdobja so pokazale, da sta intervenciji IRP31 in IRP32 zelo pomembni pri zagotavljanju izvajanja ukrepov KOPOP. Ravno nerazumevanje in neseznanjenost s temi operacijami so deležniki navedli kot razlog, da se vanje niso vključili v večjem obsegu. Težave se pojavljajo tudi pri dojemanju nepokošenih in delno pokošenih travniških površin. Deležniki jih prepogosto dojemajo kot 'zanemarjene' ali 'neurejene'. Problem je prisoten tudi drugod po EU. Ocenjujemo, da so intervencije v SN 2023 – 2027 načrtovane tako, da se bodo ob upoštevanju omilitvenih ukrepov (predlaganih za posamezne intervencije) negativni vplivi kmetijstva na ptice zmanjševali, kar bo pozitivno vplivalo na varstvene cilje območij Natura.	
Metulji	Metulji živijo v mreži lokalnih populacij, med katerimi se nekateri odrasli osebki izmenjujejo in tako tvorijo metapopulacijo. Travišča so najpomembnejši življenjski prostor metuljev, njihovo izginjanje (zaradi zaraščanja ali intenzifikacije) pa je največja posamična grožnja v večjem delu EU (Swaay in sod., 2012). SN 2023 – 2027 si z več intervencijami prizadeva za ohranjanje travnikov in pašnikov: IRP1, INP3 – INP6. Naštete so usmerjene predvsem v njihovo ohranjanje v gorskih območjih. Spodbujanje kmetijskih praks, ki so usmerjene v ohranjanje biotske raznovrstnosti pa predvidevajo: IRP17, IRP18,	Nebistven vpliv pod pogoji (ob izvedbi omilitvenih ukrepov) (C)

Skupina habitatnih tipov	Vpliv na varstvene cilje	Ocena vpliva
	INP8, IRP20, IRP21, IRP22, IRP27, IRP28, IRP29. Različne metuljske vrste imajo različne zahteve glede travnikov. Nekatere vrste potrebujejo nizko, drugi visoko vegetacijo za razmnoževanje. Za širok nabor raznovrstnega habitata poskrbi upravljanje nekega območja. V okviru podintervencij KOPOP SN 2023 – 2027 predvideva Shemo s predpisanimi praksami upravljanja (t.i. »management« shema) (A), ki vključuje posebne traviščne habitate (A.1) in traviščne habitate metuljev (A.2). Opisano je ciljno namenjeno ohranjanju kvalifikacijskih travniških habitatnih tipov in kvalifikacijskih vrst območij Natura 2000, vezanih na travnike (npr. rastline, metulji, ptice ipd.) in ohranjanje travnikov, ki so vrstno raznoliki in pestri. SN 2023 – 2027 daje velik pomen razvoju ekološkega kmetijstva. Slednje ob pridelavi visoko kakovostne in varne hrane pomeni trajnostno gospodarjenje z naravnimi viri ter uveljavljanje načela dobrobiti živali. Površine zemljišč, namenjene ekološkemu kmetovanju, se povečujejo (v letu 2019 obsegajo 10,3 % vseh kmetijskih zemljišč v uporabi (KZU)). V strukturi kmetijskih zemljišč z ekološkim kmetovanjem močno prevladuje trajno travninje (leta 2019: 81 %), kar kaže na to, da se za prehod v tovrstno pridelavo odločajo predvsem živinorejska gospodarstva. Cilj SN 2023 – 2027 je, da bi se obseg zemljišč namenjenih ekološkemu kmetovanju do leta 2027 dvignil na 18 % KZU. Temu so namenjene tudi intervencije: IRP4, IRP10, IRP11, IRP18. Kot pri drugih skupinah tudi tukaj velja, da bo uspešnost predvidenih intervencij odvisna od obsega vključevanja vanje, na kar lahko močno vpliva izvajanje intervencij IRP31 in IRP32. Ocenjujemo, da so intervencije v SN 2023 – 2027 načrtovane tako, da se bodo negativni vplivi kmetijstva na metulje ob upoštevanju omilitvenih ukrepov (glej omilitvene ukrepe pri posameznih intervencijah) zmanjševali, kar bo pozitivno vplivalo na varstvene cilje območij Natura.	

Glede na izkušnje preteklega obdobja bo uspešnost vseh intervencij, ki prispevajo k ohranjanju biotske pestrosti, v veliki meri odvisna od dobre predstavitve intervencij potencialnim prijaviteljem. SN 2023 – 2027 na tem področju predvideva intervenciji IRP30 (Podpora za projekte EIP ter razvojna partnerstva raziskovalnih institucij) in IRP31 (Izmenjava znanja in prenos informacij kmetovalcem in lastnikom gozdov ter usposabljanje svetovalcev). Predvsem slednja se je v praksi izkazala kot ključna pri zagotavljanju uspešnosti vključevanja in izvajanja intervencij, ki vzdržujejo kmetijske površine, ki prispevajo o ohranjanju biotske pestrosti. Premajhno razumevanje intervencij v prejšnjem programskem obdobju je bilo prepoznano kot vzrok za majhno vključevanje v KOPOP. Pričakuje se, da bo večji poudarek izobraževalnim vsebinam v tem programskem obdobju pripomogel k uspešnejšemu doseganju zadanih ciljev na področju ohranjanju okolja. Poleg usposabljanja svetovalcev bi bilo treba razmisliti o neposrednem prenosu strokovnega znanja od strokovnjakov s področja naravovarstvenih znanosti na končne upravičence. Takšen pristop zbuja še več zaupanja in zagotavlja večjo možnost za končno izvedbo ukrepov. To bi se lahko doseglo s ciljnim zaposlovanjem v organizaciji, pristojni za ohranjanje narave, ali v organizacijah, pristojnih za neposredno svetovanje kmetom. Podpora projektom EIP je eden izmed načinov posredovanja novih znanj, praks, tehnologij, procesov in digitalizacije v prakso v kmetijstvu, gozdarstvu in na podeželju ter njihovem prevzemanju. Predlagamo omilitven ukrep, da je pri izvajanju ukrepa Svetovanje in prenos znanja potrebno sistemsko urediti sodelovanje JSKS in naravovarstvene službe ter zagotoviti ustrezno/zadostno promocijo in izobraževanje o ukrepih SN, ki prispevajo k naravovarstvenim ciljem.

SN 2023 – 2027 je razširil nabor naravovarstvenih ukrepov in jih prvič vključil tudi v I. steber. Intervencije zbrane pod INP8 (SOPO) so v osnovi podobne nekaterim ukrepom v IRP18 (KOPOP).

Razlika je predvsem v tem, da podintervencije KOPOP predstavljajo nadstandard. Kot takšne zahtevajo večji napor za uresničevanje in bi morale biti zato bolj 'nagrajene'. Pri določanju višine plačila za KOPOP je zato treba poskrbeti, da bodo te intervencije finančno privlačne. To bo skupaj z dobrimi predstavitvami ukrepov KOPOP ključno pri zagotavljanju uspešnosti izvajanja.

5.4 Vpliv SN 2023 – 2027 na doseganje varstvenih ciljev za zavarovana območja

Varstveni cilj za zavarovana območja je zelo splošen, saj zajema celosten pristop k varovanju zavarovanih območij. Ohranjanje biotske raznovrstnosti je kompleksen pojem, ki v primeru kmetijstva vključuje ravno pravnjo razmerje med človekovo dejavnostjo in nedejavnostjo. Kmetijska dejavnost je v osnovi gospodarska dejavnost, kar pomeni, da je usmerjena v proizvodnjo in ekonomski donos. Kmetom izvajanje naravi prilagojenih kmetijskih praks, ki so praviloma ekstenzivne, zato pogosto ne gre v razvojni koncept kmetije (MKGP, 2020). Kljub temu pa se pripravljavci SN 2023 – 2027 zavedajo pomena skrbi za okolje in podnebje, saj so temu namenjeni specifični cilji SC4, SC5 in SC6. Intervencije, načrtovane v sklopu slednjih, so usmerjene k blaženju podnebnih sprememb, spodbujanju trajnostnega razvoja, učinkovitemu upravljanju naravnih virov (voda, zrak, tla), varstvu biotske raznolikosti, krepitvi ekosistemskih storitev ter ohranjanju habitatov in krajine.

Analiza (MKGP, 2020) je pokazala, da območja, ki so dosegala skoraj ali več kot 100 % vpis ukrepov KOPOP, ležijo na območjih, ki so zavarovana in se z njimi upravlja ali pa na njih potekajo naravovarstveni projekti. Nekateri parki skupaj z Javnim skladom kmetijskih zemljišč in gozdov RS izvajajo svetovanje in spodbujajo kmetovalce k vpisovanju v KOPOP ukrepe ali pa sami opravljajo kmetijsko dejavnosti in se vpisujejo v naravovarstvene operacije. To najboljše kaže na pomen intervencij IRP31 in IRP32. Razlog ne vključevanja v preteklem programskem obdobju je bil pogosto nezadostno poznavanje vsebin in pomena posameznih operacij KOPOP. Deležnike je motila tudi dolžina pogodbenih obveznosti, zapletena navodila ter sistem ugotavljanja kršitev in kazni. Pri odločanju o vpisu ciljnih operacij igra pomembno vlogo tudi dojemanje „urejene krajine“ kot zaželene. Na področju izobraževanja in svetovanja pri vključevanju v ukrepe KOPOP bodo svetovalci na terenu očitno igrali ključno vlogo pri zagotavljanju uspešnosti predlaganih intervencij.

Iz Analize (MKGP, 2020) je razvidno, kako pomembno je upravljanje z zavarovanimi območji. Upravljanje lahko posredno vpliva na večjo vključenost kmetijskih ukrepov na takšnih območjih. Številna zavarovana območja v Sloveniji še nimajo upravljalca. Pristojnost zagotavljanja upravljalcev je stvar drugega ministrstva. V skladu z Zakonom o varstvu narave lahko z zavarovano območje upravljajo upravljavci zavarovanega območja, javni zavodi ali se za upravljanje podeli koncesija ali pa ga neposredno upravlja ustanovitelj. To se nam zdi dovolj velik nabor upravljalcev, da se lahko izvede intervencija IRP33.

Intervencije s področja ohranjanja travinja so predvidene pri različnih specifičnih ciljih (SC). Intervencije, načrtovane z namenom ohranjanja in izkoriščanjem travinja (IRP1, INP3-INP6) so namenjene spodbujanju obdelanosti kmetijskih površin na površinah OMD preko nadomestil za izpad dohodka. Več kot polovica vseh kmetijskih zemljišč v Sloveniji spada v gorsko območje, kjer v strukturi rabe kmetijskih zemljišč večinski delež zaseda trajno travinje in kjer zaradi visoke nadmorske višine in strmega naklona kmetijskih zemljišč prevladujejo težji pridelovalni pogoji. Prevladujoč travniški svet lahko izkoristijo travojede živali oziroma je potrebno takšne površine obdelati ročno ali s prilagojeno mehanizacijo. Predlagane intervencije so pozitivne predvsem s stališča preprečevanja zaraščanja površin. Po drugi strani takšne intervencije predstavljajo nevarnost zaradi spodbujanja prepašenosti. Podrobnejše usmeritve (npr. glede obtežbe in časovnih omejitev)

bodo morale biti določene v izvedbenih dokumentih SN 2023 – 2027 . Pozitivne intervencije za ohranjanje travniških površin so tudi IRP17, IRP18, INP8, IRP20, IRP21, IRP22, IRP27, ki so namenjene spodbujanju kmetijskih praks za ohranjanje biotske raznovrstnosti.

IRP28 je pozitivna za travišča predvsem s stališča spodbujanja paše, ki preprečuje zaraščanje travinja. Paša po drugi strani predstavlja problem zaradi nevarnosti prepašenosti. Natančnejše usmeritve za pašo (npr. obseg, obtežba) bo treba določiti v izvedbenih dokumentih SN 2023 – 2027. Nevarnost IRP28 predstavlja tudi možnost, da se bo zaradi spodbujanja dobrobiti živali paša usmerjala na površine, kjer se do sedaj ni izvajala. Da ne pride do poslabšanja stanja naravovarstveno pomembnih območij, lahko v teh primerih poskrbijo upravljalci zavarovanih območij (kjer so) ali ustrezne svetovalne službe. Predvsem pa poslabšanje stanja naravovarstveno pomembnih območij preprečujejo dovolj visoke spodbude za njihovo ohranjanje.

IRP18 in INP8 predvidevata različne podintervencije, ki imajo za cilj vzdrževanje mozaične pokrajine preko različnih režimov košnje (pozna košnja, ohranjanje dela travnikov nepokošenih), ki pozitivno prispevajo k mozaičnosti krajine, ki je podlaga za visoko biotsko raznovrstnost.

Spodbujanje ekološkega kmetovanja (IRP4, IRP10, IRP11, IRP19) je lahko priložnost za zavarovana območja. Sploh IRP11 je namenjena javnim zavodom, ki lahko preko tega instrumenta spodbujajo ohranjanje in vodijo kmetijske dejavnosti na zavarovanih območjih. Ekološko kmetijstvo je oblika kmetovanja, kjer se celostno dopolnjujeta rastlinska pridelava in reja živali in s tem sledenje naravnim metodam in kroženju snovi v naravi.

Ohranjanje ekstenzivnih travniških površin ima pozitiven vpliv na naravovarstveno pomembne habitatne tipe in vrste (ptiči, metulji, podzemska favna). V okviru MKGP se izvaja monitoring ptičev za potrebe določanja Indeksa pogostih ptic kmetijske krajine. Preko tega indeksa se preverja uspešnost ukrepov kmetijske politike in se jih po potrebi tudi prilagaja novim zahtevam. S SN 2023 – 2027 se tako uvajajo nekatere nove intervencije, ki so konkretno namenjene izboljšanju stanja ptic, npr. varstvo gnezd pribe in zaplate golih tal za poljskega škrjanca.

IRP16 predstavlja potencialen negativen vpliv na zavarovana območja, če se intervencija uporabi za intenzifikacijo obstoječih (npr. visokodebelnih) sadovnjakov. Intenzivni sadovnjaki imajo manjšo biotsko raznovrstnost in zato pomenijo poslabšanje zavarovanega območja. Da ne pride do poslabšanja stanja naravovarstveno pomembnih območij, lahko v teh primerih poskrbijo upravljalci zavarovanih območij (kjer so) ali ustrezne svetovalne službe. Najboljši način, da se zagotovi izbira naravi prijaznih ukrepov je, da se takšni ukrepi primerno finančno nagradijo.

SN 2023 – 2027 predvideva tudi številne intervencije v gozdnem prostoru. Upravljanje/gospodarjenje z gozdom se izvaja na podlagi načrtov gozdnogospodarskih območij, načrtov gozdnogospodarskih enot in gozdno gojitvenih načrtov. Glavni namen gozdnogospodarskega načrtovanja je zagotavljanje ekološke, socialne in proizvodne funkcije gozdov. Načrti se izdelajo za vse gozdove, ne glede na lastništvo in ob upoštevanju posebnosti na posameznih območjih (to vključuje tudi zahteve posameznega zavarovanega območja). GGN tako upoštevajo zahtevane površine, kjer se ohranja stara biomasa, lokacija in obseg ekocelic, ... Intervencija IRP6 je namenjene odpiranju gozda za boljšo dostopnost do vseh gozdnih površin, kar bo olajšalo skrb za gozd (ohranjanje zdravega in vitalnega gozda, ki bo bolj odporen na škodljivce, bolezni in podnebne spremembe). S temi investicijami se bo spodbudilo lastnike, da bodo več pozornosti namenili skrbi za gozdni prostor (ustrezno urejene vlake, odvoz lesa po kolesih namesto vleka). Odpiranje gozdnega prostora z novimi dostopnimi potmi

potencialno lahko predstavlja negativen vpliv zaradi možnosti povečanja obiska gozda (različne oblike rekreacije). Vse morebitne umestitve novih cest in vlak bodo usklajene z GGN in po potrebi presojeane s strani službe pristojne za varovanje narave. Z letošnjim letom se uvaja nova praksa pri sprejemanju GGN. Pripravljalci (ZGS) so v proces priprave GGN vključili tudi celovito presojo vplivov na okolje za te načrte. IRP15 je namenjena obnovi poškodovanih gozdov po naravnih nesrečah. Ukrep je pozitiven, razen znova z vidika potencialne nevarnosti odpiranja za obiskovalce, ki bi ta prostor uporabljali za rekreacijo.

V sklopu intervencije SI2 je bil kot potencialno negativen vpliv prepoznani vpliv podintervencije E. Sofinanciranje sadik in semen medovitih rastlin. Pri sejanju in sajenju medovitih rastlin je potrebna previdnost zaradi nevarnosti vnosa invazivnih neavtohtonih tujerodnih rastlin. Predlagali smo omilitveni ukrep.

Intervencije kot sta npr. IRP17 in IRP21 bosta imeli pozitiven vpliv na manjšanje obremenjevanja tal in vod z dušikom in FFS.

Analiza rezultatov prejšnjega obdobja kaže, da so bili ukrepi uspešni tam kjer se jih je izvajalo. To pomeni, da je smiselno z njimi nadaljevati in poskrbeti, da se bo v izvajanje intervencije vključilo čim več deležnikov in čim več kmetijskih površin.

Na strateškem nivoju ocenjujemo vpliv izvajanja intervencij, ki jih predvideva SN 2023 – 2027, na varovana območja kot: nebitven vpliv zaradi izvedbe omilitvenih ukrepov (C).

5.5 Omilitveni ukrepi

- Podrobnejša pravila za definicijo aktivnega kmeta je treba oblikovati tako, da ne bo izključevala kmetov / kmetijskih gospodarstev, ki izkazujejo pomemben prispevek k varovanju okolja in narave.

- Dikcijo: "Za vsak poseg v okolje, mora biti skladno s predpisom, ki ureja posege v okolje, za katere je treba izvesti presojo vplivov na okolje, izvedena presoja vplivov na okolje oziroma predhodni postopek presoje, če so preseženi pragovi, določeni v prilogi tega predpisa, ki ureja posege v okolje, za katere je treba izvesti presojo vplivov na okolje" naj se dopolni z "Za posege, ki ne dosegajo pragov določenih v predpisu, ki ureja posege v okolje, za katere je potrebno izvesti presojo vplivov na okolje je treba izvesti presojo, kot določajo predpisi, ki urejajo gradnjo (pridobitev naravovarstvenega soglasja) oz. predpisi, ki urejajo ohranjanje narave (dovoljenje za poseg v naravo)."

DKOP 2:

- Termin 'obdelava' naj se natančneje definira oziroma se opis dopolni z: "'Obdelava območja mokrišč in šotišč pomeni košnjo. Kakršnokoli spreminjanje travinja v druge rabe ni dopustno. Košnja travinja na območju mokrišč in šotišč se izvaja vsaj enkrat na tri leta."

DKOP 4:

- V sklop izobraževanja kmetijskih svetovalcev naj se vključi predstavitev škode, ki jo lahko povzroči paša in napajanje živine ob vodotokih z napotkom, da svetovalci te informacije prenesejo tudi na kmete, ki pasejo ob vodotokih.

- Zahtevo "Napajanje živine v vodotokih na za to določenih mestih in na kontroliran način brez pretiranih znakov poškodbe zemljišča" je potrebno preoblikovati v "Napajanje živine direktno v vodotokih ni dovoljeno."

DKOP 5:

- Za ureditev vertikalnih nasadov v varovanih območjih je treba pridobiti mnenje organizacije, pristojne za varstvo narave.

DKOP 9:

- Določitev travnikov v okviru DKOP 9 mora temeljiti na dejanskih potrebah, ne ozirajoč se na ocenjeno vrednost 30.000 ha.

INP3 – INP6:

- Po tri letnem izvajanju ukrepov naj se naredi natančna analiza izvajanja teh ukrepov ter vrednoti njihov učinek na obseg proizvodnje ter vplive na naravo. V kolikor se ugotovijo negativni vplivi je treba nadaljnje izvajanje ukrepov prilagoditi na način, da bodo škodljivi vplivi zmanjšani ali pa se intervencije prenehajo izvajati.

SI2:

- Seznam medovitih rastlin, ki jih bo možno sofinancirati mora biti predhodno presojan z vidika negativnih vplivov na naravo – ITR.

IRP6, IRP 15:

- Pri načrtovanju in izvedbi odpiranja gozdov, ki so z vidika gozdarstva pomanjkljivo odprti z gozdnimi cestami in so prikazani na karti Zasnovne gozdne infrastrukture v prostorskem delu območnih gozdnogospodarskih načrtov, je obvezno treba spoštovati omejitve, ki izhajajo z vidika drugih funkcij gozdov.

- Na območjih z naravovarstvenim statusom naj se tudi pred vzpostavitvijo negrajenih gozdnih vlak, pridobi strokovno mnenje ZRSVN

IRP9:

- Vzgoja drevesnih vrst v drevesnicah naj bo omejena na seznam drevesnih vrst in umetnih križancev, ki ga določa Odredba o seznamu drevesnih vrst in umetnih križancev (Ur. l. RS, št. 4/10)

IRP 13 (iz OP za Načrt razvoja namakanja in rabe vode za namakanje v kmetijstvu do leta 2023 in Programom ukrepov za razvoj načrta namakanja, Boson, 2017):

- Izberejo naj se najbolj učinkoviti namakalni sistemi, ki porabijo najmanj vode in imajo najmanjši oziroma celo pozitiven vpliv na kakovost vode.

- Neposredni odvzemi vode iz vodotokov in zaježitve vodotokov niso sprejemljive. Odvzem vode je možen le ob vodnih viških (v času visokih vodostajev voda), ki se nabirajo v manjših vodohranah. Vodohrani morajo biti umeščeni izven strug vodotokov. Vtok iz vodotoka v vodohran mora biti izveden na tak način, da odvzem vode iz vodotoka ob nižjih vodostajih ni možen (fiksna višina iztoka, brez možnosti prilagajanja za odvzem vode ob nižjih vodostajih).

- Pri načrtovanju vtoka iz vodotoka je potrebno upoštevati dovoljen oziroma sprejemljiv odvzem vode iz posameznega vodotoka.

- Akumulacije morajo biti načrtovane tako, da se kakovost vode v vodotoku ne bo poslabšala, da se temperatura vode ne in vodni režim ne bosta toliko spremenila, da bi spremembe vplivale na kvantitativno in/ali kvalitativno sestavo združbe vodnih nevretenčarjev in drugih vodnih organizmov.

- Akumulacije se naj ne načrtujejo z neposrednimi zaježitvami na vodotokih, ampak ob vodotokih, in sicer na tak način, da se polnijo le v času visokih vodostajev (z vodnimi viški). Iztok iz vodotoka v akumulacija mora biti izveden na tak način, da odvzem vode iz vodotoka ob nižjih vodostajih ni možen (fiksna višina iztoka, brez možnosti prilagajanja za odvzem vode ob nižjih vodostajih).

- Vodna akumulacija ne sme predstavljati ekološke pasti za živali; urejena mora biti tako, da je živalim omogočen izhod.

IRP15:

- Pri sanaciji gozda naj se uporabijo sadike s seznama drevesnih vrst in umetnih križancev, ki ga določa Odredba o seznamu drevesnih vrst in umetnih križancev (Ur. l. RS, št. 4/10).

IRP16:

- Pri izbiri vrst, ki so odporne na podnebne spremembe, je potrebno zagotoviti, da gojene vrste in njihovi paraziti niso invazivni.

IRP18:

- Izvajanje ciljnih naravovarstvenih operacij KOPOP je treba redno spremljati. Po treh letih naj se opravi podrobnejša analiza vključenih površin in stanje kvalifikacijskih vrst/HT. V kolikor se ukrepi ne bodo izvajali na zadostnih površinah, stanje vrst/HT pa bo slabo je potrebno uvesti bolj obvezujoče ukrepe.

IRP19:

- Kalkulacije plačil naj se oblikujejo tako, da kmete spodbujajo k izvajanju naravovarstveno prilagojenih kmetijskih praks in dosegajo sinergijske učinke z drugimi ukrepi.

IRP20:

- Intervencija Natura 2000 plačila se mora začeti izvajati v letu 2023, zato je treba do takrat urediti vse administrativno-pravne podlage, ki bodo zagotovile njeno izvajanje.

- Določitev površin na katerih je potrebno izvajati intervencijo Natura 2000 plačila mora temeljiti na dejanskih potrebah, ne ozirajoč se na ocenjeno vrednost 1.200 ha.

IRP21:

- Ohranja naj nabor naravovarstvenih intervencij, na katere se IRP21 navezuje: HAB, MET, STE, TSA, GRB, VTR, suha travišča.

IRP22:

- Pri izvajanju intervencije je treba zagotoviti, da se bo pri vzpostavitvi mejic uporabil sadilni material avtohtonega (slovenskega) izvora, ki ne bo povzročil škode v naravi.

IRP28:

- Intervencija Dobrobit živali se na območjih, kjer je možno izvajati tudi ciljne naravovarstvene ukrepe (HAB, HABM, VTR, MET, STE, Barja in močvirja, Kraški travniki in pašniki) lahko izvaja samo pod pogojem, da se izvajanje DŽ v celoti prilagodi izvajanju ciljnih naravovarstvenih KOPOP intervencij. Pogoj velja za vse površine, ki ležijo na conah potencialnega vpisa, ne glede na to, ali se na površini kateri od zgoraj naštetih KOPOPov izvaja.

IRP31:

- Pri intervenciji EIP mora biti med tematikami, ki se jih naslavlja tudi področje narave in biotske pestrosti. Vsako področje mora imeti opredeljene prednostno določene teme in prednostno se podprejo projekti, ki te teme obravnavajo.

IRP32:

- Pri izvajanju ukrepa Svetovanje in prenos znanja je potrebno zagotoviti usposabljanja svetovalcev, neposreden prenos strokovnega znanja strokovnjakov s področja naravovarstvene stroke na končne upravičence (kmete), ter zagotoviti ustrezno/zadostno promocijo in izobraževanje o ukrepih SN, ki prispevajo k naravovarstvenim ciljem.

5.6 Priporočila

- V okviru standarda **DKOP 8** se kmete v čim večji možni meri vzpodbuja k ohranjanju teh površin.

- V okviru standarda **DKOP 8** je treba redno spremljati stanje pojavljanja invazivnih tujerodnih vrst. SI2:

- Zagotoviti je potrebno monitoring spremljanja divjih opraševalcev.

IRP2 – IRP5, IRP13, IRP14, IRP16, SI10:

- Za komasacije (posledica katerih so agromelioracije ali sprememba kmetijske rabe iz travniške v njivsko ali trajne nasade), agromelioracije, krčenje ali odstranjevanje grmovja, mejic, posameznih dreves ali manjših skupin dreves za potrebe postavitve rastlinjakov (in pripadajočih namakalnih sistemov), ki se izvajajo na varovanih območjih je potrebno pridobiti naravovarstveno soglasje v skladu z veljavno zakonodaja iz okoljevarstveno soglasje, če poseg spada med posege v okolje, za katere je treba izvesti presojo vplivov na okolje oz. predhodni postopek. Slednje je potrebno pridobiti tudi v primeru postavitve objektov za obnovljive vire energije ali za objekte za intenzivno rejo živali.

IRP6, IRP15:

- Če se gozdne ceste, grajene gozdne vlake ali stalne žičnice načrtujejo na varovanih območjih je za to potrebno pridobiti naravovarstveno soglasje v skladu z veljavno zakonodajo.

IRP7:

- Vse aktivnosti povezane z urejanjem novih gozdnih prometnic in vlak morajo biti usklajene z veljavnimi GGN.

IRP13 – IRP14:

- Če območje predvidenega namakalnega sistema leži na varovanih območjih, je skladno z obstoječo zakonodajo potrebno pred pridobitvijo odločbe o uvedbi namakalnega sistema pridobiti naravovarstveno soglasje oziroma okoljevarstveno soglasje, če poseg spada med posege v okolje, za katere je trebe izvesti presojo vplivov na okolje oz. predhodni postopek.

IRP15:

- Praksa, da se v primeru sanacije gozdov po naravnih ujmah sanacijske načrte uskladiti z organizacijo, pristojno za ohranjanje narave, kot to določa četrti odstavek 38. člena Pravilnika o varstvu gozdov (Ur. l. RS, št. 114/09, 31/16, 52/22), naj se ohrani tudi v prihodnje.

- Pri sanacijah gozda po naravnih nesrečah bi bilo smiselno presoditi, ali naj se posamezne prizadete dele gozdnih sestojev / površin pusti nesaniran in se jih prepusti naravni sukcesiji.

IRP25:

- Če se gradnje ali razširitve hidroelektrarn, postavitve ali povišanje oz. sprememba pregrad ali jezov (primeroma jezovi, zapornice, pragovi), postavitve vetrnic za proizvodnjo električne energije, bioplinarne izvajajo na varovanih območjih je za to potrebno pridobiti naravovarstveno soglasje oziroma okoljevarstveno soglasje, če poseg spada med posege v okolje, za katere je trebe izvesti presojo vplivov na okolje oz. predhodni postopek v skladu z veljavno zakonodajo.

5.7 ALTERNATIVNE REŠITVE

Uredba o okoljskem poročilu in podrobnejšem postopku celovite presoje vplivov izvedbe programov na okolje (Ur. l. RS, št. 73/05) določa, da se v presoji opiše alternativne rešitve za programe, načrte ali plane ter vrednotenje posameznih alternativ. Ugotavljamo, da SN 2023 – 2027 SKP ne predvideva alternativnih rešitev ter da v fazi priprave vsebine niso bile pripravljene v obliki različnih primerljivih variant (npr. z različnimi razvojnimi koncepti).

SN 2023 – 2027 nastaja v tesnem sodelovanju s ključnimi partnerji in zainteresirano javnostjo. V letu 2018 je bilo ustanovljenih 5 delovnih skupin za pripravo strateškega načrta SKP, in sicer za naslednja področja: (1) Pametno, odporno in konkurenčno kmetijstvo (pokriva specifične cilje SC1, SC2, SC3), (2) Varovanje okolja in podnebne spremembe (pokriva specifične cilje SC4, SC5, SC6), (3) Razvoj podeželja (pokriva specifične cilje SC7, SC8, SC9), (4) Posebna delovna skupina Aktivni kmet in (5) Horizontalna delovna skupina za celoten strateški načrt SKP. Izvedenih je bilo 39 sestankov omenjenih delovnih skupin v katerih sodelujejo člani iz več kot 40 različnih institucij oziroma organizacij. V pripravo SN 2023 – 2027 so vključena tudi različna posvetovalna telesa, kot na primer Svet za kmetijstvo in razvoj podeželja, Svet za OMD, Svet za živinorejo ipd., ter tudi posamezni kmetijski sektorji, s katerimi je bilo izvedenih tudi preko 30 sestankov. Zelo pomembno je tudi sodelovanje s predstavniki okoljskih organizacij, ki so med drugim tudi člani delovnih skupin za pripravo strateškega načrta SKP. Prva širša javna razprava o vsebinah SN 2023 – 2027 je potekala v okviru 5. slovenskega podeželskega parlamenta jeseni 2019. Od 11. novembra do 2. decembra 2020 je bila izvedena širša javna razprava o analizi stanja, potrebah in naboru intervencij. (vir: SN 2023 – 2027)

Dejstvo, da v dokumentu niso obravnavane alternativne rešitve oziroma intervencije za doseganje specifičnih ciljev, ki se jih z izvedbo SN 2023 – 2027 načrtuje in ki med drugim vključujejo tudi cilje doseganja dobrega stanja posameznih sestavin okolja, je posledica načina priprave dokumenta – njegovega sprotnega usklajevanja. Nastajanje SN je tako potekalo hkrati z usklajevanjem vseh deležnikov, katerih se predlagane intervencije neposredno ali posredno tičejo in vplivajo na področje njihovega dela in njihove pristojnosti. SN 2023 - 2027 je bil tako tekom nastajanja dokumenta večkrat prenovljen v skladu z zaključki navedenih usklajevanj in posvetovanj, kjer je bilo preverjenih več delovnih različic in kombinacij ukrepov oziroma intervencij. Kot primer lahko navedemo, da so prvotni predlogi ukrepov ter intervencij v okviru načrta zajemali takšne ukrepe, ki bi zahtevali dvakrat več finančnih sredstev, kot jih je na voljo za Slovenijo. Iz tega razloga je prihajalo do krčenja intervencij ter ukrepov. Vsaka sprememba Strateškega načrta predstavlja drugo verzijo dokumenta, vendar teh dokumentov ni mogoče obravnavati kot variant/alternativ, ki bi omogočale/zahtevale izbiro. Alternativne ukrepe se je na podlagi usklajevanj obravnavalo z vseh ključnih vidikov, tako okoljskega kot tudi finančnega, systemskega in organizacijskega. Obravnava teh alternativnih ukrepov v SN 2023 – 2027 ni več smiselna, saj so se prvotno predlagane intervencije bodisi izločile, preoblikovale ali pa predlagale nove.

Glavni cilj pripravljavca SN 2023 – 2027 je dokument, ki bo uravnotežen in bo zadostil tako razvojnim kot varstvenim vidikom razvoja kmetijske politike. Za doseg uravnoteženega dokumenta je pripravljavec z vključevanjem različnih deležnikov in skozi optimizacijski postopek skušal oblikovati takšno strategijo kmetijske politike, ki bo v čim večji možni meri zadostila vsem sektorskim strategijam, razvojnim programom, politikam in načrtom.

Ničelna varianta, to je da se SN 2023 – 2027 v vsebini, kot je predlagana, ne bi izvajal, ni mogoča, saj star načrt skupne kmetijske politike (Programu razvoja podeželja 2014-2020(2022)) ter neposredna plačila) z letom 2022 preneha veljati. Obravnava ničelne variante bi bila torej povsem nesmiselna (sama sebi namen).

Iz zgoraj navedenih razlogov vrednotenje primernosti alternativ glede na uresničevanje okoljskih ciljev ni mogoče

5.8 NAVEDBA MOREBITNIH NAČRTOVANIH ALI OBRAVNAVANIH POBUD ZA OHRANJANJE NARAVE

Predlagana zavarovana območja narave:

- obrežno mokrišče pri Sv. Nikolaju v Ankaranu,
- Krajinski park Dragonja
- Krajinski park Kraški rob
- Regijski park Kamniško-Savinjske Alpe,
- Regijski park Pohorje.

6. PODLAGE ZA IZDELAVO DODATKA ZA PRESOJO SPREJEMLJIVOSTI VPLIVOV NA VAROVANA OBMOČJA

6.1 ZAKONODAJA

- Direktiva Sveta 92/43/EGS z dne 21. maja 1992 o ohranjanju naravnih habitatov ter prostoživečih živalskih in rastlinskih vrst (Direktiva o habitatih) (UL L št. 206 z dne 22. 7. 1992)
- Direktiva Sveta 2009/147/ES z dne 2. aprila 1979 o ohranjanju prostoživečih ptic (Direktiva o pticah) (UL L št. 20 z dne 26. 1. 2010)
- Zakon o gozdovih (Ur. l. RS, št. 30/93, 56/99 – ZON, 67/02, 110/02 – ZGO-1, 115/06 – ORZG40, 110/07, 106/10, 63/13, 101/13 – ZDavNepr, 17/14, 22/14 – odl. US, 24/15, 9/16 – ZGGLRS. 77/16)
- Zakon o ohranjanju narave (Ur. l. RS, št. 96/04 – UPB, 61/06 – ZDru-1, 8/10 – ZSKZ-B, 46/14, 21/18 – ZNOrg, 31/18, 82/20)
- Zakon o ratifikaciji Konvencije o varstvu prosto živečega evropskega rastlinstva in živalstva ter njunih naravnih življenjskih prostorov (Ur. l. RS – Mednarodne pogodbe, št. 17/99)
- Zakon o ratifikaciji Konvencije o varstvu selitvenih vrst prosto živečih živali (Ur. l. RS – Mednarodne pogodbe, št. 18/98, 27/99)
- Zakon o spominskem parku Trebče (Ur. l. SRS, št. 1/81, 42/86, Ur. l. RS, št. 8/90, 110/02 – ZGO-1, 119/02 – ZON-A)
- Zakon o varstvu okolja (Ur. l. RS, št. 39/06 – UPB, 49/06 – ZMetD, 66/06 – odl. US, 33/07 – ZPNačrt, 57/08 – ZFO-1A, 70/08, 108/09, 108/09 – ZPNačrt-A, 48/12, 57/12, 92/13, 56/15, 102/15, 30/16, 61/17 – GZ, 21/18 – ZNOrg, 84/18 – ZIURKOE, 158/20)
- Zakon o vodah (Ur. l. RS, št. 67/02, 2/04 – ZZdrI-A, 41/04 – ZVO-1, 57/08, 57/12, 100/13, 40/14, 56/15, 65/20)
- Uredba o ekološko pomembnih območjih (Ur. l. RS 48/04, 33/13, 99/13, 47/18)
- Uredba o habitatnih tipih (Ur. l. RS 112/03, 36/09, 33/13)
- Uredba o okoljskem poročilu in podrobnejšem postopku celovite presoje vplivov in izvedbe planov na okolje (Ur. l. RS, št. 73/05)
- Uredba o Načrtu upravljanja Krajinskega parka Goričko za obdobje 2021–2025 (Ur. l. RS, št. 91/21)
- Uredba o Načrtu upravljanja Krajinskega parka Sečoveljske soline za obdobje 2011–2021 (Ur. l. RS, št. 53/11)
- Uredba o Načrtu upravljanja Krajinskega parka Strunjan za obdobje 2018–2027 (Ur. l. RS, št. 13/19)
- Uredba o Načrtu upravljanja Naravnega rezervata Škocjanski zatok za obdobje 2015–2024 (Ur. l. RS, št. 102/15)
- Uredba o Načrtu upravljanja Triglavskega narodnega parka za obdobje 2016–2025 (Ur. l. RS, št. 34/16)
- Uredba o Krajinskem parku Kolpa (Ur. l. RS, št. 85/06, 46/14 – ZON-C, 54/18)
- Uredba o Krajinskem parku Ljubljansko barje (Ur. l. RS, št. 112/08, 46/14 – ZON-C)
- Uredba o Krajinskem parku Radensko polje (Ur. l. RS, št. 104/11, 80/18)
- Uredba o Naravnem rezervatu Zelenci (Ur. l. RS, št. 53/13)
- Uredba o posebnih varstvenih območjih (območjih Natura 2000) (Ur. l. RS, št. 49/04, 110/04, 59/07, 43/08, 8/12, 33/13, 35/13 – popr., 39/13 – odl. US, 3/14, 21/16, 47/18)
- Uredba o varovalnih gozdovih in gozdovih s posebnim namenom (Ur. l. RS, št. 88/05, 56/07, 29/09, 91/10, 1/13, 39/15 191/20)

- Uredba o varstvu voda pred onesnaževanjem z nitrati iz kmetijskih virov (Ur. l. RS, št. 113/09, 5/13, 22/15, 12/17)
- Uredba o zavarovanih prosto živečih rastlinskih vrstah (Ur. l. RS, št. 46/04, 110/04, 115/07, 36/09, 15/14)
- Uredba o zavarovanih prosto živečih živalskih vrstah (Ur. l. RS, št. 46/04, 109/04, 84/05, 115/07, 96/08, 36/09, 102/11, 15/14, 64/16, 62/19)
- Uredba o zvrsteh naravnih vrednot (Ur. l. RS, št. 52/02, 67/03)
- Pravilnik o določitvi in varstvu naravnih vrednot (Ur. l. RS, št. 111/04, 70/06, 58/09, 93/10, 23/15, 7/19)
- Pravilnik o presoji sprejemljivosti vplivov izvedbe planov in posegov v naravo na varovana območja (Ur. l. RS, št. 130/04, 53/06, 38/10, 3/11)
- Pravilnik o uvrstitvi ogroženih rastlinskih in živalskih vrst v rdeči seznam (Ur. l. RS 82/02, 42/10)
- Programu upravljanja območij Natura 2000 za obdobje 2015 – 2020 ; Vlada je tako na 47. redni seji, 7. januarja 2021, obravnavala in sprejela Sklep o podaljšanju uporabe podrobnih varstvenih ciljev in ukrepov za njihovo doseganje, ki so določeni v Operativnem programu – Programu upravljanja območij Natura 2000 (2015-2020) do sprejema novega programa upravljanja v letu 2022. <http://www.natura2000.si/natura-2000/life-upravljanje/program-upravljanja/> (dostop: 17. 8. 2021)
- Resolucija o Programu varstva in razvoja Parka Škocjanske jame za obdobje 2019–2023 (Uradni list RS, št. 8/19)

6.2 VIRI

- ARSO (2021): Narava. <https://www.arso.gov.si/narava/>
- ARSO (2019): <https://www.arso.gov.si/podnebnem%20spremembe/>
- Boson (2017): OP za Načrt razvoja namakanja in rabe vode za namakanje v kmetijstvu do leta 2023 in Programom ukrepov za razvoj načrta namakanja. <https://www.gov.si/assets/ministrstva/MKGP/PODROCJA/KMETIJSTVO/Kmetijska-zemljisca/Namakanje-kmetijskih-zemljisc/OPNamakanje.pdf> (dostop: 22. 4. 2022)
- Brilly M., 2012. Ogroženost zaradi poplav v Republiki Sloveniji. I. Kongres o vodah Slovenije (2012): http://ksh.fgg.uni-lj.si/kongresvoda/03_prispevki/01_vabljeniZnanstStrok/11_Brilly.pdf
- Denac K., Blažič B., Božič L., Kmecl P., Mihelič T., Denac D., Bordjan D., Koce U. (2021): Monitoring populacij izbranih ciljnih vrst ptic na območjih Natura 2000 v letu 2021. Poročilo. Naročnik: Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano. DOPPS, Ljubljana. https://skp.si/wp-content/uploads/2021/11/Porocilo_monitoring_Natura2000_ptice_2021.pdf (dostop: 2. 2. 2022)
- DOPPS (2021): Monitoring splošno razširjenih vrst ptic za določitev slovenskega indeksa ptic kmetijske krajine - delno poročilo za leto 2021. <https://skp.si/download/monitoring-splosno-razsirjenih-vrst-ptic-2021?ind=1642580426516&filename=Monitoring-splosno-razsirjenih-vrst-ptic-indeks-ptic-kmetijske-krajine-2021.pdf&wpdmdl=9497&refresh=61fa163c6da131643779644> (dostop: 2. 2. 2022)
- EIONET (2019): Habitats Directive: Report on Implementation Measures. <https://cdr.eionet.europa.eu/si/eu/art17> (dostop: 2. 2. 2022)
- Flanders J., Jones G. (2009): Roost Use, Ranging Behavior, and Diet of Greater Horseshoe Bats (*Rhinolophus Ferrumequinum*) Using a Transitional Roost. *Journal of Mammalogy* 90(4):888-896

- https://www.researchgate.net/publication/250068444_Roost_Use_Ranging_Behavior_and_Diet_of_Greater_Horseshoe_Bats_Rhinolophus_Ferrumequinum_Using_a_Transitional_Roost (dostop: 2. 2. 2022)
- Kralj Serša M., Jeršin Tomassini K., Nemec L., (2015): Geografija 1, i-učbenik za geografijo v 1. letniku gimnazij. <https://eucbeniki.sio.si/geo1/3976/index.html>
 - Mihelič T., Kmecl P., Denac K., Koce U., Vrezec A., Denac D., (eds.) (2019): Atls ptic Slovenije. Popis gnezdk 2002 – 2017. DOPPS Ljubljana
 - MKGP (2020): Analiza ciljev in ukrepov Programa upravljanja območij Natura 2000 2015-2020 za obdobje 2015-2019, Sektor kmetijstvo. http://www.natura2000.si/fileadmin/user_upload/Dokumenti/LIFE_IP_NATURA_SI/Rezultati/A.3_Analiza_PUN2000_2015-20_Sektor_kmetijstvo.pdf (dostop: 17. 8. 2021)
 - MOP (2021): Smernice za izvajanje zahtev varstva voda pred onesnaževanjem z nitrati iz kmetijskih virov. Verzija 6. <https://www.gov.si teme/varstvo-voda-pred-onesnazevanjem-z-nitrati-iz-kmetijskih-virov/> (dostop: 14. 4. 2022)
 - NV Atlas (2021): <https://www.naravovarstveni-atlas.si/web/DefaultNvaPublic.aspx> (dostop: 17. 8. 2021)
 - Podrobnejši načrt upravljanja za projektno območje presihajoče Cerkniško jezero. Akcije A1 projekta LIFE-Narava: LIFE06 NAT/SLO/000069 »Presihajoče Cerkniško jezero« https://life1.notranjski-park.si/cmsfiles/cf_630.pdf (dostop: 17. 8. 2021)
 - Poročanje po 12. členu Direktive o pticah. <https://zrsvn-varstvonarave.si/informacije-za-uporabnike/katalog-informacij-javnega-znacaja/porocanje-po-12-clenu-direktive-o-pticah/>
 - Poročanje po 17. členu Direktive o habitatih. <https://zrsvn-varstvonarave.si/informacije-za-uporabnike/katalog-informacij-javnega-znacaja/porocanje-po-17-clenu-direktive-o-habitatih/>
 - Program razvoja podeželja <https://skp.si/> (dostop: 17. 8. 2021)
 - Program upravljanja rib v celinskih vodah (https://www.zzrs.si/uploads/ZZRS2020/Program_upravljanja_rib_v_celinskih_vodah_v_RS_za_obdobje_doleta_2021.pdf) (dostop: 17. 8. 2021)
 - STA (2014): Pregled najhujših poplav v Sloveniji, najbolj smrtonosne so bile na Celjskem leta 1954. <https://www.24ur.com/novice/slovenija/pregled-najhujsh-poplav-v-sloveniji-najbolj-smrtonosne-so-bile-na-celjskem-leta-1954.html>
 - Swaay C., Collins S., Dušej G., Maes D., Munguira M., Laszlo Rakosy L., Ryrholm N., Šašić M., Settele J., Thomas J., A., Verovnik R., Verstrael T., Warren M., Wiemers M., Wynhoff I. (2012): Dos and Don'ts for butterflies of the Habitats Directive of the European Union. Nature Conservation 1: 73–153. <https://natureconservation.pensoft.net/article/1326/> (dostop: 25. 8. 2021)
 - Zakšek, B., R. Verovnik, V. Zakšek, N. Kogovšek & M. Govedič (2019): Monitoring izbranih ciljnih vrst metuljev v letu 2019. Center za kartografijo favne in flore, Miklavž na Dravskem polju. 94. str., digitalne priloge. Naročnik: Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano. https://skp.si/wp-content/uploads/2016/11/Monitoring_metulji_2019.pdf (dostop: 25. 8. 2021)
 - ZaVita (2016): Okoljsko poročilo za Načrt upravljanja voda za vodno območje Donave za obdobje 2016–2021 in Načrt upravljanja voda za vodno območje Jadranskega morja za obdobje 2016–2021. https://www.gov.si/assets/ministrstva/MOP/Dokumenti/Voda/NUV/93ca834259/Okoljsko_porocilo.pdf
 - Zavod za gozdove (2021): <https://prostor.zgs.gov.si/pregledovalnik/> (dostop: 18. 8. 2021)
 - ZRSVN (2021): Različni podatki: <https://zrsvn-varstvonarave.si/> (dostop: 17. 8. 2021)